

minber-i
Aksa

2024 (1446)

Sayı 50

www.mirasimiz.org.tr

“KUDÜS’Ü
gözden kaçırmıyoruz,
İHMAL EDİYORUZ.”

KUDÜS

İÇİN

*Senin de bir
kumbaran olsun*

BİRİKTİR

İşgal altındaki Kudüs'te
yaşayan ve %86'sı yoksullukla
mücadele eden
Müslüman kardeşlerimize
destek olmak, Mescid-i
Aksa'nın korunmasına ve
Osmanlı eserlerinin ihyası için
katkıda bulunmak amacıyla;
**GELİN HEP BİRLİKTE KUDÜS
İÇİN BİRİKTİRELİM!**

**KUMBARA
TALEPLERİNİZ
İÇİN**

**0212 524 01 01
MİRASİMİZ.ORG.TR**

KUDÜS YAZ
5772 YE SMS
CONDİR **50** ₺

MİRASİMİZ
KUDÜS DERNEĞİ

 / mirasimiz

ÜMİTVAR OLUNUZ!

Tarih tekerrür etmeye devam ediyor. Tarihin her döneminde kendi imtihanını yaşayan insanlar gibi bizler de yaşadığımız çağın imtihanından geçiyoruz. Önemli olan bunun farkına varabilmek. Nice insanlar hiçbir gayesi olmadan şu kısa dünya hayatını tamamladı. Ancak biz biliyoruz ki bu dünyada var oluşumuzun bir gayesi var. En'am suresinde Rabbimiz; **"O sizi yeryüzünün halifeleri kıldı ve size verdikleriyle sizi denemek için kiminizi kiminize göre derecelerle yükseltti."** Buyurmaktadır

Yer yüzünde iyiliği hâkim kılmaya gayret eden, kendisini Allah'ın halifesi olarak gören, Kudüs'ün kurtuluşunu hedefine koymuş olanlarla, gündelik basit hesaplarla hayatını yaşayanlar bir olur mu? İddiası büyük olanların imtihanı da büyük olur. İmtihanı büyük olanların ecri de büyük olur. Ne mutlu bu mertebeye talip olanlara, ne mutlu bu yolun yolcularına.

Zor günler yaşadığımız şu süreçte iki şeyi terk etmeyeceğiz; bir mücadele etmeyi, iki ümitvar olmayı. Bakara suresi 214. Ayette Rabbimiz **"(Ey müminler!) Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki, nihayet Peygamber ve beraberindeki müminler: Allah'ın yardımı ne zaman! dediler. Bilesiniz ki Allah'ın yardımı yakındır."**

Gün gelecek özgür Mescid-i Aksa'nın avlusunda şehitlerimize selam edeceğiz. Kudüs'ün kurtuluşunda gayreti olan herkesi rahmetle yad edeceğiz. Biz sefere talip olalım, zafer Allah'ındır.

Muhammet Demirci
Mirasımız Kudüs Derneği Genel Başkanı

MİRASIMIZ
KUDÜS DERNEĞİ

Mirasımız Kudüs Derneği
İmtiyaz Sahibi
Muhammet Demirci

Genel Yayın Yönetmeni
Abdullah Akçay

Yayın Koordinatörü
İbrahim Ethem Ayaz

Editör
Elçin Esin
İbrahim Serdar Sevimli

Grafik Tasarım
Ahmet Altay

Yayın Kurulu
Abdullah Akçay
İbrahim Ethem Ayaz
Suna Durmaz
Şeyma Çiçek
Gülşah Ertaş
Elçin Esin
Şenay Şeker

Baskı
Mürekkep Reklam ve Matbaacılık
Sanayi Ticaret Ltd. Şti
Tel: 0212 531 80 48

İletişim
Tel: (0212) 524 01 01
www.mirasimiz.org.tr
Akşemsettin Mh. Halıcılar Cd. No.12, 34080
Fatih / İstanbul / Türkiye
Mirasımız Kudüs Derneğinin Hediyesidir.

İÇİNDEKİLER

4
DENEME
AHMET TURGUT
GÖNÜL KUDÜSÜ

8
MAKALE
AHMET DURMAZ
MEDİNE
YAHUDİLERİ

20
FİLM TAHLİLİ
ELİF SEVİMLİ
ÇÖL KRALIÇESİ Mİ
İNGİLİZ CASUSU MU?

24
DENEME
ABDULLAH AKÇAY
DUASI ŞEHADET
OLANLAR

28
KİTAP TANITIM
GÜLŞAH BAŞYİĞİT

CESUR
BALIKÇI KIZ

30
DENEME
ÜMİT LEVENT
İSLAM MEDENİYET
ANLAYIŞININ FAZİLETİ

34
RÖPORTAJ
ELÇİN ESİN

ESRA BAHADIR CESAR
İLE RÖPORTAJ

"KUDÜS'Ü GÖZDEN KAÇIRMIYORUZ,
İHMAL EDİYORUZ..."

46
DENEME
MERVE AKAR

GÖNÜLLÜLÜK
VE İZZET

48
BİYOĞRAFI
ŞENAY ŞEKER

MESİH'ÜL İSLAM
EBU ZER EL-ĞİFÂRİ
(RA)

54
MAKALE
ŞEYMA ÇİÇEK

KÖTÜLÜĞÜN SIRADANLIĞI
MI, TEVARÜS EDİLEN BİR
KÖTÜLÜK MÜ?

60
ARAŞTIRMA
SUNA DURMAZ

BEYTÜLMAKDİS
HAC TARİHİ

72
HİKAYE
ESRA YURTTAŞ YILIK

BÜYÜDÜĞÜMDE
MAVİ KELEBEK
OLACAĞIM

GÖNÜL KUDÜS'Ü

Ahmet Turgut

Eğer yeniden ve her açıdan Ehl-i Kible hâline gelmek istiyorsak, tüm Müslümanları ilgilendiren en meşru, en mukaddes, en haklı dava “Kudüs ve Mescid-i Aksâ’nın özgürlüğü” için çalışmalıyız.

“**K**udüs, gökyüzüne en yakın şehir.”
Bu cümle, Şamlı şair Nizar Kabba-ni’den emanet.

Burada işaret edilen hakikate yakinen şahitlik etmek üç Nebiye lütfedildi. Hz. İdris’e (as), Hz. İsa’ya (as) ve Âlemlere Rahmet Efendimiz’e (sav)...

Nitekim hürmetle isimlerini zikredegeldiğimiz peygamberlerimiz Kudüs’ten yükseltildiler sema katlarına. Bundan sebep o kadim şehir, “*Miracın Beldesi*” olarak anılıyor. Keza miraçla yakın hukukundan dolayı Mescid-i Aksâ’nın “*İlk Kible*” olduğunu da görüyoruz. Öyle ki Kudüs hem eski Nebilerin kiblegâhiydi hem de 23 yıllık risâletinin

ilk üçte ikilik bölümünde Peygamber Efendimizin (sav) de kiblesi oldu.

Peki, yukarıda hatırlatılan hususlar bizim için neler ifade ediyor? Bu faziletler nostaljik birer değer olarak Kudüs’ün kıymetini artırmaya mı yarıyor sadece? Yoksa tek tek bireyler ve topyekûn ümmet açısından Kudüs

nimetinden nasıl istifade edebileceğimize dair bazı işaretler mi sunuyor bize?

Önce **“Miracın Beldesi”** oluşun hikmetini arayalım, ödevlerimizi idrak etmek ve istikamet tayini için.

Evet, Kudüs ve onun kalbi olan Mescid-i Aksâ, manevi yükselişin beldesi. Nitekim nebi-ler haricinde nice salih şahsiyet de Kudüs'ün vesile kılındığı Rabbani nimetlerden yana nasiplerini aradılar orada, yıllar süren tefekkürler ve itikâflar eşliğinde. Bu hususta eski ümmetlerden Hz. İmran ve onun kızı Hz. Meryem hatırlara gelen ilk örneklerdir. Son ümmet içerisinde Muhyiddin İbnü'l-Arabi veya Niyazi-i Mısri gibi nice misal de biliyoruz. Öyle ki Mescid-i Aksâ'da nasip edilen nimetlerle şereflenen gönüller Kâbe'nin hikmetine de açıldılar ve bu açılışları **“Fütuhâtü'l-Mekkiye”** namıyla kaleme döktüler erbabın istifadesine sunabilmek için.

Kudüs ve Mescid-i Aksâ'nın bireyin manevi olgunlaşma sürecine bakan enfüsi hikmeti bu yazının ana muradı olmadığı için aynı bahsin afaki yönüne, yani toplumsal-kamusal veçhine odaklanabiliriz.

Tarih tekrarlı şekilde şu hakikatin şahidi kılıyor bizi: Müslümanlar en izzetli dönemlerini Kudüs'e hâkimken yaşadılar.

Aynı tespiti şöyle de okuyabiliriz: Kudüs'e hürmet ve hizmetimizin azaldığı vakitlerde zilleti yaşadık hep birlikte.

Yine tarih şahit. Peygamber Efendimiz (sav) **“Cahiliye”** olarak anılan bir dönemde gönderildi insanlığa ve kiblesiz bir toplumu her anlamıyla **“Ehl-i Kible”** kılmak için uğraştı yirmi üç yıl boyunca.

Gördük ki son ve bâki kible olan Kâbe'ye yönelmek için ilk kiblenin öğrencisi oldu müminler. Keza Kudüs'ü layığıyla kiblegâh edinenler Mekke'yi fethettiler. Kâbe'nin madde manevi kapıları öylece açıldı ve Beytullah'ı dolduran tüm putlar birer birer devrildi.

Bu bahsin yazımızı ilgilendiren özet hükmü şu olabilir pekâlâ: Kudüs'e layığıyla yönelmeden Mekke'yi hakıyla kiblegâh edinip her anlamda Ehl-i Kible olamayız.

Gelelim güncelimize! 21. asrın inananları olarak gerçekten **“Ehl-i Kible”** miyiz?

Kibleden muradımız namazlar esnasında Kâbe'ye yönelmek ise fikhî açıdan kible ehli-yiz hamdolsun! Akıllı olduğu söylenen telefonlar, dünyanın neresinde bulunursak bulunalım, Kâbe'nin ne tarafta olduğunu da gösteriyor, aramızda kaç kilometre bulunduğunu da.

Peki, entelektüel veya iktisadi-siyasi nazarlarda kible ehli miyiz? Hayır!

Elli küsur Müslüman ülke, rotasız şekilde savruluyor sağa sola. Müşterek ideallere sahip kimseler/kesimler bile eşgüdümü, uyumlu hareket etmiyor. Birbirimizi kahretmek için silahlara sarılırken Siyonistlerin kahrolması için dualar etmekle yetiniyoruz.

Öteki(!) Müslümana karşı silah kullanılmasını coşkuyla destekleyen ama konu işgalci-soykırmıcı İsrail olunca **“kışlada bekleyen ordulara seslenmek”** yerine ısrarla **“gökten ordular inmesi”** için dua eden-ettiren zevatı, bırakın ikiyüzlü bulmayı üstüne üstlük âlim, aydın, kanaat önderi belliyoruz.

Hem Allah'tan hem İsrail'den korkanlar, soykırımcı Siyonistleri dil ile lanetleyip onlara karşı fiili adımlar atmamayı **“reel-politik”** namıyla kutsuyor. Bununla da yetinmeyip böylesi bir **“korsan kutsala”** dokunanları hain, ajan, provokatör ilan ediyor.

“İslam İşbirliği Teşkilatı” adıyla anılan yapı, İslami hassasiyetlerde işbirliği yapmaktan hayli uzak. Güya Kudüs nedeniyle kurulan bu teşkilatın toplantılarında bir araya gelen liderler,

Siyasi ve fikri kiblesizliğimizi aşabilmek için öncelikle zihin gönül dünyamızın merkezine Kudüs'ü koymamız gerekiyor. Böylesi bir niyetin ilk meyveleri sanat ve ilim-akademi çevrelerinden gelecektir şüphesiz.

işgalci-soykırmıcı Siyonist rejimden ziyade kendi iç kamuoylarına ve muhaliflerine mesajlar veriyorlar.

Uzayıp gidecek nice örneklerin nihayetinde şunu görüyoruz akleden kalpler: 2 milyarlık Müslüman topluluk fikri, siyasi ve strateji nazarında kiblesiz durumda. Tüm gönüllerin omuz omuz verebildiği hiçbir müşterek davamız yok.

Eğer yeniden ve her açıdan Ehl-i Kible hâline gelmek istiyorsak, tüm Müslümanları ilgilendiren en meşru, en mukaddes, en haklı dava **“Kudüs ve Mescid-i Aksâ'nın özgürlüğü”** için çalışmalıyız.

Yukarıda bahsetmiştik. En izzetli-aziz dönemlerimizi Miracın Beldesine hâkimken yaşadık. Bilakis en zelif-rezil hâlimize Kudüs'e sırtımızı döndüğümüz vakitler şahit...

Keza tek tek birey olarak başlayacağız işe. Anne-baba, komşu-hısım olarak, öğretmen-öğrenci veya yazar-okur olarak Kudüs'ü ana gündemimiz edineceğiz. Unutmayacağız, unutturmayacağız. Nitekim Kudüs sevgisini, ilgisini, bilgisini, ille de özgür Kudüs muradını apaçık belli edebilen her topluluk, bu davaya kayıtsız kalan kesimleri de uyandıracaktır.

Evet, yeniden aziz kılınmak için öncelikle "Özgür Kudüs Davası" etrafında birleşmemiz gerekiyor. Nitekim Büyük Ortadoğu Projesi ile birlikte hepten aşıkâr oldu. Kudüs uğruna bir araya gelemeyen her Müslüman topluluk sırayla av olacak Küresel Siyonizm belasına. Suriye, Irak ve Filistin'in başına geldiği gibi Arz-ı Mevud hedefi üzerinde bulunan diğer ülkeler de yağmalanıp soykırımlara uğrayacak.

Peki, kırk parçalı yamalı bohça misali koskoca ümmet, Kudüs Davası uğruna bir araya gelebilir mi?

11 ve 12. asırları hatırlayalım! Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Flamanca, Felemenkçe ve sair diller konuşan, yüzlerce şehirden yüzbinlerce Haçlı, aynı amaç için yola koyuldu ve akın akın İslam beldelerine saldırdılar. Bu denli farklı kimliği buluşturan ana motivasyon neydi? Kudüs'ün tekrar Hristiyan yurdu olması...

Yüzlerce derebeyi kendi aralarındaki siyasi-ekonomik-feodal kavgaları ve kaç nesildir devam eden türlü kan davalarını Kudüs hürmetine görmezden geldi. Üstelik bunu başaranlar 5-6 asırdır Hristiyan olan topluluklardı.

İsa Mesih'in gökyüzüne çekildiği Kudüs'e hâkim olabilmek için yola koyulan haçlıların yüzde doksanı Filistin'e ulaşmadan Anadolu ve Suriye'deki savaşlarda telef oldu. Geriye kalanlarsa yola çıkış amaçlarını gerçekleştirerek Kudüs'e girdiler.

O asırlarda Haçlıların sergilediği vahşetin günümüz Siyonistlerinin sergilediği vahşetten altta kalır tarafı yoktu elbette. Lakin kendi bâtıl davalarına verdikleri öneme tüm insanlık tarihini şahit tuttular. Neydi bu şahitlik?

Kudüs, aynı dili konuşmayan, farklı bayraklar altında yaşayan, üstelik menfaat çatışmalarını nedeniyle evvelce birbirlerinin kanını içmiş

yüzbinlerce dindaşı bir araya getirebildi.

Haçlı işgalinden sonra Sultan Selahaddin de tarihe nakşoldu başlı başına bir örnek olarak. Tüm Müslümanları değil, sadece bazı Türkleri, Kürtleri ve Arapları bir araya getirip Kudüs'ü yeniden "Daru's-Selam" yani barışın ve selametın yurdu yaptı.

Bir an durup hepimizi bekleyen o çetin hesap gününü düşünelim! Kudüs bizi şikâyet edecek tüm âlemlerin Rabbi olan Allah'a.

Bugün kendi aramızda ah vah ettiğimiz gibi diyeceğiz ki; "Bir araya gelemedik. Kimimiz mezhepçi, ırkçı veya politik, ideolojik gerekçelerle, kimimiz de hırs, kin, kibir ve saltanat sürme gibi afetlere esir düştüğü için birbiriyle uğraşmayı özgür Kudüs davasından daha önemli buldu. Ayrılık gayrılık sebeplerini aşırıp bir araya gelemediğimiz için başta Resulullah (sav) olmak üzere Nebilerden emanet Kudüs'e sahip çıkmadık."

İşte öylesi bir anda Haçlı şövalyeleri şahit olarak huzura getirilecek. Diyecekler ki "Vallahı, biz de şu Müslümanlar gibi beşeriz. Bizim de bahane edebileceğimiz nice sorunlar vardı kendi aramızda. Ama biz bâtıl bile olsa Kudüs davamız uğruna bir araya gelmenin yolunu bulduk. Evimizi barkımızı terk edip yollara düştük. Çoğumuz hedefe ulaşmadan telef oldu. Ama kalanlarımız Kudüs'e ulaştı."

Yine aynı gerekçeyle Sultan Selahaddin belirecek şahit olarak. Diyecek ki "Tüm Müslümanlarla değil, sadece Kudüs uğruna bedel ödemeye hazır olan müminlerle bir araya geldik. Diğer Müslümanlar kendi içlerinde kavga ederken biz ısrarla Kudüs için mücadelemize devam ettik ve Rabbimiz bize zafer lütfetti."

Sahi, öylesi bir sahne yaşandığında ne cevap vereceğiz Hesap Gününün Rabbine? İçinde "Sünni, Şii, Sufi, Selefi, Türk, Kürt, Arap, Acem, İslamcı, Laik, Sağcı, Solcu, reel-politik, enflasyon, ekonomik göstergeler, ABD, NATO" misal kelimelerin yer aldığı hangi mazeretimiz makbul bulunabilir o çetin gün gelip çatığında?

5-6 asırdır Hristiyan olan kırk kimliği bâtıl-muharref bir dava uğruna bir araya getiren Kudüs, bin yılı aşkın süredir Müslüman

olan toplulukları bir araya getiremiyorsa sorun Kudüs'te değil bizdedir elbette. Cehaletimiz, hırslarımız, kinimiz, kibrimiz, korkaklığımız, menfaatperestliğimiz ve ille de samimi-yetsizliğimizdir sorun.

Bundan sebep öncelikle özgür Kudüs'ü hak edebileceğimiz şuur ve ahlâka talip olmalıyız. İkinci Cahiliye Döneminin yaşadığını görüp yeniden Ehl-i Kible olabilmek için sevgisi ve bilgisiyle, umudu ve gayretiyle zihnimizi, gönlümüzü, yönümüzü Kudüs'e çevirmeliyiz. Nitekim; Daru's-Selam hürmetine hareket geçmeyen her ülkeden Müslümanların vatanlarından sürülüp evlatlarının katledişlerini izleyeceği, gün gibi aşikâr artık.

Böylesi devasa afetlerle karşılaşmak istemiyorsak çözümün ana ilkelerini yeniden hatırlayalım!

Siyasi ve fikri kıblesizliğimizi aşabilmek için öncelikle zihin gönül dünyamızın merkezine Kudüs'ü koymamız gerekiyor. Böylesi bir niyetin ilk meyveleri sanat ve ilim-akademi çevrelerinden gelecektir şüphesiz.

Keza tek tek birey olarak başlayacağız işe. Anne-baba, komşu-hısım olarak, öğretmen-öğrenci veya yazar-okur olarak Kudüs'ü ana gündemimiz edineceğiz. Unutmayacağız, unutturmayacağız. Nitekim Kudüs sevgisini, ilgisini, bilgisini, ille de özgür Kudüs mu-

radını apaçık belli edebilen her topluluk, bu davaya kayıtsız kalan kesimleri de uyaracaktır.

Özgür Kudüs uğruna bedel ödemeye ve hesap sormaya amade her topluluk, kendi yöneticilerini de bu dava uğruna somut-etkin-fili adımlar atmaya zorlayacak elbette. Nitekim böylesi bir topluluk belirince, hiçbir irade sırtını dönemez Kudüs'e.

Evet, her anlamıyla Ehl-i Kible olabilmenin gayretini kuşananlar, Miracın Rabbinden gelecek bir lütufla yükselişi de yaşayacak ve yeniden izzet dolu günlere kavuşacaklar şüphesiz.

Yazılı, görsel ve sosyal medyada sıklıkla vurguladığımız üç hususla yazıyı sonlandırabiliriz.

Kudüs'ün Rabbi bizim gayretlerimize muhtaç değil. Ama biz Kudüs'le beliren nimetlere muhtacız. Öyle ki Müslümanlar Kudüs'ü değil, Kudüs şuuru ve ahlaki Müslümanları kurtaracak.

"Sancaklar düştükleri yerden ayağa kalkar" derler. Biz izzet sancağımızı 1917-Aralık'ta Kudüs'ün işgaliyle kaybettik. O sancak yine Kudüs'ten selamlayacak yer ve gök ehlini. Ama bizimle ama bizsiz...

Özgür Kudüs uğruna bedel ödemeye ve hesap sormaya amade her topluluk, kendi yöneticilerini de bu dava uğruna somut-etkin-fili adımlar atmaya zorlayacak elbette. Nitekim böylesi bir topluluk belirince, hiçbir irade sırtını dönemez Kudüs'e.

Resulullah (sav) sonrası 14 asırlık dönemde Müslümanların Kudüs hâkimiyeti 12 asır sürdü. 876'da Tolunoğulları Beyliğiyle başlayıp 1917-Aralık'ta Osmanlı'yla sonlanan süreç şahit. Fasilalar eşliğinde 9 asır Kudüs'e hizmet edebilmiş ecdadın torunlarıyız. Hâliyle o çetin gün geldiğinde Kudüs ve Mescid-i Aksâ'nın esareti konusunda bizim vereceğimiz hesap diğer Müslümanlarınkinden daha ağır olacak.

Zafer vaadi mutlak olan Rabbimiz, hayrın önünü açanlardan eylesin bizi ve ülkemizi! ■

MEDİNE YAHUDİLERİ

Ahmet Durmaz

“

Evs ve Hazrec kabilelerinden Müslüman olan 12 kişi (beşi önceki gruptan) risaletin on ikinci yılı (621) hac mevsiminde Mekke'ye geldiler. Önceki yıl verilen söz üzerine, Akabe mevkiinde Rasulullah (sav) ile buluştular. Hiçbir şeyi Allah'a eş koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, birbirlerine iftira etmeyeceklerine, emirlerine uyacaklarına dair Hz. Peygamber'e söz verdiler ve ona biat ettiler. Bu söz "Birinci Akabe Biatı" olarak tarihe geçti.

”

“**K**uşku yok ki iman edenlerin, insanların içinde en amansız düşmanlarının Yahudiler ve şirk koşanlar olduğunu göreceksin.” (Mâide, 82)

Rasulullah Efendimiz'in (sav) peygamberliğinin on birinci senesine (620) denk gelen hac mevsiminde, Mekke şehri Arap Yarımadasının dört bir tarafından gelen put-

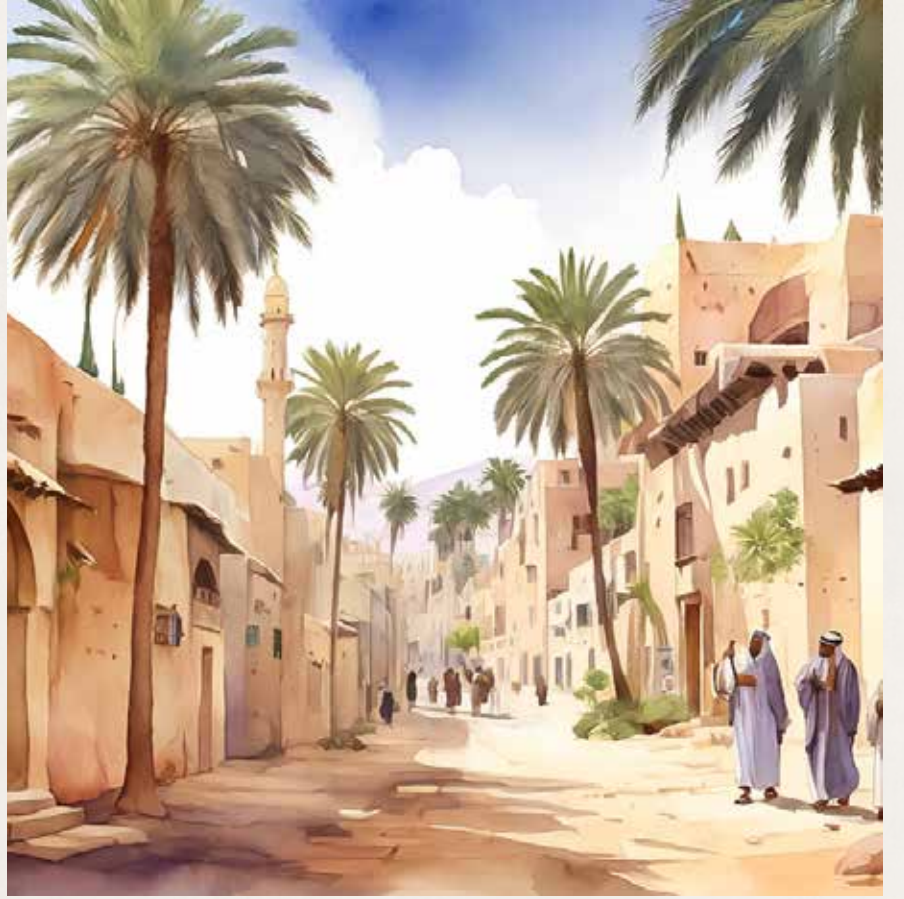
perestlerle dolmuştu. Enfâl Suresi 35. ayette bildirildiği üzere, etrafı putlarla dolu olan Kâbe'nin çevresinde ısıklık çalıp el çırparak dönüyorlardı. Bu ziyaretler, putperest müş-

Ertesi yıl (622) yine hac mevsiminde Mekke'ye gelen ikisi kadın 75 Medineli Müslüman, gece vaktinde Akabe mevkiinde gizlice Rasulullah (s.a.v.) ile buluşarak kendisine biat ettikten sonra Medine'ye hicrete davet ettiler. Rasulullah Efendimiz'in (s.a.v.) talebi üzerine, Medine'ye hicret ettiği takdirde mallarıyla ve canlarıyla Peygamberi koruyacaklarına, iyiliği emredip kötülüğe mâni olacaklarına ve bu yolda Allah'tan başka kimseden korkmayacaklarına dair yemin ettiler. Bu biat, "İkinci Akabe Biatı" olarak tarihe geçti.

riklerin yüzyıllardır devam ettirdikleri bir adet idi. Rasulullah Efendimiz (sav) ziyaretçi putperestlerin arasında dolaşarak onları tevhid dini olan İslam'a davet ediyordu. Mescid-i Haram'a 3 kilometre uzaklıktaki Akabe mevkiine geldiğinde, Medine'den (Yesrib) gelen altı kişilik bir grupla karşılaştı. Onlara "Siz kimsiniz?" diye sordu. "Hazrec kabilesinden" diye cevap verdiler. Peygamberimiz "Yahudilerin müttefikleri ve komşuları mısınız?" diye sordu. "Evet" dediler. Rasulullah (sav) olanlara İslam dinini en güzel bir üslupla anlattı. Medineli grup şaşkınlıkla birbirlerine bakarak Yahudilerin kendilerine söyledikleri sözleri hatırladılar. Zira, Yahudilerle ne zaman araları açılrsa, Yahudiler "Vallahi beklenen peygamber gelmek üzere. Gelince biz ona tabi olaca-

ğız. İrem ve Âd kavimlerinin akıbeti gibi sizin kökünüzü kazıyacağız" diyorlardı. Grup, Rasulullah'ın (sav) sözlerinden çok etkilenmiş, kalpleri nurlanmıştı. Yahudilerin kendilerinden önce peygambere tabi olacaklarını zannederek, onlardan önce davranmak isteyip hemen oracıkta Müslüman oldular. İslam'ı Medine'de yaymak ve ertesi yıl hac mevsiminde aynı mekânda buluşmak için söz verdiler. Medine'ye dönünce de İslam dinini yayma faaliyetleri yapmaya başladılar. ⁽¹⁾

Medineli ilk grubun davet çalışmaları kısa sürede meyve vermeye başladı ve birçok müşrik İslam ile müşerref oldu. Evs ve Hazrec kabilelerinden Müslüman olan 12 kişi (beşi önceki gruptan) risaletin on ikinci yılı (621) hac mevsiminde Mekke'ye geldiler. Önceki yıl verilen söz üzerine, Akabe mevkiinde Rasulullah (sav) ile buluştular. Hiçbir şeyi Allah'a eş koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, birbirlerine iftira etmeyeceklerine, emirlerine uyacaklarına dair Hz. Peygamber'e söz ver-

diler ve ona biat ettiler. Bu söz "Birinci Akabe Biatı" olarak tarihe geçti.

Birinci Akabe biatını yapanlar, Rasulullah'tan kendilerine ve Medine halkına İslam'ı öğretecek bir muallim istemişlerdi. Bunun üzerine, Rasulullah (sav) sahabelerden Musab b. Umeyr'i Medine'ye muallim olarak gönderdi. Hz. Musab'ın bir yıl boyunca yaptığı davet çalışmaları üzerine, başta Medine'nin ileri gelenlerinden Sa'd b. Muâz ve Üseyd b. Hudayr olmak üzere birçok insan Müslüman oldu. Böylece, müşriklerle müttefik olan Yahudilerin yoğun olarak yaşadıkları Medine ve çevresinde İslam'ın sesi duyulmaya başladı. Bu aziz din, yüz yılı aşkındır aralarında savaşlar çıkmış olan Evs ve Hazrec kabileleri arasındaki husumetin bitip kardeşliğin tesis edileceğinin ışığını yakmaya başlamıştı. Bu da Yahudiler arasında tedirginlik meydana getirdi.

Ertesi yıl (622) yine hac mevsiminde Mekke'ye gelen ikisi kadın 75 Medineli Müslüman, gece vaktinde Akabe mevkiinde gizlice

Rasulullah'ın Medine'ye gelmesinden pek rahatsız olan Yahudilerin çoğunluğu, Tevrat ve İncil'de vasıfları bulunan (Fetih,29) ve ahir zaman peygamberi olarak müjdelenen peygamberi çok iyi bildikleri halde, kıskançlık ve ırkçılıklarından dolayı bunu insanlardan saklıyorlardı.

Rasulullah (sav) ile buluşarak kendisine biat ettikten sonra Medine'ye hicrete davet et-

tiler. Rasulullah Efendimiz'in (sav) talebi üzerine, Medine'ye hicret ettiği takdirde mallarıyla ve canlarıyla Peygamberi koruyacaklarına, iyiliği emredip kötülüğe mâni olacaklarına ve bu yolda Allah'tan başka kimseden korkmayacaklarına dair yemin ettiler. Bu biat, "ikinci Akabe Biati" olarak tarihe geçti. ⁽²⁾

Risaletin başından (610) beri Müslümanlar Mekke'de çok sıkıntı çekmişti. Sırf "Allah biridir, Muhammed onun elçisidir" dedikleri için, kendi akrabaları tarafından hakarete uğramışlardı. İlk Müslümanlardan olan Yaser ve Sümeyye çifti işkenceyle öldürülmüştü. Hz. Bilal gibi Müslüman olan bazı köleler, efendileri tarafından kızgın kumlara gömülerek iman davasından vazgeçmeleri isteniyordu. Ama onlar asla pes etmiyordu. Hz. Ebubekir gibi Müslüman olan Mekkeli asiller dahi ezizetten kurtulamamıştı. Müslümanlara karşı maddi- manevi boykot uygulanıyordu. Bu çileler üzerine, Rasulullah (sav) Müslümanlara adil hükümdar Necaşi'nin ülkesi Habeşistan'a hicret için izin verdi. 614 ve 615 yılında iki grup Habeşistan'a hicret etti.

Akabe biatları sonrasında, Rasulullah Efen-

dimiz (sav) ikinci hicret dalgasına izin verdi. Mekkeli çoğu Müslüman mal ve mülklerini geride bırakarak Medine'ye hicret etti. Rasulullah (sav) ise Hz. Ebubekir ile birlikte Rabbini hicret emrini vermesini bekledi. Mekkeli müşrikler Rasulullah'ı öldürmek için yaptıkları planı uygulamak istediklerinde, Rabbimizin hicret emri geldi.

Tefsir alimleri İsrâ suresi 80.ayetinin hicret emriyle alakalı olduğunu söylerler.

"(Rasûlüm!) De ki: Ey Rabbim! Gireceğim yere dürüstlükle girmemi sağla! Çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla! Bana katından, hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver!" (İsrâ, 80)

Kaynaklar Hz. Peygamber'in hicret günü hususunda farklı tarihler vermektedir. Bununla beraber, 622 yılı Eylül ayında gerçekleştiği kesindir.

Peygamber Efendimiz hicret emrini aldığında Hz. Ebubekir ile yola koyuldu. Sevr mağarasında iki gün dinlendikten sonra 8 Rebiulevvel/ 20 Eylül Pazartesi günü, Medine'ye yaklaşık bir saat uzaklıktaki Kuba köyüne

ulaştı. Kuyularıyla meşhur olan Kuba'da bir müddet (4 ya da 14 gün) dinlendi. Bu müddet zarfında, Cuma namazı kıldı ve İslam'da ilk mescit olarak anılacak olan Kuba Mescidi'ni (Kur'an'da *Takvâ Mescidi* olarak anılır) inşa ettikten sonra Medine'ye doğru yola koyuldu.

Rasulullah Kuba'dayken ilginç bir olay oldu. Şöyle ki; Peygamber Efendimiz'in Kuba'ya geldiğini haber alan Yahudi âlimlerinden Beni Nadir kabilesinin reisi olan Huyey bin Ahtab, kardeşi Ebu Yaser ile bir şafak vakti gizlice Kuba'ya geldiler. Amaçları, Efendimiz'in beklenen peygamber olup olmadığını kendi gözleriyle görmektir. Peygamberimizin tavırlarını ve sözlerini takip etmeye başladılar. Hz. Muhammed'in (sav) Tevrat'ta müjdelenen peygamber olduğuna ve peygamberlik makamının İsrailoğullarının elinden alındığına şahit olup çok üzülüler. Hayber gazvesinde Müslüman olarak Peygamberimizle evlenen Safiyye annemiz, Kuba'dan yüzleri asık olarak dönen babası ve amcasının aralarında geçen diyalogu şöyle anlatır:

Ebu Yaser, Huyey b. Ahtab'a: *Ne dersin, gerçekten bu o mudur?*

Huyey: *Evet, yemin ederim ki o dur.*

Ebu Yaser: *Ne yani, onu iyice tanıdın mı? Tevrat'ta bildirilen vasıflar gerçekten kendinde var mı?*

Huyey: *Evet var.*

Ebu Yaser: *Peki, ona karşı duyguların nasıl?*

Huyey: *Allah'a yemin ederim ki, ben sağ oldukça ona düşman olmaya devam edeceğim.*⁽³⁾

Yahudiler, Tevrat ve İncil'in Müjdelediği Peygamberin Hicretinden Rahatsız Oldular

Rasulullah Efendimiz (sav) Medine'ye hicret ettiğinde, çok az sayıda Hristiyan'ı saymazsak, şehirde Müslümanlar, Müşrikler ve Yahudiler olmak üzere üç grup insan vardı. Müslüman topluluğunu Medineli Evs ve Hazrec kabilelerinden İslam'a girenler ile Mekke'den hicret edenler oluşturuyordu. Yahudiler ise, esas olarak üç ana kabilede oluşmaktaydı.

Yahudiler için ikinci büyük sürgün M.S 70 yılında şehre hâkim olan Romalılar zamanında gerçekleşti. Komutan Titus, Mescid-i Aksâ'yı yıkıp Yahudileri öldürdü ve büyük bir bölümünü de sürgüne gönderdi. İşte bu iki sürgün Yahudilerin Arap Yarımadasının çeşitli bölgelerine yerleşmelerine yol açtı. Ama daha çok Mekke – Medine- Şam ticaret yolu üzerinde yoğunlaştılar.

- Beni Nadir
- Beni Kurayza
- Beni Kaynuka

Ziraat ile uğraşan Beni Nadir, Medine civarında ikamet ediyordu ve Hazrec kabilesiyle müttefik idi. Kuyumculuk, demircilik, kap-kacak imalatıyla uğraşan Beni Kaynuka, Medine'ye yakın bir mesafede ikamet ediyordu ve Hazrec ile müttefik idi. Ayrıca, Medine içinde "Beni Kaynuka Çarşısı" adlı pazar yerleri vardı. Dericilikle uğraşan Beni Kurayza ise Medine'ye oldukça uzak bir mesafede ikamet ediyordu ve Evs kabilesiyle müttefik idi. Hicretten hemen sonra, Rasulullah'ın emriyle yapılan nüfus sayımında, Medine'de 1500 Müslüman, 4 bin kadar Yahudi ve bir o kadar da Müşrik vardı. Buna göre, şehrin nüfusu yaklaşık 10 bin civarındaydı.^{(4), (5)}

Rasulullah'ın Medine'ye gelmesinden pek rahatsız olan Yahudilerin çoğunluğu, Tevrat ve İncil'de vasıfları bulunan (Fetih,29) ve ahir zaman peygamberi olarak müjdelenen peygamberi çok iyi bildikleri halde, kıskançlık ve ırkçılıklarından dolayı bunu insanlardan saklıyorlardı.

Hicaza yerleşen Yahudiler, dini inançlarını korumakla beraber Arap dili ve kültürleriyle tamamen kaynaştılar. Öyle ki isimlerini bile Arap ismi koymaya başladılar. Arapça bilgisinde ileri seviyeye varıp mahir şairler yetiştirdiler ve bunu kendi yararlarına medya aracı olarak kullandılar. Sürgün Yahudilerinin geleneği üzerine yerel halkla aynı mahallelerde değil, oluşturdukları kendilerine özgü yerleşim birimlerinde (getto) yaşadılar.

“Kendilerine kitap verdiklerimiz onu kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanır. Yine de içlerinden bir grup bile bile gerçeği saklıyorlar.” (Bakara, 146)

Yahudilerin arasında insafli ve ehli ilim olanlardan birkaç kişi Rasulullah’ın (sav) beklenen peygamber olduğunu itiraf edip, Müslüman olmuşlardı. Bunlardan biri Beni Kaynuka kabilesinden olan Abdullah İbn Selâm idi. Kendi gibi âlim olan Babası Selâm’dan Tevrat’ın tefsirini öğrenmişti. Ahir zaman peygamberinin vasıflarını çok iyi biliyordu. Rasulullah’ın (sav) Medine’ye geldiğini duyunca koşarak yanına gitmiş ve mübarek yüzünü gördüğünde “Şu yüzde hile olamaz!” demişti. Ardından Rasulullah’a (sav) birtakım sorular sormuş, aldığı tatmin edici cevaplar karşısında Müslüman olmuştu. Sonra da “Ya Rasulullah! Yahudi milleti iftiracı ve yalancı bir millettir. Yarın benim Müslüman olduğumu duyunca, türlü yalanlar söyleyip iftirlar atacaklar. Müslümanlığım duyulmadan önce, beni onlara sorup kim olduğumu tasdik ettiriniz.” dedi. Bunun üzerine, Rasulullah (sav) Abdullah b. Selâm’ı bir tarafı gizledikten sonra Yahudilerden bazı ileri gelenleri çağırıp İslam’a davet etti. Onlar da “Biz senin peygamber olduğunu bilmiyoruz.” dedi-

ler. Rasulullah Efendimiz (sav) bu defa “Sizde Abdullah b. Selâm var. Onu nasıl bilirsiniz?” diye sordu. “O en âlimimizdir. İçimizde hayırlı bir babanın hayırlı evladıdır.” diyerek cevap verdiler. Ardından Peygamber Efendimiz “O Müslüman olursa ne dersiniz?” diye sorunca Yahudiler “Hâşâ, Abdullah b. Selâm Müslüman olmaz!” dediler. Bunun üzerine, Rasulullah (sav) “Ya Abdullah, gel!” diye emretti. Saklandığı yerden çıkan Abdullah b. Selâm, “Ey Yahudiler, Allaha korkunuz! Vallahi siz de bilirsiniz ki, O; yanınızdaki Tevrat’ta ismini ve sıfatını yazılı bulduğunuz peygamberdir.” dedi. Bunu duyan Yahudiler “Yalan söylüyorsun! Sen şer oğlu şersin.” dediler.

Abdullah b. Selâm ailesine İslam dinini anlattı. Tevrat’ta bahsedilen ahir zaman peygamberinin Medine’deki Hz. Muhammed (sav) olduğunu söyleyip, ona iman etmelerini istedi. Bunun üzerine, ailesi ve halasının yanı sıra birkaç âlim de Müslüman oldu. ⁽⁶⁾

Rasulullah’ın Övgüsüyle Müşerref Olan Yahudi

Beni Nadîr kabilesinden olan Muhayrîk en-Nadrî, zengin ve âlim olan bir Yahudi idi. Hatta, Medine Yahudileri arasında Tevrat ilmi hususunda ileri gelen birkaç âlimden bi-

riydi. Rasulallah'ı (sav) görünce müjdelenen peygamber olduğunu hemen anladı ama kavminden çekindiği için iman ettiğini açıklamadı. Uhud Savaşı ilan edildiğinde kavmine; "Ey Yahudi Cemaati! Vallahi siz Muhammed'in peygamber olduğunu, Ona yardım etmenin üzerinize vazife olduğunu çok iyi bilirsiniz." diye seslendi ve onları Rasulallah'a destek olmaya davet etti. Kavmi ise "Bugün Cumartesi günüdür, ibadet dışında hiçbir şeyle meşgul olunmaz" şeklinde karşılık verdi. Bunun üzerine o da silahını kuşanıp tek başına Uhud'a doğru yola koyuldu. Gitmeden önce de akrabalarına; "Savaşta öldürülürsem, mallarım Muhammed'indir. O dilediğini yapmaya serbesttir." diye söyledi. Rasulallah'ın ordusunda çarpışan Muhayrik müşrikler tarafından öldürülünce vasiyeti üzerine; Bisab, Sâfiye, Delâl, Hüsnâ, Afâf, Bürka ve Meşrebe isimli yedi bahçesi Rasulallah'a (sav) kaldı. Rasulallah Efendimiz bu bahçelerin hepsini Medineli fakirlerin istifade etmesi için vakfetti. Rasulallah (sav) bir hadisinde; "Muhayrik Yahudilerin en hayırlısıdır." diye buyurmuştur. Muhayrik'in Müslüman olup olmadığı hususunda farklı görüşler öne sürülse de genel görüş onun Müslüman olduğu yönündedir.⁽⁷⁾

Yahudi ve Müşriklerle Yapılan Medine Antlaşması

Akabe biatlarının etkisi ve Mekkeli muhacirlerin gelmesiyle Medine'deki Müslümanların sayısı epey artmıştı ama yine de şehir nüfusunun üçte birinden daha azdılar. Esas olarak Yahudi ve putperestlerden oluşan bir toplumda inananların sayıları az olmasına rağmen, Allah Teâlâ'nın yüce iradesi Peygamber Efendimiz'i (sav) şehrin hâkimi kıldı. Rasulallah Efendimiz (sav) şehirde tarihte eşi benzeri olmayan bir liderlik sergiledi.

Ewvela, 120 yıldır kanlı bıçaklı olan Evs ve Hazrec kabilelerinden Müslüman olanlar arasında kardeşlik tesis etti. Sonra, Mekkeli Müslümanlar ile Medineli Müslümanlar arasında Ensar- Muhacir kardeşliğini kurdurdu ve Medineli Müslümanlar, muhacirlere ellerinden gelen maddi manevi her türlü desteği vermekte adeta yarışır hale geldi.

İkinci olarak; Müslümanların birbirleriyle her daim irtibatta olmaları ve kenetlenip kuvvetlenmelerine zemin teşkil etmek için Mescid-i Nebevi'yi inşa (623) ettirdi.

Üçüncü icraatı ise, ortak yaşam alanı olan Medine'yi dış güçlerin saldırısına karşı koru-

"And olsun ki, Allah size, zayıf ve çaresiz iken Bedir'de de yardım etmişti. Allah'a isyandan sakının ki şükretmiş olabilirsiniz. O zaman inananlara şöyle diyordun: "Rabbimizin, indirilen üç bin melek size yardım etmesi sizin için yeterli değil mi?" Evet, eğer siz sabır gösterip itaatsizlikten sakınırsanız, onlar şu anda süratle üzerinize gelseler bile Rabbimiz size nişanlı beş bin melek yardım edecektir."

(Âli İmran, 123-125)

mak için Yahudi ve Müşriklerle bir anlaşma yapmak oldu. Buna göre; Medine dışından şehre yapılacak olan saldırı ister Yahudilere ister Müslümanlara, isterse Müşriklerle yapılınsın, hep beraber savunma yapılacaktı. Dinde zorlama olmayacaktı. Şehir halkının can ve mal güvenliği teminat altında olacaktı. "Medine Muahedesi/ Medine Vesikası" adını taşıyan 52 maddelik bu anlaşma, tarihteki ilk "Vatandaşlık Anlaşması/ Anayasa" olarak kayda geçmiştir.⁽⁸⁾

Yahudiler Medine'ye Nereden Geldiler?

Yaygın görüşe göre Buhtunnasr önderliğindeki Babilliler, M.Ö 587 yılında Kudüs'ü işgal ederek şehirde katliam yaptıktan sonra binlerce Yahudi'yi esir olarak Babil diyarına (Batı İran- Irak bölgesi) götürdü. Yahudiler için ikinci büyük sürgün M.S 70 yılında şehre hâkim olan Romalılar zamanında gerçekleşti. Komutan Titus, Mescid-i Aksâ'yı yıkıp

**Şımarık ve arsız Yahudiler;
“Ey Muhammed! Sen
savaştan anlamayan
bir kavme denk geldin.
Biz onlara benzemeyiz.
Bizimle savaştığında kim
olduğumuzu anlarsın.”
diyerek açıkça meydan
okudular. Bunun üzerine
Allah Teâlâ şu ayeti indirdi;
“(Rasulüm!) İnkâr edenlere
de ki: Yakında mağlûp
olacaksınız ve cehenneme
sürükleneceksiniz. Orası ne
kötü bir kalma yeri!”
(Âli İmran, 12)**

Yahudileri öldürdü ve büyük bir bölümünü de sürgüne gönderdi. İşte bu iki sürgün Yahudilerin Arap Yarımadasının çeşitli bölgelerine yerleşmelerine yol açtı. Ama daha çok Mekke-Medine-Şam ticaret yolu üzerinde yoğunlaştılar. Yaklaşık 20 Yahudi kabilesi kuzeyde Teyma ve Hayber ile Medine civarına yerleşmişlerdi. Hurma bahçeleriyle meşhur olan Medine, en çok Yahudi nüfusunun olduğu şehirdi. Medine etrafında, Beni Kurayza, Beni Nadir ve Beni Kaynuka adlı üç büyük kabile yerleşti.

Hicaza yerleşen Yahudiler, dini inançlarını korumakla beraber Arap dili ve kültürleriyle tamamen kaynaştılar. Öyle ki isimlerini bile Arap ismi koymaya başladılar. Arapça bilgisinde ileri seviyeye varıp mahir şairler yetiştirdiler ve bunu kendi yararlarına medya aracı olarak kullandılar. Sürgün Yahudilerinin geleneği üzerine yerel halkla aynı mahallelerde değil, oluşturdukları kendilerine özgü yerleşim birimlerinde (*getto*) yaşadılar. Tevrat'ta haram kılındığı halde faiz işleriyle uğraşarak içinde yaşadıkları toplumu sömürdüler. Ehli kitap olduklarından dolayı, müş-

riklere karşı hep üstünlük iddia ettiler. Aynı kökten olan Evs ve Hazrec kabileleri arasındaki düşmanlığın devamı için uğraştılar.

Yahudilerin fitne çıkarmakta mahir olduklarını Kur'an-ı Kerim şöyle haber vermiştir;

“Ne zaman savaş ateşini tutuşturmuşlarsa Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuk için çaba harcarlar; Allah ise bozguncuları sevmez.” (Mâide, 64)

Anlaşmaya İhanet Eden Yahudiler Medine'den Sürgün Ediliyorlar

Medine halkı bölük bölük İslam'a girince Yahudiler, Evs ve Hazrec kabileleri arasında hızla yayılan Müslümanlığın önüne geçmek için Medine içindeki ve dışındaki müşriklerle iş birliği yapmışlardır. Hatta Resulullah'a (sav) suikast dahi düzenlemişlerdir. Rasullullah (sav) ile imzaladıkları anlaşmaya vefasızlık yapmışlardır. Hainliklerinden dolayı cezayı hak ederek Medine'den sürgün edilmişlerdir. Yazımızın bu bölümünde, kabilelerin İslam peygamberine karşı tutumlarını ve kendilerine uygulanan cezaları ele alacağız.

Beni Kaynuka Yahudileri:

Hicretin ikinci yılı (624), Ramazan ayının ortalarına doğru 305 kişilik Müslüman ordusu, Medine'nin 160 km güneybatısındaki Bedir mevkiinde Mekke'den gelen tam teçhizatlı (700 deve ve 100 atlı) 1000 kişilik küffar ordusunu darmadağın etmişti. Küfrün liderlerinden Ebu Cehil dahil 70 müşrik öldürülmüş, bir o kadar da esir alınmış; yüklü miktarda ganimet elde edilmiş ve buna karşılık sadece 14 şehit verilmişti. Şüphesiz, düşmanın kalbine korku salan bu zafer Allah'ın yarımıyla olmuştu.

“And olsun ki, Allah size, zayıf ve çaresiz iken Bedir'de de yardım etmişti. Allah'a isyandan sakının ki şükretmiş olabilirsiniz. O zaman inanlanlara şöyle diyordun: “Rabbimizin, indirilen üç bin melekle size yardım etmesi sizin için yeterli değil mi?” Evet, eğer siz sabır gösterip itaatsizlikten sakınırsanız, onlar şu anda süratle üzerinize gelseler bile Rabbimiz size nişanlı beş bin melekle yardım edecektir.” (Âli İmran, 123-125)

Rasulullah (sav) önderliğindeki İslam ordu-

Rasulullah Efendimiz (sav), 70 hafızı İslâmiyet'i tanıtmak ve Kur'an öğretmek için görevlendirdi. Safer ayı başlarında (Temmuz 625) Medine'den yola çıkan heyet, bir süre sonra Bi'r-i Maüne denilen yerde konakladı. Müslümanlara karşı nefretiyle tanınan Ebû Berâ'nın yeğeni Âmir b. Tufeyl, çeşitli kabilelerden topladığı silahlı adamlarla saldırı düzenleyip hafızları şehit etti. Hadiseyi vahiy yoluyla öğrenerek ashabına haber veren Hz. Peygamber, hiçbir felâket karşısında hissetmediği derecede bir üzüntü duydu ve bu alçak katliamı yapanlara bir ay boyunca beddualar etti.

sunun Bedir'de muhteşem bir zafer kazanması ve haberin coşkusunun Müslümanlar üzerinde bariz bir şekilde görülmesi, Yahudileri korku ve endişeye sevk etmişti. Öyle ki, Medine Antlaşması'nı sık sık ihlâl etmeye başlamışlar, hatta Müslümanlara karşı müşriklerle ittifaklar kurmaya başlamışlardı. Asmâ bint Mervân, Ebu Afek gibi şairleri Peygamber Efendimiz'e (sav) dil uzatıp, Müslümanlarla alay ediyorlardı. Bunların en etkilisi Beni Nadir kabilesinin ünlü şairi Kâ'b b. Eşref idi. Yahudilerin Müslümanlara karşı duydukları nefreti (Âli İmran, 18-20) dışarı vuran kirli bir lisan olmuşlardı. Efendimiz (sav),

tüm bu çirkinliklere karşı Yahudileri defalarca uyarılmıştı. Ama uyarılara kulak asan yoktu! Peygamber Efendimiz sabretmeye devam ediyordu.⁽⁹⁾

Yahudilerin Müslüman bir kadının örtüsünü açmaya kalkması ve kadının çıplığına koşan bir sahabenin şehit edilmesi sabir bardağını taşırdı. Olay şöyle gelişti: Bir gün Ensar'dan Müslüman bir kadın Beni Kaynuka Çarşısı'na gitti. Ziyet eşyası almak için bir dükkâna girdi. Kadın peçeliydi. Yahudi kuyumcu kadından peçesini açmasını istedi ama kadın buna razı olmadı. Bunu gören başka bir Yahudi, gizlice yaklaşarak kadının eteğini arkasından beline ilişti ve kadın kalkınca mahrem yerleri açıldı. Bunun üzerine, çarşıdaki Yahudiler gülüşüler. O sırada çarşıda olan ve olayı duyan bir Müslüman, saldırıyı yaparını öldürdü. Çarşıdaki Yahudiler de onu şehit ettiler.⁽¹⁰⁾

Olay üzerine Efendimiz (sav) Kaynukalılarını kendi çarşılarında toplayıp son bir uyarıda bulundu. Bedir'de Kureyş'in başına gelenleri hatırlatarak, başlarına gelecek olan şiddetli beladan kendilerini sorumlu tuttu. Şımarık

ve arsız Yahudiler; "Ey Muhammed! Sen savaştan anlamayan bir kavme denk geldin. Biz onlara benzemeyiz. Bizimle savaştığında kim olduğumuzu anlarsın." diyerek açıkça meydan okudular. Bunun üzerine Allah Teâlâ şu ayeti indirdi;

"(Rasulüm!) İnkâr edenlere de ki: Yakında mağlûp olacaksınız ve cehenneme sürüleceksiniz. Orası ne kötü bir kalma yeri!" (Âli İmran, 12)

Akabinde, Rasulullah Efendimiz (sav) onlara unutamayacakları bir ceza vermeye karar verdi. Bunun üzerine şu ayet indi:

"Eğer bir topluluğun antlaşmayı bozacağından endişe edersen antlaşmayı derhal sona erdirdiğini onlara açıkça bildir. Allah ahdini bozanları asla sevmez." (Enfal, 57)

Durumun ciddiyetini fark eden Yahudiler savaşı meydanına çıkmayıp sağlam kalelerine çekildiler. On beş gün süren kuşatmaya dayanamayıp teslim oldular (Nisan, 624). Kaynukaoğulları arasında savaşabilecek olan erkeklerin sayısı 700 idi. Elleri tek tek bağlana-

rak Medine'ye getirildiler. Hazrec kabilesinin reisi ve Yahudilerin müttefiki olan münafik Abdullah b. Übey b. Selûl'un şiddetli ısrarı üzerine Rasulullah (sav) Yahudilere verdiği ölüm cezasından vazgeçerek, üç gün içinde Şam diyarına doğru gitmelerini emredip sürgün cezası verdi. Silah ve kuyumculukta kullandıkları eşyalara da el koydu. ^{(11), (12)}

Beni Nadîr Yahudileri:

Beni Nadîr Yahudileri Medine kıyısında Medine-Mekke ticaret yolu üzerindeki kuvvetli kalelerde ikamet edip, ziraat işleriyle uğraşyordu. Beni Nadîr'in sürgün sebebi Rasulullah Efendimiz'e (sav) suikast teşebbüsünde bulunmaları ve Bî'r-i Mâune faciasına karşı takınılacak tavır hususunda Medine Antlaşması'na uymamalarıdır. Şöyle ki; hainlikleri sebebiyle Kaynukalıların Medine'den sürülmesi, diğer Yahudilerin Müslümanlara karşı kin beslemesine sebep olmuştu. Yahudi lider Kâ'b b. Eşref, Mekke'ye giderek Bedir'in intikamını almaları için müşrikleri teşvik etti ve intikam için kendilerine yardım edeceklerine dair söz verdi. Bu davranış, Medine Ant-

Hicri 4. yılın Rebîülevvel ayında (Ağustos, 625) yola çıkan Efendimiz (sav) önce Benî Kurayza'nın üzerine giderek onlarla bir tarafsızlık antlaşması yaptı. Ardından Benî Nadîr'in oturduğu yeri kuşattı. Kale dışında Yahudilere ait olup, askeri olarak stratejik noktalarda bulunan bazı evlerin yıkılması ve hurmalıkların kesilmesi emrini verdi.

laşması'nın ihlali idi. Sürgünün diğer bir sebebi ise; hicretin dördüncü yılı Safer ayında meydana gelen Uhud savaşında (23 Mart 625) Müslümanların Mekkelilere mağlup olmasından kuvvet alarak, Müslümanlara duydukları kin ve nefreti iyice açığa çıkarmaları ve her türlü vesileyle satışmaya başlamalarıydı.

Sa'saa kabilesi reisi Ebu Berâ Âmir b. Mâlik, Medine'ye gelerek Hz. Peygamber'den kabilesine İslâm'ı anlatacak elçiler göndermesini rica etmiş, yol güvenliği garantisi de vermişti. Bunun üzerine, Rasulullah Efendimiz (sav), 70 hafızı İslâmiyet'i tanıtmak ve Kur'an öğretmek için görevlendirdi. Safer ayı başlarında (Temmuz 625) Medine'den yola çıkan heyet, bir süre sonra Bî'r-i Mâune denilen yerde konakladı. Müslümanlara karşı nefretiyle tanınan Ebû Berâ'nın yeğeni Âmir b. Tufeyl, çeşitli kabilelerden topladığı silahlı adamlarla saldırı düzenleyip hafızları şehit etti. Hadiseyi vahiy yoluyla öğrenerek ashabına haber veren Hz. Peygamber, hiçbir felâket karşısında hissetmediği derecede bir

üzüntü duydu ve bu alçak katliamı yapanlara bir ay boyunca beddualar etti.⁽¹³⁾

Mudâroğullarından olduğunu söyleyerek katliamdan kurtulan Amr b. Ümeyye, Medine'ye dönerken yolda rastladığı Âmiroğullarından iki kişiyi öldürdü. Tabii, bu iki kişinin Rasulullah'ı ziyaret ettikten sonra Müslüman olduklarını ve kendisinden dokunulmazlık (*eman*) aldıklarını bilmiyordu. Öldürülen kişiler için ailelerine diyet ödenmesi gerekiyordu. Medine Antlaşması gereği, diyetin bir kısmının Beni Nadir tarafından ödenmesi lazımdı. Rasulullah (*sav*), paylarına düşen diyeti almak için bir grup sahabeyle Beni Nadir'in yanına gitti. Yahudiler Rasulullah Efendimiz'i görünüşte güzel karşılayıp, diyet için paylarına düşeni ödeyeceklerini söylediler. Sonra kendi aralarında şöyle fısıldaştılar: "Bu adamı şu andan daha müsait vaziyette bulamayız. Hemen şu evin damına çıkarak onun üzerine bir kaya parçası bırakıp, ondan kurtulmalıyız."

Bu suikast planını uygulamayı Amr b. Cihâş isimli Yahudi üstlendi. Ancak, Cebrail (*as*) onların bu planını Peygamberimize bildirdi. Efendimiz hızla oradan uzaklaşarak Medine yolunu tuttu. Peşinden de yanındaki sahabeler geldi. Ashabıyla istişare yapan Rasulullah (*sav*), Muhammed b. Mesleme'yi Beni Nadir'e gönderip 10 gün içinde Medine'yi terk etmelerini istedi. Beni Nadir verilme istenen mesajı anlayarak, sürgün hazırlığına başlamıştı. Lakin, Münafıkların başı Abdullah b. Übey olaya müdahale edip "Yerinizde kalın. Kurayza Yahudileri ve Gatafan müşriklerinden 2000 kişilik bir kuvvetle size yardım ederim." diye haber gönderdi. Bunun üzerine Beni Nadir Yahudileri gitme niyetinden vazgeçti. Rasulullah'a da "Biz vatanımızdan çıkmayız, elinden ne gelirse yap!" diye haber gönderdiler. Sellam b. Mişkem adındaki bir Yahudi "Muhammed'in peygamber olduğunu siz de biliyorsunuz. Verdiği emanı kabul edip buradan gidelim." dedi. Ama sözü dikate alınmadı.

Bu tavır üzerine, hicri 4. yılın Rebülevvel ayında (Ağustos, 625) yola çıkan Efendimiz (*sav*) önce Beni Kurayza'nın üzerine giderek onlarla bir tarafsızlık antlaşması yaptı. Ardından Beni Nadir'in oturduğu yeri kuşattı. Kale dışında Yahudilere ait olup, askeri ola-

rak stratejik noktalarda bulunan bazı evlerin yıkılması ve hurmalıkların kesilmesi emrini verdi. Baskıya dayanamayan, umduğu yardım da gelmeyen Beni Nadir, Müslümanlara kalmaları diye kale içindeki evlerini kendi elleriyle yıktıktan sonra 600 deveye yükleyebildikleri kadar mal ve eşyayı alarak bir kısmı Şam, bir kısmı Yemen, az bir kısmı da Hayber tarafına doğru yola çıktılar. Çıkmasaydılar, belki de başlarına daha büyük bir felaket gelecekti!

"Ehl-i Kitap'tan inkâr edenleri ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz onların çıkacaklarına ihtimal vermemiştiniz. Onlar da kalelerinin kendilerini Allah'a karşı koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın azabı hiç beklemedikleri bir yerden geliverdi; Allah yüreklerine korku düşürdü, öyle ki evlerini hem kendi elleriyle hem de müminlerin elleriyle yıkıyorlardı. O halde ibret alın, ey akıl sahipleri!"

"Eğer Allah onlara sürgünü yazmamış olsaydı, onları bu dünyada yine mutlaka (başka şekilde) cezalandıracaktı. Ahirette ise onları cehennem azabı beklemektedir.

Beni Nadir Yahudileri Medine kıyısında Medine-Mekke ticaret yolu üzerindeki kuvvetli kalelerde ikamet edip, ziraat işleriyle uğraşıyordu. Beni Nadir'in sürgün sebebi Rasulullah Efendimiz'e (*sav*) suikast teşebbüsünde bulunmaları ve Bi'r-i Mâune faciasına karşı takınılacak tavır hususunda Medine Antlaşması'na uymamalarıdır.

Bu, onların Allah ve resulüne karşı gelmelerinden dolayıdır. Kim Allah'a karşı cephe alırsa bilmeli ki Allah cezalandırmada çok çetindir."

"Herhangi bir hurma ağacını kesmeniz de kökleri üzerinde ayakta bırakmanız da Allah'ın izniyledir ve bu, yoldan çıkmışların burunlarını sürmesi içindi." (Haşır, 2-5)

Geride bıraktıkları mallar ise, bölgeden sürülmelerinin ardından nazil olan ve Beni Nadir adıyla da bilinen Haşır sûresinin 6-10. ayetleriyle fey statüsüne (savaşsız alınan ganimetler) tâbi tutularak Rasulullah'a (sav) tahsis edildi. Peygamberimiz bunlardan bir kısmını bir yıllık şahsi ve ailevi harcamaları için ayırdı, kalanını da Muhacirlere verdi. Ensardan çok fakir olan Sehl b. Huneyf ve Ebu Dücâne'ye de biraz verdi. Ganimetler arasında bulunan 50 zırh, 50 miğfer ve 340 kılıcı da cihad için ayırdı. ^{(14), (15)}

Beni Kurayza Yahudileri:

Bunlar da Kaynukaoğulları ve Nadîroğulları gibi Medine Antlaşması'nı hiçe saymaktaydılar. Şöyle ki: Nadîroğullarının ileri gelenlerinden yirmi kişilik bir ekip Mekkeli müşriklerle giderek Rasulullah'a karşı düzenleyecekleri harpte kendilerine destek vereceklerini söylediler ve onları buna ikna ettiler. Sonra Ga-

Bu, onların Allah ve resulüne karşı gelmelerinden dolayıdır. Kim Allah'a karşı cephe alırsa bilmeli ki Allah cezalandırmada çok çetindir.

Herhangi bir hurma ağacını kesmeniz de kökleri üzerinde ayakta bırakmanız da Allah'ın izniyledir ve bu, yoldan çıkmışların burunlarını sürmesi içindi." (Haşır, 4-5)

tafan kabilesine gidip aynı şeyleri onlara da söylediler. Hayber bölgesinin bir yıllık hurma hasadını kendilerine vereceklerini söyleyerek Gatafanlıları da ikna ettiler. Başka kabi-

lelere de gittiler. Bir kısmı ikna oldu bir kısmı olmadı.

Hicretin beşinci yılında (627), Ebu Süfyan komutasındaki Mekte müşrikleri, Gatafan, Huzaa, Beni Süleym, Beni Fezâra, Beni Murra, Beni Eşca, Beni Esed gibi müşrik Arap kabilelerinden oluşan 10 binden fazla bir ordu ile 1 ay boyunca Medine'yi kuşattı. Amaçları, Müslümanlara soykırım yapıp, İslam dinini ortadan kaldırmaktı. Müslümanların sayısı 3 bin civarındaydı. Bu ölüm kalım savaşında Beni Kurayza Yahudileri Medine Antlaşması gereği Müslümanlarla birlikte şehri savunacaklarına dair anlaşmaya ihanet ederek düşman kuvvetlerine yardım etmeye yöneldi. Sürgün edilen Beni Nadir'in reisi Huyey b. Ahtab, Beni Kurayza'yı müşriklerin yanına çekmeyi başarmış ve Medine Antlaşması da yırtılmıştı. ^{(16), (17)}

Rasulullah Efendimiz (sav) haberin doğruluğunu öğrenmek için Kurayzalılara bir heyet gönderdi. Heyette bulunan Sa'd b. Muaz, Kaynukalılar ve Nadîroğullarının başına gelen musibetin kendilerine de isabet edeceğini söylese de fayda etmedi. Bunu duyan Rasulullah Efendimiz "Hasbunallahu ve Ni'melveki!" demiş ve Medine'nin etrafına hendek kazdırarak şehri savunmaya hazırlanmıştır. Subhanallah! Kuşatmanın son gün-

Hicretin 5. yılında (627), Ebu Süfyan komutasındaki Mekke müşrikleri, Gatafan, Huzaa, Beni Süleym, Beni Fezâra, Beni Murra, Beni Eşca', Beni Esed gibi müşrik Arap kabilelerinden oluşan 10 binden fazla bir ordu ile 1 ay boyunca Medine'yi kuşattı. Amaçları, Müslümanlara soykırım yapıp, İslam dinini ortadan kaldırmaktı.

lerinde ortaya çıkan şiddetli fırtına (Ahzab,9) düşmanın kalbine korku salmış (Ahzab,26), çadırlarını tarumar etmiş, bineklerinin ürküp kaçmasına sebep olmuş, moral çöküntüsü içinde dağılarak Medine'den gitmelerine sebep olmuştu. Müslümanlar ise kuvvet bulmuştu. Tam bu esnada, Cebrail (as) Rasullullah'a gelerek hainlik yapan Kurayzaoğulları üzerine yürüyüp gerekli cezayı verme emri verdi. Hicretin 5. Yılı Zilkâde ayının 23'ünde (15 Nisan 627), sağlam kalelerine sığınan Kurayzalılar kuşatıldı. Kuşatma yirmi gün sürdü. Müslümanlar 3 bin piyade ve 36 süvariydiler. Kurayzalılardan eli silah tutan erkeklerin sayısı ise 600-700 civarındaydı. Medineli münaflıklar Kurayzalılara "Sizler teslim olmayınız, Medine'den çıkıp gidin deseler de gitmeyiniz. Size silahlarımız ve canlarımızla yardım edeceğiz, söz veriyoruz." dediler. Ancak bu vaat yerine getirilmeyince, Kurayzalılar korkuya kapıldı ve Efendimiz'e haber gönderip kendi haklarında hüküm vermesi için hakem talep etti. Bu hakemin Sa'd b. Muaz olmasını istediler. Hendek savaşında kolundan ağır yaralanan Muaz, o sırada hasta yatağında yatıyordu. Onu bir bineğe bindirip Rasullullah'ın huzuruna getirdiler. Kurayzalılar, Evs kabile-

siyle müttefik idiler. Sa'd b. Muaz, hem Evs'liler'le Beni Kurayza'dan, hem de Rasullullah Efendimiz'den vereceği karara uyulması hususunda söz aldı. Bunun üzerine Tevrat'a da uygun olan hükmünü açıkladı;

- Eli silah tutan erkeklerin öldürülmesi,
- Kadın ve çocukların esir statüsüne sokulması,
- Malların ise ganimet olarak alınması ⁽¹⁸⁾

Böylece, âlemlere rahmet olan İslam dininin önüne geçmek isteyen küfür ve fitne ocaklarına kuvvetli bir darbe vurulmuş oldu.

"De ki: "Hak geldi bâtil yıkılıp gitti! Zaten bâtil yıkılmaya mahkûmdur." (İsra, 81) ■

Kaynaklar:

- (1) Salih Suruç, Peygamberimizin Hayatı, Yeni Asya Yayınları, I.Cilt, sh. 394-395, İstanbul, 1993
- (2) Safiyyudîn Mubârekfûri, Er- Rahik el- Maktûm, sh. 139, 17. Baskı, 2005, Daru'l Vefa TDV İslam Ansiklopedisi. Madde: Akabe Biatları
- (3) Mehmet Dikmen, Âlemlerin Efendisi Peygamberimizin Hayatı, sh.197, Sebat Yayınları, 2016
- (4) Tayyib Okıç, İslamiyette İlk Nüfus Sayımı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 7, sh. 1-4, (Ocak 1959),11-20

(5) Süleyman Dinçer, Hz. Muhammed (sav) Döneminde Çok Kültürlü Toplumsal Yapısıyla Medine'de Birlikte Yaşama Modelinin Temelleri, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2020, Cilt: 9, Sayı: 2

- (6) Salih Suruç, Peygamberimizin Hayatı, sh. 470-473
- (7) İbn Hişam, Hz. Muhammed'in Hayatı, sh. 202, Tercüme: Yusuf Velîşah Uralgıray, Riyad 1985
- (8) Mehmet Dikmen, Âlemlerin Efendisi Peygamberimizin Hayatı, sh.197, Sebat Yayınları, 2016
- (9) İhsan Süreyya Sırma, Hz. Peygamber Döneminde Yahudi Meselesi, sh.33-44
- (10) İbn Hişam, Es- Siretün Nebeviyye, III.Cilt, sh.51, Beyrut 1971
- (11) Mehmet Dikmen, Âlemlerin Efendisi Peygamberimizin Hayatı, sh.258
- (12) İhsan Süreyya Sırma, Hz. Peygamberin Döneminde Yahudi Meselesi, sh. 37-40
- (13) Salih Suruç, Peygamberimizin Hayatı, sh.149-150
- (14) Salih Suruç, Peygamberimizin Hayatı, sh.157-164
- (15) İhsan Süreyya Sırma, Hz. Peygamberin Döneminde Yahudi Meselesi, sh. 37-40
- (16) Safiyyudîn Mubârekfûri "er- Rahik el- Maktûm" sh: 267,
- (17) Nuh Arslantaş" Hz. Muhammed Döneminde Yahudiler" sh: 212-213. İstanbul/ 2016
- (18) Nuh Arslantaş" Hz. Muhammed Döneminde Yahudiler" sh: 220-222

Çöl Kraliçesi mi İngiliz Casusu mu?

Elif Sevimli

“Queen of the Desert” senaryo yazarlığı ve yönetmenliği Werner Herzog tarafından yapılan ve başrolünde Nicole Kidman’ın oynadığı 2015 yapımı Amerikan filmidir. Film 20. yüzyılın başlarında yaşamış olan İngiliz gezgin, yazar, arkeolog ve kâşif Gertrude Bell’in hayatını anlatır ve gençliğinden başlayarak, Orta Doğu’da geçirdiği maceralı yılları ve heyecan dolu seyahatlerini egzotik bir dille izleyiciye aktarır. Elbette bunu yaparken de artık Hollywood yapımlarında alışageldiğimiz şekilde, karakterlerle ilgili oluşturulmak istenen algıya uygun ve tarihi gerçeklerden uzak bir dil kullanır.

İngiltere’nin ayrıcalıklı zengin bir ailesinin kızı olarak dünyaya gelen Bell, Oxford Üniversitesi’nin tarih bölümünü birincilikle bitiren ilk kadındır ve okul bittikten sonra Londra’nın seçkin sosyal hayatından sıkılarak daha anlamlı bir yaşam arayışına girer. Eşi Tahran’da diplomatik bir görevde bulunan teyzesinin yanına giden Bell, burada ona eşlik etmesi için görevlendirilen elçilik çalışanına âşık olur. Ancak, ailesinin onaylamadığı bu ilişki sevgilisinin intiharıyla son bulur. Bu trajik olayın ardından Bell, hayatını tamamen Ortadoğu’nun keşfine ve Ortadoğu kültürünü öğrenmeye adanır. Cesareti ve bilgisi sayesinde tüm Arap kabilelerinin saygısını ve güvenini kazanan Bell, kabile liderleri ve yerel halkla olan ilişkileri ve bölgeyi çok iyi tanıması sebebiyle İngiliz İstihbaratının da dikkati-

**“Queen of the Desert”
senaryo yazarlığı
ve yönetmenliği
Werner Herzey
tarafından yapılan
ve başrolünde
Nicole Kidman’ın
oynadığı 2015 yapımı
Amerikan filmidir.**

ni çeker. Fakat ülkesinin casusluk teklifini kabul etmez. Çünkü o Bedevilerin özgürlüklerine, vakur duruşlarına ve şiir gibi hayatlarına hayrandır. Belle göre yeniden şekillenmekte olan Ortadoğu, İngiliz İmparatorluğu’nun başarısı değil, Arap halklarının uyanışı ve özgürlüklerine olan tutkusunun eseridir.

Filmde Gertrude Bell ile ilgili oluşturulan kimlik; yeni yerler keşfetmeye meraklı bir gezgin, maceracı bir kâşif, tarih sever bir arkeolog, Arap sever, hâttâ çöl sever bir İngiliz! O kadar ki filmin sonunda geleceğin Ürdün Kralı olacak olan Prens Abdullah “Bir İngiliz kadın bizi neden bu kadar seviyor?” diye

sormaktan kendini alamıyor.

Tarihi kişiliklerle ilgili doğru bilgilere ulaşmanın çok kolay olduğu günümüzde Gertrude Bell’le alâkalı söz konusu film üzerinden oluşturulmak istenen algı, yaşadığı dönemde çok daha baskın ve etkili bir biçimde oluşturulmuş olmalı ki Araplar tarafından kendisine “Çölün Kızı”, “Irak’ın Taçsız Kraliçesi” gibi lakaplar takılmış, bizzat Kral Faysal tarafından “Müminlerin Anası” ismi verilmiştir. Oysaki o Bedevileri yakından tanımanın, kabileler arasındaki sorunları ve rekabetleri çok iyi bilmenin avantajıyla, ülkelerin sınır-

larını aralarındaki ihtilaflar ve gerilim hiç bitmeyecek şekilde cetvelle çizen, bölgeyi İngiliz hükümetinin çıkarlarına göre taksim eden ve kukla idarecileri tespit ederek başa geçiren kişidir.

Gertrude Bell’in Doğu’ya olan ilgisi 1899 yılında Kudüs’e yaptığı seyahatle başlamıştır. Burada bir yıl kalan Bell, Arap kabileleriyle yakın ilişkiler kurarak onların yaşam şekillerine ve geleneklerine hâkim olur. Araplar Bell’in güçlü kimliğine hayrandır. Çok iyi ata binmesi, zorluklara ve çetin çöl şartlarına karşı korkusuz duruşu, güçlü hafızası, hazır cevabı, pratik zekâsı gibi özellikleri Bell’in Araplar tarafından hemen benimsenmesine sebep olur. Suriye’de birçok bölgeyi gezer, Arap Bedevilerinin yaşam şekillerine ve kabile yapısına dair birçok bilgi edinir. Seyahatlerinde bölgenin arkeolojik zenginliklerinin de farkında olan Bell, Suriye’den Konya’ya uzanan uzun arkeolojik çalışmalar yapar. Elbette Bell’in ilgisi sadece arkeolojik eserler üzerine değildir. O dönemde Osmanlı topraklarında Avrupalılar tarafından birçok arkeolojik kazı yürütülmektedir ve şüphesiz arkeologların sahadaki vazifeleri sadece eski eser aramaktan ibaret değildir. O dönemde istihbarat bilgisi bir hayli kıymetlidir ve arkeoloji bölge hakkında dikkat çekmeden bilgi toplamının en kolay yoludur. Nitekim aynı dönemde sonradan çok meşhur olacak İngiliz casus Lawrence da genç bir arkeolog olarak sahada çalışmalar yürütmektedir. Gertrude

Gertrude Bell (Nicole Kidman) - T. E. Lawrence (Robert Pattinson)

Filmde Gertrude Bell’i canlandıran aktrist Nicole Kidman.

Bell'le yollarının kesişmesi ve ondan edindiği tecrübelerin, sonraki yıllarda başardığı işlerde önemli derecede katkısının olduğuna kuşku yoktur.

Gertrude Bell; Ortadoğu'nun dilini, yaşayışını, kültür ve coğrafyasını yeraltı zenginliklerine varıncaya kadar çalışmış profesyonel bir casustur. Hakikatte, filmde kurgulandığının aksine tamamen duygusal sebeplerle yolu çöllerle kesişmemiştir. Gertrude, İngilizlerin halen aktif olan Ortadoğu politikasının kurucusu ve planlayıcılarından birisi olup Ortadoğu'da İngilizlerin çıkarları için uzun yıllar çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Mezopotamya bölgesindeki Arap kabilelerini Türklerle karşı kıskırtmış bir Türk düşmanıdır. Osmanlıya yakın ve mesafeli aşiretlerin hangileri olduğunu ve isyanın hangi noktalarda kiminle başlayacağına kadar birçok detayın asıl belirleyicisi olmuştur. 1919 Yılında Paris Barış konferansına delege olarak katılıp Irak devlet sınırlarının belirlenmesinde büyük rol oynamıştır.

Söz konusu filmde ise sahada ustalıkla çalışarak ülkelerin sınırlarını çizecek kapasitede işler yapan ve Ortadoğu'daki topraklarımızı kaybetmemizde büyük emeği olan casus

Film 20. yüzyılın başlarında yaşamış olan İngiliz gezgin, yazar, arkeolog ve kâşif Gertrude Bell'in hayatını anlatır ve gençliğinden başlayarak, Orta Doğu'da geçirdiği maceralı yılları ve heyecan dolu seyahatlerini egzotik bir dille izleyiciye aktarır.

Bell'den eser yoktur. Filmde Gertrude Bell'in kişisel yaşamı tarihsel doğruluktan kopuk bir şekilde aktarılmıştır ve Ortadoğu'daki başarılarının arkasındaki motivasyon bölgeye olan sözde bağlılığı olarak yansıtılmıştır.

Lawrence ve Gertrude projelerinin Araplar ve Türkler arasında nasıl çalışıp sonuçlandı-

ğına baktığımızda propagandanın gücünü görürüz. Radyo ve televizyonun olmadığı bir dönemde sahadaki ajanların kıskırtmaları ve İngiliz siyasi çıkarlarına hizmet eden yayın organları vasıtasıyla Araplar, zalim(!) ve baskıcı(!) Türklere karşı özgürlükleri için mücadele etmeye ve yüzyıllardır süren sözde sömürü düzenine son vermeye ikna edilmişlerdir. Bununla birlikte Avrupalılara karşı zaafı ile koşulsuz güven ve özentileri de bu projelerin gerçekleşmesini kolaylaştırmıştır. Türkler ise Arapların kendilerini arkadan vurarak ihanet ettiğine inandırılmıştır. Bugün bile her iki tarafta da halâ bu yaklaşımlar iş görür durumdadır. Şüphe yok ki, Gertrude Bell ve Lawrence benzeri ajanlar günümüzde dahi bölgede cirit atmakta ve yüz yıllık yeni planların temellerini döşemekle uğraşmaktadırlar. Aynı tuzaklara tekrar tekrar düşülmemesi ve bir yüzyıl daha kaybetmemek için tarihteki olaylardan ders alınması ve kardeşlik bağlarının yeniden tesis edilerek birlik halinde hareket edilmesi elzemdir. Aksi takdirde küçücük bir terör devleti, koca Müslüman coğrafyasının ortasında istediği gibi at koşturmaya ve fütursuzca Müslüman kanı dökmeye devam edecektir. ■

DUASI ŞEHADET OLANLAR

Abdullah Akçay

“Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen Müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satın almıştır. Bu, Allah'ın Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da yer almış gerçek vaadidir. Kim Allah'tan daha fazla sözüne bağlı olabilir! O halde yaptığınız bu alışverişten ötürü sevinin. İşte büyük bahtiyarlık da budur.” (Tevbe, 111)

İslâm dini sadece anlatma dini değil, esas itibariyle anlatılanların vücuda geldiği yaşama dinidir. Tevbe Suresi 111. ayette bildirildiği gibi geçmiş ümmetlerin döneminde ve Peygamber Efendimizin döneminden zamanımıza kadar olan dönemde bu inancı hayatlarına düstur edinenler, kendileri şehit olurken ümmetin yaşamasına ve şuurlanması vesile olmuşlardır. İnşallah bu tür örnek şahsiyetler kıyamete kadar var olacaktır.

Bu mükemmel şahsiyetlere 3 örnek vermek istiyorum. Bunlardan ilki:

Duası Şehadet Olan Sahabe: ABDULLAH BİN CAHŞ (r.a)

Sa'd bin Ebî Vakkâs Hazretleri, Uhud harbinde Hazret-i Abdullah bin Cahş'la arasında geçen konuşmayı şöyle anlatıyor:

“Uhud'da, savaşın çok şiddetli devam ettiği bir andı. Abdullah bin Cahş yanıma sokuldu,

İslâm dini sadece anlatma dini değil, esas itibariyle anlatılanların vücuda geldiği yaşama dinidir. Tevbe Suresi 111. ayette bildirildiği gibi geçmiş ümmetlerin döneminde ve Peygamber Efendimizin döneminden zamanımıza kadar olan dönemde bu inancı hayatlarına düstur edinenler, kendileri şehit olurken ümmetin yaşamasına ve şuurlanmasına vesile olmuşlardır.

elimden tuttu ve beni bir kayanın dibine çekti. Bana şunları söyledi;

- Şimdi burada sen dua et, ben "âmin" diyeyim. Sonra ben dua edeyim, sen de "âmin" de!

-Ben de "Peki!" dedim ve şöyle dua ettim;

'Allah'ım, biraz sonra savaş başlayacak. Kelleler verilecek, kelleler alınacak. Sen benim karşıma güçlü bir düşman çıkar. Ben onunla savaşıyım. O da benimle savaşsın. Sonra ben onu öldüreyim. Üzerinde ne varsa ganimet olarak alayım. Hepsini getirip Resulullah'ın (s.a.v.) önüne sereyim. Onu ve seni memnun etmenin mutluluğunu yüreğim-de tadayım'

Abdullah bin Cahş benim yaptığım bu duaya, bütün kalbiyle "âmin" dedi. Sonra kendisi şöyle dua etmeye başladı:

'Allah'ım, biraz sonra savaş başlayacak. Kelleler verilecek, kelleler alınacak. Sen benim karşıma güçlü bir düşman çıkar. Ben onunla savaşıyım. O da benimle savaşsın. Son-

Şehid Şeyh Ahmet Yasin

ra o beni öldürsün. Sonra birer birer uzuvlarımı kessin. Ben uzuvlarımı Uhud'un meydanına bırakmış olarak huzuruna geleyim. Sen bana sor, de ki; 'Abdullah ne yaptın bedeninin parçalarını?' Ben de diyeyim ki; 'Allah'ım kirlettim günahlarımla. Günahlarımla kirlettiğim için onları sana getirmek istemedim, günahlarıma kefaret olsun diye Uhud'un meydanına bıraktım'

"Sad bin Ebi Vakkas diyor ki;

Gönlüm böyle bir duaya "âmin" demeyi arzu etmiyordum. Fakat, o istediği ve önceden söz verdiğim için mecburen "âmin" dedim. Vallahi Uhud'un sonrasında o istediğine, ben de istediğime kavuştum"

İkinci Örnek Şahsiyet: ŞEYH AHMET YASIN

Filistin'de işgalci İsrail rejimine karşı başlatılan ilk intifadanın mimarı olan Şeyh Ahmed Yasin, 22 Mart 2004 sabahı Gazze şeridinde ki Hay El Sabur'da bulunan bir camiden çıkarken İsrail işgal rejimi Başbakanı Ariel Şaron'un talimatıyla Apaçi helikopterlerinden bırakılan üç bombayla hayatını kaybetti. Sabah namazından çıkarken şehit olan Ahmet Yasin'in yanında bulunan iki oğlu ve yedi arkadaşları da bu katliamda şehit oldu. Tıpkı şehit sahabe Abdullah Bin Cahş gibi o da Rabbinin huzuruna paramparça olmuş bir cesetle çıkarak lisanihâl ile "Ya Rabbi bütün vücudum özürülü olmasına rağmen hayatım Ümmeti Muhammed'i uyarmakla geçti. Ben bütün gücümle çalıştım ve huzuruna lime lime olmuş bedenimle geliyorum. Şehadetimi kabul eyle!" diyordu.

İzzetli bir yaşamın ardından Rab'bine kavuşan Şeyh Ahmed Yasin, son nefesini vermeden bir yıl önce dünya Müslümanlarının Gazze'de ve Filistin'de yaşananlara karşı sessiz kalmasından sitemkâr olmuş, ümmetin suskunluğunu Allah'a şikayet etmişti.

Şeyh Ahmed Yasin'in Aksa Tufanı ile yaşananları sanki önceden biliyormuş gibi yazdığı o mektup:

"Bırakın savaşçı onuruyla ölelim!

Allah'ım!

Ümmetin suskunluğunu sana şikayet ediyorum!

Ben ki kocamış bir allium, kurumuş iki elim ne kalem tutuyor ne de silah!

Sesimle yeri göğü inletecek güçte bir hatip de değilim!

Ben ki saçları ağarmış, ömrünün son demlerinde, türlü hastalıkların yıktığı ve üzerinde zamanın belâlarının estiği biriyim!

Siz ey Müslümanlar!

Suskun ve âciz, helak olmuş ölümler!

Hâlâ kalpleriniz sızlamıyor mu, başımıza gelen bu acı felâketler karşısında? Hiç mi kimse yok, Allah için ve ümmetin namusu için kızacak?

Şerefli direnişçilerken, bizleri katil teröristler olarak ilan edenlere karşı duracak!

Bu ümmet utanmaz mı, şerefi çiğnenirken?

Omuzlarımıza el verecek ve gözyaşlarımızı silecek bir bakış!

Onlar davalarına inandılar. Yaşatmak için yaşadılar ve sonunda Allah'ın onlar için vadettiği cennete şehadet vasıtasıyla kavuştular. Rabbim bizlere de en güzel şekilde İslam'ı yaşamayı ve uğrunda şehadeti nasip eylesin

Bu ümmetin kurumları, sivil güçleri, partileri, teşkilâtları ve bariz şahsiyetleri, Allah için kızmaz mı? Tümünü birden sokaklara dökülüp bizim için dua etmeye,

"Ey Rabbimiz! Gücümüzü topla, zaafımızı gider ve Mümin kullarına yardım et!" diye çağırılmaz mı? Buna da mı gücünüz yetmiyor?

Yakında bizim büyük ölümlerimizi duyacaksınız, o zaman alınlarımızda şu yazılacak: Bizler direndik! İleri atıldık ve kaçmadık.

Ve bizimle birlikte çocuklarımız, kadınlarımız, yaşlılarımız ve gençlerimiz ölecek!

Onları, bu suspus ve bön ümmete yakıt yapacağız!

Bizden, teslim olmamızı ve beyaz bayrak dikmemizi beklemeyin!

Çünkü biz, bunu yapsak da öleceğimizi biliyoruz. Bırakın savaşçı onuruyla ölelim!

Dilerseniz bizimle olun, elinizden geldiğince, öcümüzü sizden her biri boynuna taksın!

Dilerseniz bize acıyarak ölümümüzü izleyin!

Temennimiz, Allah'ın, emaneti savsaklayan herkesten kısas almasıdır!

Umarız bizim aleyhimize olmazsınız!

Allah aşkına, bari aleyhimize olmayın!

Ey ümmetin liderleri, ey ümmetin halkları!

Allah'im!

Sana şikayette bulunuyorum!

Sana şikayette bulunuyorum!

Gücümün azlığını, imkanımın yetersizliğini ve insanlara karşı zaafımı Sana şikayet ediyorum.

Sen mustazafların Rabbisin... Sen bizim Rabbimizsin... Bizi kime bırakıyorsun?

Bize cehennem olacak uzaklara mı?

Veya düşmana mı?

Allah'im!

Akıtılan kanlar, dokunulan ırzlar, çiğnenen hürmetler, yetim bırakılan çocuklar, oğlunu yitirmiş anneler, dul kalmış kadınlar, yıkılmış evler ve ifsad edilmiş ekinler aşkına.

Sana şikayette bulunuyorum!

Sana şikayette bulunuyorum!

Gücümüz dağıldı... Birliğimiz bozuldu... Yollarımız ayrıldı...

Halkımızın zaafını ve ümmetimizin bize yardım edip düşmanı yenmedeki aczini Sana şikayet ediyoruz..."

Üçüncü Örnek Şahsiyet: ŞEHİD İSMAİL HENİYYE

Bütün hayatı işgalci Siyonistlere karşı mücadeleyle geçmiş, özellikle Akşa Tufanı ile başlayan Siyonist katliamda başta evlatları ve torunları olmak üzere onlarca şehit veren bir ailenin ve binlerce şehit veren bir mücadele hareketinin lideri olan İsmail Heniyye de zalimlere karşı bütün gücüyle mücadele etmiş, tıpkı Abdullah Bin Cahş ve Şeyh Ahmet Yasin gibi Allah'ın huzuruna parçalanmış cesediyile şehit olarak çıkmıştır.

Bir konuşmasında İsmail Heniyye halka şöyle sesleniyordu;

"Kudüs'ü satmaya hayır!

Filistin'i bölmeye hayır!

Haklarımızdan vazgeçmeye hayır!

İsrail'i kabul etmeye hayır!

İsrail'i hiçbir şekilde devlet olarak kabul etmeyeceğiz.

Canımız, kanımız, ailemiz ve sahip olduğumuz her şey Kudüs ve Mescid-i Akşa'ya feda olsun."

Onlar davalarına inandılar. Yaşatmak için yaşadılar ve sonunda Allah'ın onlar için vadettiği cennete şehadet vasıtasıyla kavuştular. Rabbim bizlere de en güzel şekilde İslam'ı yaşamayı ve uğrunda şehadeti nasip eylesin. Uğrunda şehit olmaya değer olan Özgür Kudüs ve Özgür Mescid-i Akşa'da buluşmak üzere. Allah'a emanet olun. ■

CESUR BALIKÇI KIZ

Tagrid En-Neccar

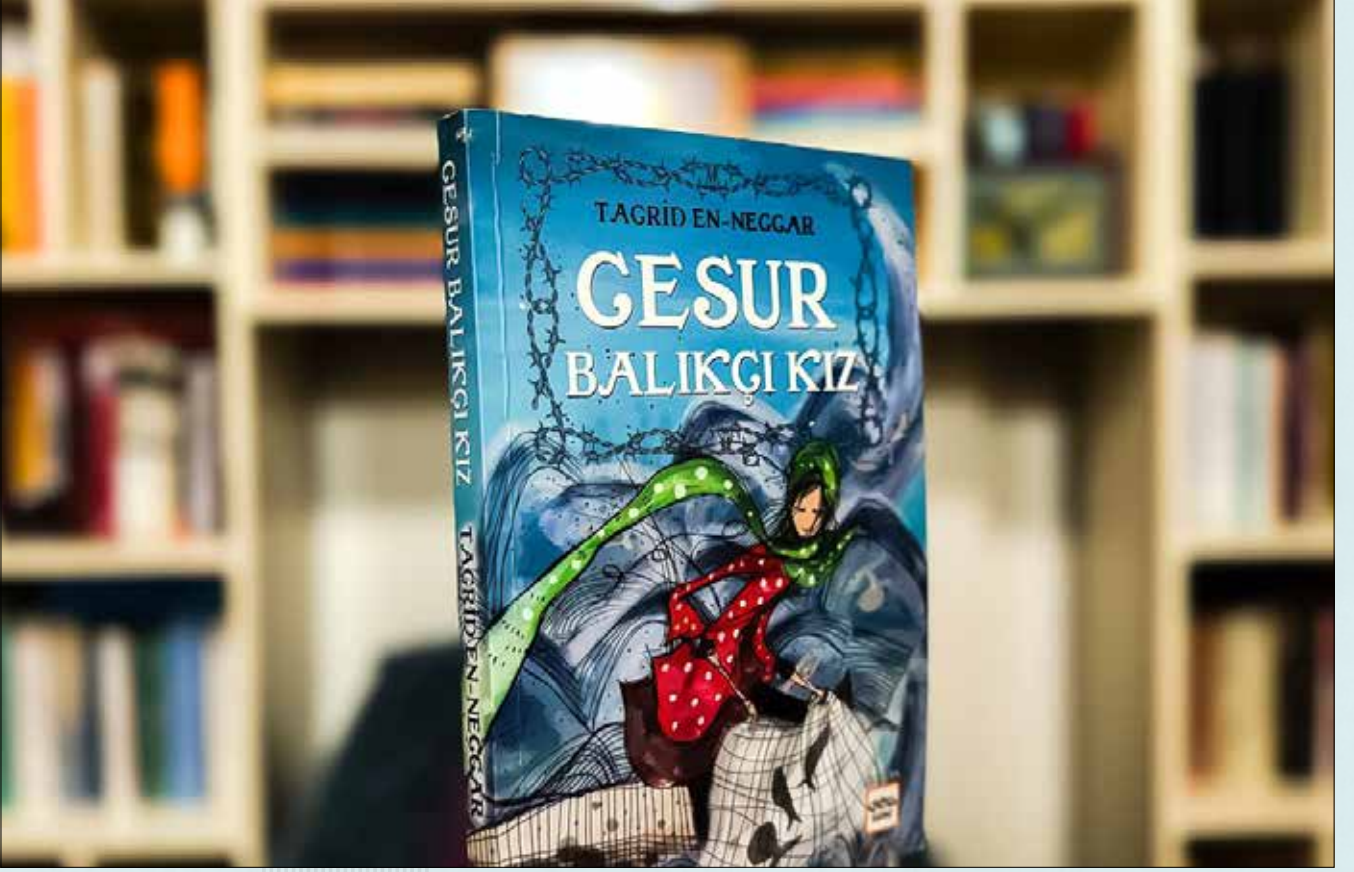
Gülşah Ertaş

Selamün aleyküm kıymetli okurlar, bu sayımızda Filistin asıllı yazar Tagrid En-Neccar'ın kitabını tanıtacağız. Yazar 1948'de Nekbe Faciası'ndan üç yıl sonra dünyaya gelmiştir. Evleri ve toprakları ellerinden alınarak sürgün edilen ailesinin ve akrabalarının anlattığı hikayelerle büyümüş, o günden bugüne yaşananlara şahitlik etmiş bir yazardır. 3-10 yaş arası çocuklar için kaleme aldığı kırktan fazla kitabı vardır.

Yazarın dili sade ve acıdır. "Cesur Balıkçı Kız", Filistin halkının ne zorluklar altında yaşamaya çalıştığını küçük yaş grubuna uygun bir dille anlatan başarılı bir kitap olmuş. Kitabın ana kahramanı babasının kıymetli kızı Yüsradır. Yüsrâ, İsrail'in işgali altında olan Gazze'de yaşayan bir kızdır. Annesi, babası ve küçük kardeşi Cemil'den oluşan ufak bir ailesi vardır. Abisi Salih ise İsrail'in bombalı saldırısında şehit olmuştur. Ailesi geçimini balıkçılıkla sağlamaktadır. Ancak babası geçirdiği bir kaza sonucu sakatlanmış ve balıkçılık yapamaz olmuştur. Babası geçirdiği kazadan sonra evinin geçimini sağlayamadığı için psikolojik olarak yıpranmış ve sert mizaçlı biri haline dönmüştür. Annesi, babasının kazadan sonra kendini kötü hissettiğini anladığından eşine karşı sabırlı ve sevgi doludur. Yüsrâ, evin ihtiyaçları için sık sık komşularına gitmekten utanmaktadır ve babasının mesleğini devam ettirmek istemektedir. Bu fikri annesine açtığında annesi Gazzelilerin bunu hoş karşılamayacağını, dahası, babasının da asla izin vermeyeceğini söyler. Yüsrâ, babasını ikna edeceğini belirterek sadece konu açıldığında kendisini desteklemesini ister annesinden. Abisi Salih şehit olduktan sonra abisinin arkadaşları Salih'in ailesini her hafta ziyaret edip onla-

Yazar: **Tagrid En-Neccar**
Yayınevi: **Nar Çocuk Yayınları**

Yazar bu kitabı gerçek bir hayat hikayesinden esinlenerek kaleme almış, 2007 yılından beri kapalı bir hapisane hayatı yaşayan Gazzelilerin neler yaşadığını sade ve akıcı bir dille eserine başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Yaşanan tüm sıkıntılara rağmen umuda dair inancını kaybetmeyen Filistin halkının acılarını ve günlük yaşamını, çocuklarının edebi bir kalemde okumasını isteyenlerin kütüphanesinde mutlaka bulundurması gereken bu kitap, çocuk kitabı olarak kaleme alınmış fakat yetişkinlere de hitap edecek derecede güçlü bir üslupta yazılmıştır.

rin acılarına ortak olmuştur. Yüsrâ, kendilerini ziyarete gelen abisinin arkadaşlarına babasına yapmak istediği sürprizden bahseder ve onlardan yardım ister. Tekne kısa sürede zımparalanıp boyandıktan sonra Yüsrâ babasını deniz kenarında gezintiye davet eder. Babasının tekneyi görünce ne tepki verdiğini, İsrail'in balıkçılara neler yaptığını, Yüsrâ'nın tekne

ile açılıp İsrail askerlerini gördüğünde neler hissettiğini merak edenleri kitapta çok çarpıcı ve sarsıcı bir hikâye bekliyor.

Yazar bu kitabı gerçek bir hayat hikayesinden esinlenerek kaleme almış, 2007 yılından beri kapalı bir hapisane hayatı yaşayan Gazzelilerin neler yaşadığını sade ve akıcı bir dille eserine başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Yaşa-

nan tüm sıkıntılara rağmen umuda dair inancını kaybetmeyen Filistin halkının acılarını ve günlük yaşamını, çocuklarının edebi bir kalemde okumasını isteyenlerin kütüphanesinde mutlaka bulundurması gereken bu kitap, çocuk kitabı olarak kaleme alınmış fakat yetişkinlere de hitap edecek derecede güçlü bir üslupta yazılmıştır.

İslam Medeniyet Anlayışının Fazileti

Ümit Levent

Emrettiği sınırlar ile insanlığa selam / emniyet sağlayacak nizamı bahşeden Cenabı Hakka nihayetsiz övgüler; kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek kadar cehalete bulaşmış bir toplumu İslam reçetesiyle onarıp kemâle erdiren, cahiliye dönemini asrı saadet dönemine tebdil eyleyen Peygamber Efendimiz'e de (sav) en temiz yüreklerle selamlar olsun...

"(Yahudi) sürgününün tek altın çağı İspanya'da kurulan Endülüs Emevileri dönemindeydi. Avrupa ülkelerinin çoğu kapılarını kapatırken Osmanlı Devleti her zaman kapılarını açmıştı (Yahudilere). Hitler'in gaz odalarında korkunç boyutlara varan upuzun Yahudi kıyımı dizisi İslam dünyası tarafından

Mevcut seyirde Kudüs, Gazze, Doğu Türkistan ve Afrika ülkeleri gibi işgal ve sömürü altındaki coğrafyalar başta olmak üzere, dünyanın birçok coğrafyası bugün İslam medeniyet anlayışı ile yönetilmeye muhtaçtır.

değil; hep Avrupa'nın Hristiyan ülkelerince sürdürülmüştü." diyor Fransız araştırmacı yazar Dominique La Pierre (Yahudi projesiyonu ile Filistin topraklarının paylaşılması sürecini anlattığı) "Ey Kudüs" isimli kitabının 23. sayfasında, 51. sayfada ise "İlk Hristiyanlar onların Kudüs'ten atılmalarını sağlamış, Haçlılar kutsal şehirde yaşayan Yahudileri sinagoglarda diri diri yakmışlardı." yazmaktadır. Yine diğer bir araştırmacısı ABD'li Larry Collins olan aynı kitabın 52. sayfasında, Hz. Ömer (ra), Salahaddin Eyyubi ve Osmanlı Devleti dönemlerinde Yahudilerin temel yaşam haklarından mahrum kalmadan; emniyet ve huzur içerisinde yaşamlarını sürdürebildikleri tasdik edilmektedir.

Akil sahibi araştırmacıların, velev ki kendi medeniyetlerinden olmasa dahi, vicdan objektifinden baktıklarında İslam medeniyet anlayışının faziletini inkâr etmeleri mümkün olamamaktadır. Heyhat ki düşünmanlarının dahi "el emin" sıfatı ile nitelendirildiği Peygamber efendimiz (s.a.v.) bu "medeniyet anlayışını" mayalamıştır.

Rasyonel tecrübelerle de ortada olan bir hakikat olarak, Kudüs-ü Şerif'e ve diğer coğrafyalara barışın geldiği dönemlerin hep İslam'ın egemen olduğu dönemler olması, günümüzde en çok hasret kaldığımız barış ortamının yine İslam medeniyet anlayışının hakimiyeti ile mümkün olabileceğini göstermektedir.

Mevcut seyirde Kudüs, Gazze, Doğu Türkistan ve Afrika ülkeleri gibi işgal ve sömürü altındaki coğrafyalar başta olmak üzere, dünyanın birçok coğrafyası bugün İslam medeniyet anlayışı ile yönetilmeye muhtaçtır. Kudüs'te hukuksuz bir şekilde evleri yıkılan ailelere bir de yıkım masraflarının yükletildiği; Doğu Türkistan'da Çinleştirilmek üzere devlet otoritesi tarafından garip annelerin çocuklarına el konulduğu; Kongo gibi ülkelerde daha fazla kakao toplayamadığı için köleleştirilmiş insanların ellerinin kesildiği; Gazze'de okula, hastaneye sığınmış hasta ve zayıfların bombalarla parçalandığı bir dünyada hiç kimse huzurlu değildir.

Özellikle son dönemde İsrail'in Gazze'de uyguladığı sınır tanımaz zulüm ve kötülükler dünya huzur ve barışını hepten tehlikeye sokmuştur. Cari olan gelişmeler karşısında huzuru kaçan insanlık; Tokyo, Brüksel, Londra, Washington ve her yerde İsrail zulmüne karşı tek nefes olarak Filistin halkının özgürlüğünü haykırmaktadır. 25 Şubat 2024'te ABD'deki İsrail Büyükelçiliği önünde kendisini yakarak intihar eyleminde bulunan eski Amerikan askeri Aaron Bushnell, son nefeslerini verirken "Özgür Filistin" diye haykırarak İsrail, ABD ve Batı'nın zulümlerini lanetlemiştir.

Şahit olduğumuz zulümlerle birlikte, evrensel değerlerin uydusu olarak kabul gören batı normlarının, İsrail'in Filistin'de uyguladığı çocuk katliamlarına karşı Batılı devletleri harekete geçirememesi, üstelik

**Temmuz 2024'te,
"insanlığın vicdanında"
tahkir edilmiş olan 21.
asrın en barbar yöneticisi
Netanyahu'nun ABD
kongresinde ayakta
alkışlatılması da Batı'nın
Orta Çağ anlayışını
modern yansımalarla
sürdüdüğünü gözler
önüne sermektedir.**

bu katliamlara destek olan açıklamalarda bulunmalarına engel olamaması, bu medeniyet anlayışlarının ne kadar çifte standarda, yani adaletsizliğe dayalı olduğunu anlamamıza imkân sağlamaktadır. Yine Temmuz 2024'te, "insanlığın vicdanında" tahkir edilmiş olan 21. asrın en barbar yöneticisi Netanyahu'nun ABD kongresinde ayakta alkışlatılması da Batı'nın Orta Çağ anlayışını modern yansımalarla sürdürdüğünü gözler önüne sermektedir.

Evet tüm bu olumsuz gidişatin içerisinde, İslam dışındaki medeniyetlerin dünyaya huzur getiremediği, dünya barışının sağlandığı dönemlerin hep İslam medeniyetinin hâkim olduğu dönemler olduğu hakikatinin daha da dikkat çekmeye başlaması, bardağın tek dolu olan tarafıdır. Bu durum, kısmen dolu olan bardağı tamamen doldurmaya niyetlenecek olan insanlığı Hakk'a götürecektir bir işaret levhası niteliği taşımaktadır.

Bugün dünya barışının tesis edilememesi, barışı temin etmek için kurulan kuruluşların, aksine istikrarsızlığı körüklemesine karşı dünya barışı; sömürüye dayanmayan, güçlü olanın değil haklı olanın mutabek kabul edildiği, savaş hukuku gibi rafa

Katil Netanyahu ve onu ayakta alkışlayan ABD Temsilciler Meclisi üyeleri.

kaldırılmış bir etiğin tekrardan vücut bulduğu, kimsenin temel insan haklarından mahrum bırakılmadığı bir anlayışın etkinliği ile mümkün olacaktır. Geçmişin hakikati ve mevcut medeniyetlerin şu anki durumu, geçmişte olduğu gibi barış ve huzurun yine İslam medeniyeti ile mümkün olabileceğini tekrar tekrar gözler önüne sermektedir.

Filistin sahasına dönecek olursak; yaptıkları zulüm ve kötülüklerle insanlık vicdanında tahkir olunan, dün Hristiyan hâkimiyetinde huzur hakkı bulamamış olan Yahudiler, bugün Siyonist İsrail rejiminde de huzur bulamamaktadır. Dünyanın dört bir tarafından toplatılıp Filistin topraklarına getirilen Yahudi yerleşimcilerin / istilacıların, İsrail'in bölgedeki istikrarı bozması sebebiyle Filistin topraklarını terk etmeye hazır olması, bugün İsrail için en temel sorunlardan birisi haline gelmiştir. İçlerinde sağduyu sahibi Neturei Karta grupları gibi bazı Yahudi gruplarının dahi bugün Siyonist İsrail'e karşı Filistin bayrağı dalgalandırması, Filistin topraklarına barışın Hz. Ömer anlayışı, Osmanlı hoşgörüsü yani İslam medeniyeti ile geleceğini tasdik eden objektif bir şehadettir. ■

Çizgi: Constantin Pavel - Romanya

“Kudüs’ü gözden kaçırmıyoruz, ihmal ediyoruz...”

Esra Bahadır Cesar

Röportaj: Elçin Esin

Esra Bahadır Cesar

Kudüs’ü ve Mescid-i Aksa’yı görmeden önce Harita Koruyucularını ikileme olarak düşünüyordum. Devamını yazmayı düşünmüyordum. Fakat Kudüs’ten döndükten sonra -ki yarımı orada bırakmışım, oradan da bir yarım olarak dönmüş-tüm.- “Harita Koruyucuları mutlaka üçlü bir seri olmalı ve üçüncüsü asıl gitmeleri gereken yerden devam etmeli.” demiştim.

Ben ve benim gibi Kudüs sevdalıları Kudüs'ü anlatmaktan vazgeçmeyeceğiz. Kudüs başka, bambaşka. Bizler okullarda dinimizi ve tarihimizi öğrenirken Kudüs'ü gözden kaçırmıyoruz, ihmal ediyoruz. Müfredatın Kudüs'le alakalı olarak yeniden şekillendirilmesi şart. Eğitimciler ve ebeveynler olarak bu şuurla geleceğin nesillerini yetiştirmeliyiz. Asırlık planlar yapan zalimlerin karşısına dikilmek istiyorsak geçmişimizi çok iyi bilmek ve öğretmek zorundayız. Geçmişin rehberliğine her zamankinden daha çok ihtiyacımızın olduğu günlerden geçiyoruz.

Esra Bahadır Cesar Kimdir?

Asker bir babanın evladı olarak 29 Ocak 1975 tarihinde Amasya'nın tarihi ilçesi Merzifon'da doğdum. Ben aslında bir seyyahım. Yeni yerler keşfetmenin, özellikle de her biri ayrı bir dünya olan yeni insanlar tanımanın verdiği keyfi ve öğreticiliği, yaşamın merkezinde koyan bir seyyahım. Keşfetme arzusunu gittikçe abartan biri olduğum için de hayallerinin peşine takılıp çoktan bu dünyanın sınırlarının ötesine geçmiş bir seyyahım. Mekânlara ve zamanlara sığdıramadığı olağanüstü yolculuklarında kendine yol arkadaşı olarak çocukları ve gençleri seçen bir seyyahım. Sağ olsun-

lar yol arkadaşlarım bu yolculuklarıma hevesle eşlik ettiler.

Kendi zamanımın yaşlılarıyla aynı dili konuşmadığımı, aynı yerden bakmadığımı geç de olsa fark ettiğimde gençler ve çocuklarla yola devam ettim. Şimdilerde başka diyarlarda yol arkadaşlarımla geçmiş ve geleceğin kılavuzluğunda diyar diyar geziyoruz. Habersiz bırakmadan tabi ki.

Gezi merakınız nasıl doğdu?

Asker bir babanın kızı olmam dolayısıyla seyahatlik serüvenim küçük yaşlardan itibaren başladı. Türkiye'nin birçok yerini çocukken gördüm hatta o yerlerde yaşadım. Eğitim hayatım dolu dolu geçti. İlkokulun bir kısmını Bilecik'te bir kısmını Elazığ'da okudum. Ortaokulu Ankara'da okudum. Liseyi Ankara'da, Bayburt'ta ve Manisa'da okudum. Yani Türkiye'nin batısını ve doğusunu, pek çok yerini görme ve tanıma fir-

Esra Bahadır Cesar

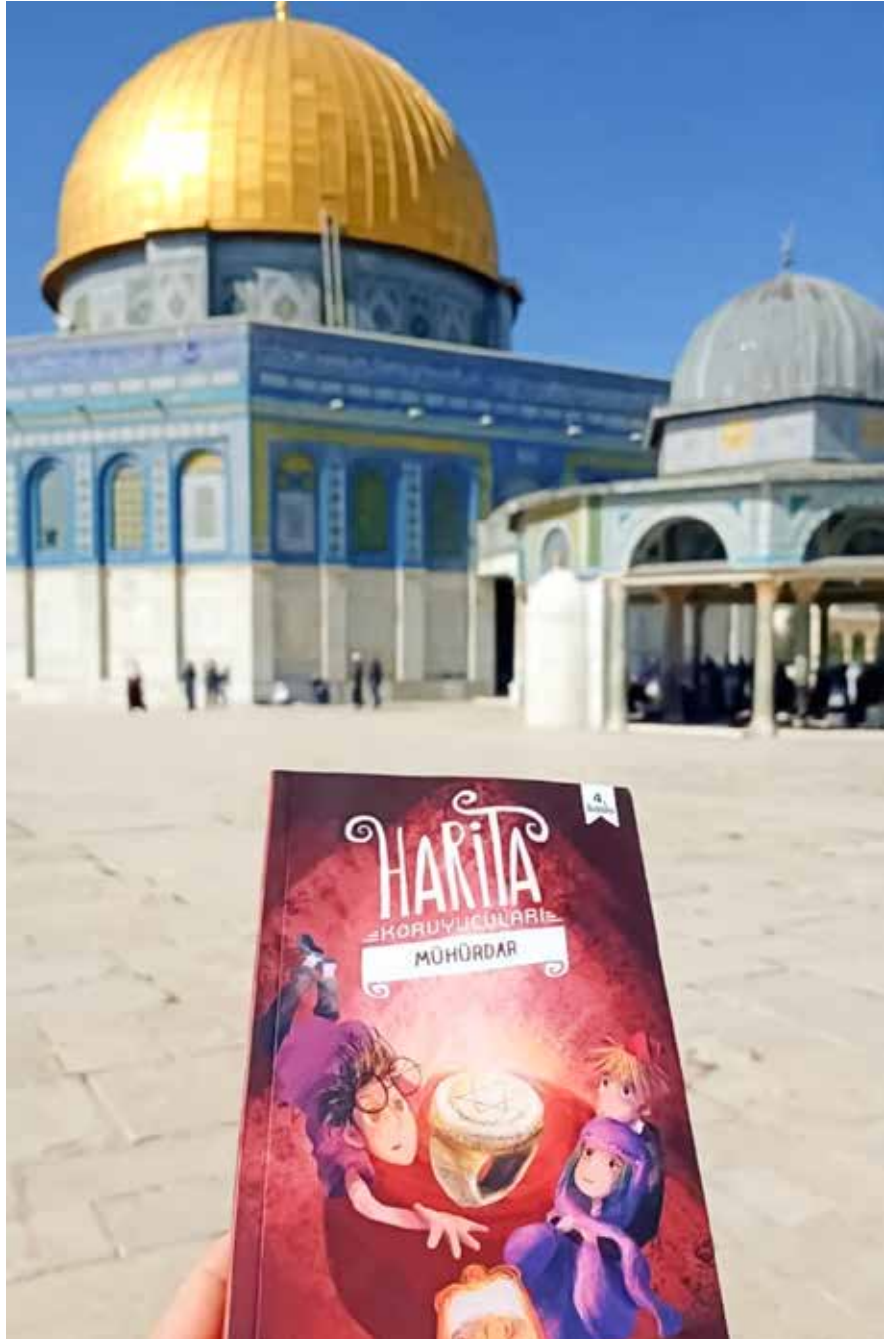
İstanbul ve Kudüs bir elmanın iki yarısı gibidir. Tapınak şövalyelerine, Haçlı Savaşlarına kadar tarihte gerilere gittiğimizde önce İstanbul'a, sonra Kudüs'e gittiklerini görüyoruz. Üstelik, Ayasofya ve İstanbul'a çok büyük zararlar vererek, büyük katliamlar yaparak. Siyonistlerin "ahit sandığını(!)" aramalarından tutun, Roma'yı paganlıktan Hıristiyan inancına geçiren İmparator Konstantin'in annesi Helana'ya kadar Kudüs'le İstanbul arasında hep gidip gelmeler oluyor. Mesela, Helana'nın Çemberlitaş'ın altında yaptırdığı bir odacıkta Kudüs'ten getirdiği kutsal emanetleri sakladığı söylenir. Kudüs ve İstanbul birbirleriyle çok bağlantılıdır. İstanbul'u ve Kudüs'ü Osmanlı'da da ayıramıyorsunuz. İstanbul'a hizmet eden padişahlar Kudüs'e de hizmet ediyorlar. İki güzel şehir birbirine o kadar bağlı ki birini andığınızda diğerini anma ihtiyacı duyuyorsunuz ister istemez.

satına kavuştum.

Şimdilerde aileler; bırakın okul, öğretmen değişikliğinden bile çekinirlerken, ben şehir değiştirerek eğitim hayatıma devam ettim. Bu durumun görsel, işitsel ve gönül hafızama çok şeyler kattığına inanıyorum. Çünkü gittiğim her yerde o şehrin efsane ve hikayelerini dinledim ve bundan da çok keyif alırdım. İnsanlar kendilerinin ve şehirlerinin hikayelerini anlat-

mayı çok severdi. Arkadaşlarıma "kendimi anlatma" ve arkadaşlarıma "anlama" çabam aslında her seferinde yeni bir maceraya sebep olurdu. Tolstoy'a atfedilen bir sözde dendiği gibi "Tüm muhteşem hikayeler iki şekilde başlar. Ya bir insan yolculuğa çıkar. Ya da şehir bir yabancı gelir." Bence muhteşem olan hikayelerim biriktikçe birikiyordu. Hayal kurmayı çok seviyordum. Çocukluğumda arkadaşlarım bana Don Kişot lakabını takmışlardı. Daha sonra okuduklarımızı

**Hazreti Süleyman'ın
mührünü maalesef
Siyonistler Davut
Yıldızı adı altında
kendilerine mal etmişler.
Halbuki Türk-İslam
eserlerinde özellikle
Selçuklu yapıtlarına
baktığımızda, camilerde
yıldız sembolünün çokça
kullanıldığını görüyoruz.
Kaldı ki Hazreti
Süleyman'ın mührü
sırlıdır, dualıdır yani oraya
bolluk bereket getirmesi
anlamına gelir.**

tesiri ile daha ortaokul yıllarımdayken -nasıl da öyle bir fikre kapıldıysam- Siyasal Bilgiler Fakültesinde okuyup kaymakam veya vali olmayı kafama koymuştum. Ancak kaymakam olabilmek Türkiye'nin o günkü şartlarında başörtülü bir kadın olarak mümkün değildi.

Yazar olmaya nasıl karar verdiniz?

Aslında, küçükken yazar olmak gibi bir hedefim hiç olmadı. Hatta geç yaşlarıma kadar edebiyatla iç içe olmama rağmen aklıma gelmedi diyebilirim. Üniversite birinci sınıfta tesettüre girdim. Babam ve babamın ailesi daha seküler yaşamı benimserken, annem ve annemin ailesi dini öğretileri yaşamlarının merkezine koymuştu. Bu hâl, hayat yönümü belirlerken bilinçli tercihler yapmama vesile oldu. Geniş bir bakış açısı elde etmeme neden oldu. Yaz tatillerinde bazen anneannemde bazen de babaannemde kalırdım. Anneannem menkıbeleri, mitoloji ve Dede Korkut hikayelerini ve ayrıca Kur'an-ı Kerim kıssalarını çok güzel anlatırdı. Müthiş bir hafızası vardı. Babaannem de kendi uydurduğu korkunç hikayelerini bire bin katarak anlatırdı. Rahmetli anneciğim her

Esra Bahadır Cesar

gece yatmadan önce, kardeşimle bana mutlaka masal anlatırdı. Bulduğu her fırsatta yolculukta, elektrikler kesildiğinde ve sıkıldığımızda hep masallar anlatırdı. Bir insanın en çok hikâye anlatırken ve dinlerken mutlu olduğunu işte o anlarda öğrenmişim anneciğimden. Daha okuma yazma öğrenmeden, kültürümüze dair pek çok hikâyeyi çoktan duymuştum. Ailemin muhteşem kadınlarının anlatıları hâlâ kulaklarımda çınlıyor. Böylece onların emanetlerini devam ettirdiğimi anlıyorum. Onlardan bana çok değerli bir miras kaldığına inanıyorum. Onlar gibi anlatmaya, anlatırmaya devam etmek için elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Üniversiteyi okuduğum yıllarda tercih etmiş olduğum bölüm (İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi) kızlar tarafından pek tercih edilen bir bölüm değildi. Zaten yalnızca iki tane Siyasal Bilgiler Fakültesi vardı. Biri Ankara'da diğeri İstanbul'da idi. Yüz elli mevcudumuz vardı ve sadece sekiz kız öğrenciydik. Çok değerli hocalardan çok güzel eğitimler aldık. Değerli hocalarımla sosyal bi-

limlerin pek çok alanında bana ve arkadaşlarıma çok önemli katkıları oldu. Aldığım eğitimi kitaplarıma cömertçe yansıtmaktan büyük keyif alıyorum. O dönemlerde büyük büyük laflar ederdik ve çocukları pek önemsemezdim. Fakat şu an, en önemli tecrübemin, önemsenmeye en layık olanın- dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmek istiyorsak eğer- çocuklar ve gençlerle dost olarak yola devam etmemiz olduğunu anlıyorum. Bu gerçeği tabii ki, zamanla ve yaşayarak öğrendim. Ve seyahatlik serüvenimde yol arkadaşlarımla, beraber aynı yerden bakabildiğim çocuklar ve gençler olması gerektiğini anladım. Hz. Ali (ra) "Çocuklarınızla 7 yaşına kadar oynayın, 15 yaşına kadar arkadaş olun, 15 yaşından sonra istişare edin." diyor. Ben onlardan çok şey öğrendim ve öğrenmeye devam ediyorum. En çok da bu sebeple çocuklara ve gençlere yazıyorum. Ayrıca bir eş ve anneyim. İki tane evladım var, iki çocuğumun da adı Harita Koruyucuları'na ilham olmuştur. Nil Ebrar ve Yusuf Eralp. İstanbul'da yaşıyorum, bu güzel şehirde yaşadığım için Yüce Allah'ıma şükürler ediyorum.

Kudüs'ten döndüğümde Mescid-i Aksa'nın neresi olduğunu tam anlamıyla bilmediğimizi fark ettim. 7 Ekim öncesine kadar birçok insan Mescid-i Aksa'yı Kubbetü's Sahra yani Sarı Kubbeli Mescid olarak biliyordu. Şimdilerde acı bir şekilde gündemde olduğu için öğrenmek zorunda kaldı. Artık söyleşilerimde "Mescid-i Aksa neresidir?" diye sorduğumda, gençler bu soruma hemen cevap verebiliyor.

Kudüs hayatınıza nasıl girdi ve sizin için ne ifade ediyor?

Bu soruya verilecek cevabı kelimelerle ifade etmem çok zor ve beni o kadar duygusallaştırıyor ki! Kudüs hayatıma girdiğinde, hayatımın çok zor bir dönemindeydim. Bir vesileyle nasip oldu eşimle Kudüs'e gittik. Kudüs'e gitmek, Kudüs'ü görmek, beni çok değiştirdi. Dünyaya, insanlığa, geleceğe ve en önemlisi kendime bakış açım tamamen değişti. Bu nedenle hayatımı Kudüs öncesi dönem ve Kudüs sonrası dönem olarak ikiye ayırıyorum. Çünkü Kudüs'ün duygu dünyamda ve hayatımdaki etkisi çok büyük oldu. Çocuklarım dahi benimle şakalaşır, "Annem için Kudüs'ten öncesi ve Kudüs'ten sonrası vardır." diye.

Kudüs'ten döner dönmez çevremdekileri Kudüs'e gitmeleri için teşvik etmeye başladığımı hatırlıyorum. İkinci, üçüncü kez Umre'ye gitmek yerine "Bu kez de Kudüs'e gidin" diyordum. Bana "Ya Esra bu Kudüs'te ne var bu kadar?" diye cevap veriyorlardı. Bu kişiler hep

dindar bildiğimiz bilinçli insanlardı. Ben ne zaman bir ortama girsem hemen Kudüs'ü anlattırdım ve ardından arkadaşlarımla haklı latifelerine maruz kalırdım, "Esra başladı yine Kudüs'ü anlatmaya!" derlerdi. Hâlâ da derler. Ve demeye devam edecekler. Ben ve benim gibi Kudüs sevdalıları Kudüs'ü anlatmaktan vazgeçemeyeceğiz. Kudüs başka, bambaşka. Bizler okullarda dinimizi ve tarihimizi öğrenirken Kudüs'ü gözden kaçırmıyoruz, ihmal ediyoruz. Müfredatın Kudüs'le alakalı olarak yeniden şekillendirilmesi şart. Eğitimciler ve ebeveynler olarak bu şurla geleceğin nesillerini yetiştirmeliyiz. Asırlık planlar yapan zalimlerin karşısına dikilmek istiyorsak geçmişimizi çok iyi bilmek ve öğretmek zorundayız. Geçmişin rehberliğine her zamankinden daha çok ihtiyacımızın olduğu günlerden geçiyoruz.

Kudüs'ü ve Mescid-i Aksa'yı görmeden önce Harita Koruyucuları'nı ikileme olarak düşünüyordum. Devamını yazmayı düşünmüyordum. Fakat Kudüs'ten döndükten sonra - ki yarımı orada bırakmıştım, oradan da bir yarım alarak dönmüştüm.- "Harita Koruyucuları mutlaka üçlü bir seri olmalı ve üçüncüsü asıl gitmeleri gereken yerden devam etmeli." demiştim. İşte o an anladım, ben aslında Harita Koruyucuları'nı daha en başında Kudüs'ü anlatmak için yazmıştım. Benim kahramanlarım aslında Kudüs'e

gitmeleri için yazılmışlardı. Yazmak çok sırlı bir şey, dışarıdan "Yazar hayal ettiği bir kurguyla yazıyor." diyorsunuz ama hayır. Yazmak gerçekten çok sırlı ve çok özel bir ilham, orada sözlerle dökülemeyecek kadar sırlı bir şeyler oluyor. Yazdırılıyor, yazar da okuyucu da nasibine düşeni alıyor.

Kahramanlarımı hayatımın oldukça zor bir imtihandan geçtiğim bir döneminde, üstelik haftanın altı günü çalıştığım bir zamanda yazdım; çünkü yazmadan duramıyordum. Hani en başta demiştim ya "Ben yazar olmayı hiç düşünmedim." ama işte o yazma ateşi içinize düştüğünde, kelimeleri ve cümleleri bırakamıyorsunuz. Yazmadığınız takdirde hastalanacağınız bir noktada oluyorsunuz. O yüzden bir şeylerden fedakârlık ederek yazmaya koyuluyorsunuz. Harita Koruyucuları- Mühürdar'ı kaleme alırken, "Kudüs'ü çocuklara ve gençlere anlatmalıyım. İlgî çekmesi için fantastik bir hikâyeye eşliğinde anlatmalıyım. Hem öyle bir anlatmalıyım ki maceraya kapılıp Kudüs'ün sokaklarında adım adım gezinsinler, Mescid-i Aksa'nın avlusunda ve mescitlerinde öyle bir dolaşsınlar ki hep hatırlarında kalsın." diyerek kurguyu oluşturduğum. Kitabı okuyan okuyucu buradan Filistin'e gittiğinde, kadim sokaklarda ve kutsal mekânlarda dolaştığında "Ben buraları biliyorum rahatlığında dolaşsın, macera ona rehber-

Şimdilerde ise nasihat üslubundan bir türlü kurtulamıyoruz. Üstelik geçmiş kuşaklar en netameli meseleleri dahi hikayeleştirerek, üstüne olağanüstülükler de ekleyerek ilgi çekici ve akılda kalıcı bir şekilde gönüllere hitap etmeyi en güzel hâliyle tatbik etmişken. Dolayısıyla böyle bir anlatıyla ve ilgi çekici ama çağdaş bir üslupla yola çıkmayı tercih ettim.

lik etsin, kaybolmasınlar.” istedim. Nitekim öyle oldu. Güzel dönüşler hatta kitapla çekilmiş Kudüs fotoğrafları gönderenler oldu. Böylece, kitabım 2019 yılında Harita Koruyucuları üçlemesinin son kitabı olarak tamamlandı. Fakat okurların bu kitapları okurken üçünü birden okumalarına gerek yok, isterlerse ayrı ayrı okuyabilirler. Çünkü serinin her bir kitabını tek başına da okunabilecek bir formatta hazırladık. Hatta Kitap Kurdu projesi kapsamında birçok çocuk seriden sadece Mühürdar kitabımızı tek başına okudu. Yani maceralarda geçen karakterler aynı olsa da hikayeler aslında birbirinden bağımsız şekilde oldu.

Harita Koruyucuları-Mühürdar'ın kahramanlarını fantastik kurguyla Osmanlı'nın 1917 dönemine gönderdim. Yani Kudüs'ün elimizden çıktığı günün birkaç ay öncesine gittiler. Bu vesileyle okuyucumun Kudüs'ü nasıl kaybettiğimize dair fikri de olsun istedim. Tarihi ya da güncel dair bir okuma veya sosyal medyada bir bilgiyle karşılaşılırsa, *“Bir zamanlar şöyle bir kitap okumuştuk.”*, *“Burada da böyleydi.”* ya da *“Burada yanlış var.”* diyebilinler diye. Daha çok araştırmaya teşvik etmek için ufak çentikler bıraktım satır aralarına. Tarih bilincinin ger-

çekleşmesi için bazı gerçek karakterleri, kişileri hikâyeye kattım. Çünkü aslı astarı olmayan *“Araplar, Filistinliler bize ihanet ettiler!”* söyleminin de önüne geçmek istedim. Zaten kitabı *“Filistin'in Çocuklarına”* ithaf ederek yazmıştım o dönemde. Daha ilk sayfadan dikkatlerini çekmek istemiştim genç okuyucumun. Bu kitabı yazdığım sıralarda Filistin ve Kudüs konuları çok sıkıcı bulunan, pek de konuşulmayan bir mesele idi. Daha yeni yeni *“Burada ne oluyor?”* sorusu yüksek sesle soruluyor. Tüm insanlık, *“Siyonistler Arz-ı Mev'ud iddiasıyla ne yapmaya çalışıyor?”* demeye başladı. Ne yazık ki önceleri masal gibi dinlediği, mitolojinin konusu sandığı her iddianın bir bir gerçekleşmeye

başladığına tanık olan insanımız neler olduğunu daha yeni yeni sorgulamaya başladı. Fakat 7 Ekim'den önce bunları konuşmaya çalıştığınızda *“Konumuz bu mu?”*, *“Sırası mı şimdi?”* diyorlardı. Aslında bizim asıl meselemiz başından beri hep Kudüs ve Mescid-i Aksâ idi. Tüm insanlık tarihine dönüp baktığımızda bütün düşümler tam da burada atılıyor ve burada çözülmüyor, daha önemli bir konu ne olabilir? Dünyaya barış ve huzurun gelmesi için, Kudüs özgür olmak zorunda! Başka yolu yok.

Harita Koruyucuları-Mühürdar adlı eserinizde çocukların hayal dünyasını geliştirerek onlara Kudüs'ü çok

Çağdaşlarımın edebi zevklerini göz önünde bulundurdum. Mescid-i Aksâ ve Kudüs romanının mekânı olmasına rağmen ana karakter olarak haklı yerini aldı. Daha baştan kurguyu oluştururken Müslümanlar için önemini ve kutsallığını anlatmakla birlikte tarih olarak bizimle bağlantısını hissettirmeliyim diye bir fikirle yola çıktım

farklı bir yöntemle anlatmayı tercih ettiğinizi görüyoruz. Bu serüveninizden bahsedebilir misiniz? Sizi böyle bir olay örgüsüne iten nedir?

Kudüs'ten döndüğümde Mescid-i Aksâ'nın neresi olduğunu tam anlamıyla bilmediğimizi fark ettim. 7 Ekim öncesine kadar birçok insan Mescid-i Aksâ'yı Kubbetü's Sahra yani Sarı Kubbeli Mescid olarak biliyordu. Şimdilerde acı bir şekilde gündemde olduğu için öğrenmek zorunda kaldı. Artık söyleşilerimde "Mescid-i Aksâ neresidir?" diye sorduğumda, gençler bu soruma hemen cevap verebiliyor. Bu tarihten önce ne yazık ki cevabı bilen çok az öğrenci oluyordu. Oysa, biz tarih dersleri almıştık; güya Türk ve Osmanlı tarihini çok iyi biliyorduk. Ama Mescid-i Aksâ'nın neresi olduğunu bilmiyorduk. Ancak birçok insan oraya gittiğinde Mescid-i Aksâ'nın neresi olduğunu tam olarak öğrenebiliyordu. Bu gerçekten de çok acıydı. Mescid-i Aksâ'mızı ve Kudüs'ü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere anlatmalıydım. Fakat bunu yaparken klasik söylem yeterli değildi. Baktığınız zaman başta Hollywood sinemasında ve çeşitli TV platformlarında fantastik filmler yapılıyor, olmadık kahramanlar üretiliyor. Edebi-

yatta da güç gösterisinde bulunan suni kahramanların çok revaçta olduğunu görüyoruz. Hatta araştırdığımızda o sözde kahramanların bizim masallarımızdan, mitlerimizden ve dini kaynaklarımızdan esinlenerek ama çarpıtılarak yapıldığına şahit oluyoruz. Fakat asıl maden bizdeyken milli ve manevi değerlerimizi edebiyatımıza yansıtmıyoruz. Oysa masalların en güzelini bizim büyüklerimiz anlatırdı.

Şimdilerde ise nasihat üslubundan bir türlü kurtulamıyoruz. Üstelik geçmiş kuşaklar en temel meseleleri dahi hikayeleştirerek, üstüne olağanüstülükler de ekleyerek ilgi çekici ve akılda kalıcı bir şekilde gönüllere hitap etmeyi en güzel hâliyle tatbik etmişken. Dolayısıyla böyle bir anlatıyla ve ilgi çekici ama çağdaş bir üslupla yola çıkmayı tercih ettim. Hz. Ali, "Çocuklarınızı sizin zamanınıza göre değil, onların yaşayacağı zamana göre yetiştirin." diyor. Çağdaşlarımın edebi zevklerini göz önünde bulundurdum. Mescid-i Aksâ ve Kudüs romanının mekânı olmasına rağmen ana karakter olarak haklı yerini aldı. Daha baştan kurguyu oluştururken Müslümanlar için önemini ve kutsallığını anlatmakla birlikte tarih olarak bizimle

bağlantısını hissettirmeliyim diye bir fikirle yola çıktım. Çünkü eskiden de Filistin'le ne alakamız var diye yazılıp çiziliyordu ve hatta çeşitli sosyal medya hesaplarında şimdi bile Filistin'in bizimle alakasının olmadığı her fırsatta gündem yapılıyor. Kıyame Kilisesi'nin balkonunda hala Osmanlı fermanını bekleyen merdiven bile alakamızın gün gibi ispatlarından biridir. Böylece hem mekansal hem de tarihsel konumuyla Kudüs'ümüzü anlatan fantastik ve tarihi bir roman okuyucunun gündemine girdi.

Size, İstanbul ve Kudüs'ün ortak noktaları var mı?

Olmaz mı? Belki sonda söylemem gerekeni başta söylüyor olabilirim; Kudüs'ü yazdıktan sonra ben İstanbul'u yazmadan duramadım, İstanbul'u yazarken de Ayasofya'yı yazmadan duramadım. Peş peşe geldi bu hikayeler. Önce Mühürdar ile Kudüs'ü yazdım, sonra da Emanetdar Ayasofya Dehizlerinde kitabını yazmak için içimde dayanılmaz bir arzu duydum. Üstelik Emanetdar'ı yazdığımında henüz Ayasofya'mız ibadete açılmamıştı. Emanetdar Ayasofya Dehizlerinde romanım daha basılmadan kabul olmuş duamdı.

Esra Bahadır Cesar

Evet, gerçekten de İstanbul'un ve Kudüs'ün hikayeleri birbirine çok bağlı. İstanbul ve Kudüs bir elmanın iki yarısı gibidir. Tapınak şövalyelerine, Haçlı Savaşlarına kadar tarihte gerilere gittiğimizde önce İstanbul'a, sonra Kudüs'e gittiklerini görüyoruz. Üstelik, Ayasofya ve İstanbul'a çok büyük zararlar vererek, büyük katliamlar yaparak. Siyonistlerin "ahit sandığını(!)" aramalarından tutun, Roma'yı paganlıktan Hıristiyan inancına geçiren İmparator Konstantin'in annesi Helana'ya kadar Kudüs'le İstanbul arasında hep gidip gelmeler oluyor. Mesela, Helana'nın Çemberlitaş'ın altında yaptırdığı bir odacıkta Kudüs'ten getirdiği kutsal emanetleri sakladığı söylenir. Kudüs ve İstanbul birbirleriyle çok bağlantılıdır. İstanbul'u ve Kudüs'ü Osmanlı'da da ayıramıyorsunuz. İstanbul'a hizmet eden padişahlar Kudüs'e de hizmet ediyorlar. İki güzel şehir birbirine o kadar bağlı ki birini andığınızda diğerini anma ihtiyacı duyuyorsunuz ister istemez. Nitekim tarihi okumalar yaptığınızda İstanbul'un hikayesi ile Kudüs'ün hikayesinin mutlaka bir arada gittiğini görürsünüz. Hangi dönem olursa olsun, iki şe-

Kudüs'ü yazdıktan sonra ben İstanbul'u yazmadan duramadım, İstanbul'u yazarken de Ayasofya'yı yazmadan duramadım.

Peş peşe geldi bu hikayeler. Önce Mühürdar ile Kudüs'ü yazdım, sonra da Emanetdar Ayasofya Dehlizlerinde kitabını yazmak için içimde dayanılmaz bir arzu duydum. Üstelik Emanetdar'ı yazdığım da henüz Ayasofya'mız ibadete açılmamıştı.

hir bir şekilde birbirlerinin hikayelerine mutlaka dahil oluyorlar.

Ayasofya'mıza İmparator Kapısından girdiğinizde arkanızı dönün ve yukarıya bakın. Orada iki porfir taşın etrafını saran dört tane balığın olduğu bir süsleme göreceksiniz. Hemen yukarısında tepenin üzerinde yükselen kubbeli bir yapı vardır, işte orada Kudüs resmedilmiştir. Hz. Süleyman'ın (as) yaptığı ilk mabede bir gönderme yapılmıştır. Siz daha kapıdan girerken Kudüs'e, Mescid-i Aksa'ya girmiş gibi olursunuz. İmparator Jüstinyen'in Ayasofya'nın açılış sırasında ihtişamlı girişinin ardından söylediği ilk söz, "Geçtim seni Süleyman!" olmuştur. Jüstinyen'in Süleyman dediği kişi Hz. Süleyman'dır (as), iddiası ise onun mabedini geçmektir. Belki de iddiasıyla çok daha başka bir şeyi kastediyordu, bilemiyoruz. Bu konuda tarihçilerin çok farklı yorumları var.

Evlıya Çelebi'nin şöyle bir iddiası vardır, -ki onun anlatımları biraz süslü ve abartılı anlatımlar olsa da- şöyle der: İstanbul'u Hz. Süleyman (as) kurmuş ve dahası Ayasofya'yı yaptır-

Evliya Çelebi'nin şöyle bir iddiası vardır, -ki onun anlatımları biraz süslü ve abartılı anlatımlar olsa da- şöyle der: İstanbul'u Hz. Süleyman (as) kurmuş ve dahası Ayasofya'yı yaptırmıştır. Hz. Süleyman (as) bütün dünyayı dolaşır ve yolu İstanbul'a düşer. Sarayburnu'ndan şöyle bir manzaraya bakar. İki denizin birleştiği yere bakıyordu. Bütün dünyayı dolaşmış olmasına rağmen, dünyada daha eşi benzeri bulunmayan bu güzel yerden çok etkilenir. Ve buraya bir ibadethane yaptırarak, "Dünya durdukça dört başı mamur ve şenlik ola!" diye dua eder. Evliya Çelebi der ki "İşte o meşhid ilk Ayasofya'dır." İlk Ayasofya'yı Hz. Süleyman yaptırmıştır ve sonrasında aynı yere yıkılsa da yeni Ayasofyalar yapılarak günümüze kadar gelmiştir. Orası o kadar özel ve güzel bir yerdir ki hiç ibadethanesiz kalmamıştır. Ayasofya daima oradadır. Ayasofya semboldür. Müjdelenen fethin semboldür Ayasofya!

Esra Bahadır Cesar

miştir. Hz. Süleyman (as) bütün dünyayı dolaşır ve yolu İstanbul'a düşer. Sarayburnu'ndan şöyle bir manzaraya bakar. İki denizin birleştiği yere bakıyordu. Bütün dünyayı dolaşmış olmasına rağmen, dünyada daha eşi benzeri bulunmayan bu güzel yerden çok etkilenir. Ve buraya bir ibadethane yaptırarak, "Dünya durdukça dört başı mamur ve şenlik ola!" diye dua eder. Evliya Çelebi der ki "İşte o meşhid ilk Ayasofya'dır." İlk Ayasofya'yı Hz. Süleyman yaptırmıştır ve sonrasında aynı yere yıkılsa da yeni Ayasofyalar yapılarak günümüze kadar gelmiştir. Orası o kadar özel ve güzel bir yerdir ki hiç ibadethanesiz kalmamıştır. Ayasofya daima oradadır. Ayasofya semboldür. Müjdelenen fethin semboldür Ayasofya!

Hikayelerinizi oluştururken bulunduğunuz ortamlar yahut mekânlar hayal dünyanızı etkiliyor mu? Bu bağlamda Emanetdar Ayasofya Dehlizlerinde adlı kitabınızın olay örgüsünü neyle ilişkilendirebiliriz?

Elbette mekânlar çok etkiliyor. Hatta mekânlar olmazsa olay örgüsünü kuramıyorum diyebilirim. Hatta ayağımın basmadığı, etkilenmediğim mekânlardan hikâye çıkaramazmışım gibi geliyor. Ayasofya üniversite yıllarımdan beri

benim için en özel yerlerin başında geliyordu. Ayasofya'mızın özgür olamayışından, hüznü hâlimden çok etkilenirdim. Onunla dertleşmekten, yanında yöresinde olmaktan mutluluk duyardım. Dolayısıyla bu denli etkilendiğim bir mekânla ilgili bir hikâye anlatmasam olmazdı.

Emanetdar Ayasofya Dehlizlerinde adlı kitapta macera üst kısımda yani Ayasofya'nın içinde değil Ayasofya'nın dehlizlerinde geçiyor. Ayasofya'yı ve İstanbul'u anlatmayı seri olarak planladığım ilk kitapta İstanbul'un altından başlayarak anlatmak istedim. Çünkü gördüğümüz İstanbul kadar belki de daha fazlası, bir de şehrin altında var. Hikâye, Ayasofya dehlizlerinde geçmesine rağmen Ayasofya dehlizlerini hiç görmedim. Görmeyi çok isterdim lakin dehlizlere giremiyorsunuz çünkü oraya uzman arkeologlar ve bilim insanları çok özel kıyafetlerle girebiliyor. Altta kalan yerler çöküntü ve kalıntılarla dolu, bir taraftan da yılanlar çayırlarla dolu. Özel bir giysiyle sürünerek geçmeniz gereken kısımlar var ve dolayısıyla çok zorlu geçitler. Hatta bazı kısımlarda çöküntülerden dolayı daha ileri gidemiyorsunuz. İstanbul katman katman bir şehir. Düşünebiliyor musunuz? Yedinci yüzyılda bir balıkçı kasabası iken, üzerinde Roma İmparatorluğu'nu daha sonra Bizans İmparatorluğu'nu taşıyor. Akabinde Os-

manlı'yı taşıyor ve şimdi Türkiye Cumhuriyeti'ni. Her bir medeniyet, diğer medeniyetin üstüne kendi medeniyetini yapmak üzere bina ediyor. Dolayısıyla İstanbul katmanlardan oluşuyor. Bir taraftan da Bizans'tan yahut Osmanlı'dan kalma tüneller ve dehlizler var. Bu, kraların kendini korumak için yaptığı bir şey. Zira Bizans döneminde meydana gelen Nika İsyanında binlerce insan ölüyor, İstanbul'da taş taş üstünde kalmıyor ve öyle oluk oluk kan akıyor ki Sarayburnu kana bulanıyor. Olayların ardından yıkılan Ayasofya'nın yerine şimdiki Ayasofya o zamanın şartlarına rağmen 5 yıl gibi kısa bir sürede yapılıyor.

Dehlizlerde dolaşmasam da kahramanlarımı dolaştırmak için izlediğim belgeseller ve yaptığım okumalar ile Emanetdar Ayasofya Dehlizlerinde kitabını yazabildim. Kitabım her ne kadar belli bir gerçekliğe dayalı olsa da hayal gücümü de fazlasıyla çalıştırmam gerekti. Hatta öyle bir hayal kurdum ki efsanelerden yola çıkarak bu dehlizlerin Heybeliada'ya kadar uzandığını yazdım. Söylentiye göre Ayasofya'dan Heybeliada'ya kadar uzanan tünel var. Bizans döneminde taht üzerinde iddiası olan prenslerin kafası kesilir, birkaç saat içerisinde zavallı prenslerin cesetleri Heybeliada'dan çı-

karmış. Sözlü kültürde böyle anlatılar var. Bu anlatıların neden kaynaklandığını araştırmak lazım, şanlı tarihimizin ve mekânların değerini anlamak için tüm anlatılara kulak vermek durumundayız. Serinin devamı olan Emanetdar Ayasofya'da II çok yakın zamanda okurlarıyla buluşacak, kahramanlarımız bu sefer Ayasofya'nın üstüne çıktı. Dehlizlerde başlayan macera alt galeride ve üst galeride olmak üzere bütün hızıyla devam edecek. Kahramanlarımız dünyamızı kötülerden kurtaracak!

Kudüs temalı yeni projeleriniz var mıdır? Bu konuda okurlarınıza neler söylemek istersiniz?

Çok arzu etmeme rağmen Kudüs temalı yeni bir kitap yazamadım ama dergilere Kudüs ile ilgili yazmaya çalışıyorum. O kadar doluyum ve duygusalım ki bu kadar yoğun duygularla bu dönemde henüz yazmaya hazır değilim. Nasip diyelim. Şu an başka projelerim var onlara yoğunlaştım.

Kutsal emanetler söz konusu olduğunda bu noktayı kitaplarınızda sıklıkla işlediğinizi ve çocuklara bu konuda kıymetli mesajlar ilettiğinizi görüyoruz. Bu bağlamda "Hz.

Süleyman'ın mührü" fikrinin belki de çoğu çocuk okurlarınızın ilk defa duydukları bir mesajı içeriyor olmasını ve onların bundan sonraki yaşamları üzerinde bir etkisinin oluşması noktasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu konuyu yetişkin veya çocuk okurlarınızın yahut ebeveynlerin nasıl karşıladıklarından bahsedebilir misiniz?

Hz. Süleyman'ın mucizelerinin elbette peygamber mucizeleri içerisinde çok önemli bir yeri var. Dikkat ederseniz yüce peygamberin mucizelerinin popüler fantastik kitapların, çekilen fantastik filmlerin esin kaynağı olduğunu görürsünüz. Dolayısıyla Hazreti Süleyman'ın mucizeleri popüler kültürde dahi çok önemlidir. Ve onun mucizelerinin teknolojik ve bilimsel keşiflere de ilham olduğu hepimizin malumudur.

Hazreti Süleyman'ın mührünü maalesef Siyonistler Davut Yıldızı adı altında kendilerine mal etmişler. Halbuki Türk-İslam eserlerinde özellikle Selçuklu yapıtlarına baktığımızda, camilerde yıldız sembolünün çokça kullanıldığını görüyoruz. Kaldı ki Hazreti Süleyman'ın mührü sırlıdır, dualıdır yani oraya bolluk bereket getirmesi anlamına gelir. İslam anlayışında hatırlatıcılığı ile Hz. Süleyman'ın, Hz. Davud'un hürmetine aslında bir dua olarak da görülebilir. Bir anma ve gönderme olarak düşünebiliriz. Semboller önemlidir. Bu semgelere bazılarınca ba-

Esra Bahadır Cesar

Çok arzu etmeme rağmen Kudüs temalı yeni bir kitap yazamadım ama dergilere Kudüs ile ilgili yazmaya çalışıyorum. O kadar doluyum ve duygusalım ki bu kadar yoğun duygularla bu dönemde henüz yazmaya hazır değilim.

Kitaplarımla alâkalı olarak “Çocuğum ilk defa severek bir kitap okudu” şeklinde ebeveynlerden güzel olumlu dönüşler alıyorum. Bununla birlikte, Kudüs’e ilgi ve alâkalarının arttığına ve orayı merak ettiklerine dair de çok mutlu olduğum geri dönüşler oluyor.

tıl denilerek bilinçli dayatılma yapılmış. Oysaki dinimize baktığımızda oldukça simgesel şeyler vardır. Biz bunlara şiar diyoruz. Minareler gibi, başörtüsü gibi. Davut Yıldızı adı altında bizi bu simgeden ayırdılar. Kim bilir belki de Kudüs’le bağımızı koparmak için bilinçli yapılan planlardan birisi de budur. İşte buradan hareketle bu yıldız sembolünün bize ait olduğunu da göstermek istedim. Kitap fuarlarına gittiğimde çocukların kitabın kapak resmine bakıp, “*Aaa bu Siyonist yıldızı, bu kitap alınmaz.*” dediklerini kalbim acıyarak işittiğim de oldu. Fakat o çocuklara o yıldızın bize ait olduğunu anlattığımda, çok şaşırıldıklarına şahit oldum.

Bu yıldız altı köşeli, bir de bunun sekiz köşeli hâli var. Sekiz köşeli yıldızdan da Bahadır- Sirius’un Seçimi adlı kitabımda bahsettim. Bu yıldızın Sirius’la yani Yüce Kur’an-ı Kerim’de geçen ismiyle Şira yıldızıyla bağlantısı vardır -ki İslamiyet öncesi ve sonrasında yıldızın başta mimaride olmak üzere çokça kullanıldığını görüyoruz. İslamiyet öncesi Türkler sekiz köşeli yıldız çok kullanmışlardır. Sekiz köşeli yıldız İslamiyet sonrasında tasavvuf kültüründe kullanılmaya devam etmiştir. Bu anlayışa göre sekiz köşeli yıldızın her bir köşesi

bir erdemi simgelemektedir ki bu erdemler İslam’ın temel direkleri olarak kabul edilir. Bunlar merhamet ve şefkat, sabretmek, doğruluk, sırt tutmak, sadakat, fakirliğini ve acizliğini bilmek, cömertlik, Rab’bine şükretmek. Bahadır-Sirius’un Seçimi kitabımda bu yıldız sırlı bir kol-yede kullanarak hikâyeyi kurdum. Yani özetle kaç köşeli olursa olsun, o yıldız onların yıldızı değil, o simge onların simgesi değil, yıldızımızı bile çalmışlar!

Kitaplarımla alâkalı olarak “Çocuğum ilk defa severek bir kitap okudu” şeklinde ebeveynlerden güzel olumlu dönüşler alıyorum. Bununla birlikte, Kudüs’e ilgi ve alâkalarının arttığına ve orayı merak ettiklerine dair de çok mutlu olduğum geri dönüşler oluyor. Hatta bazen anneler de yeni bilgiler öğrendiklerini ifade ediyorlar. Öğretmenlerden de güzel dönüşler alıyorum. Kitabın macera olmasına rağmen Filistin’den, Kudüs’ten bahsetmesine şaşırıldıklarını ifade edip çok beğendiklerini dile getiriyorlar.

Yine İstanbul’da bir okuldaki öğrenciler öğretmenleriyle kitabı okumuşlar. Sonrasında iftar programı düzenleyerek kitapta adı geçen Filistin yemeklerini-

le oruçlarını açmışlardı. Ve yine aynı etkinlikte kitaptaki sembolik okumaları birlikte değerlendirilmişlerdi. Bunlar benim için çok gurur verici. Allah’ıma çok dua ediyorum beni böyle bir hayra vesile kıldığı için.

Harita Koruyucuları serinizde ve Emanetdar Ayasofya Dehizlerinde adlı kitaplarınızda okurlarınıza bir yanı ütopik olan fakat diğer yanıla belli bir gerçekliğe isnat eden gayelerle yola çıkan kahramanlarınızın hikayelerini anlatırken, çocuk okurlarınızın hikayelerinizdeki kahramanların gayelerini benimsediklerine yahut sahiplendiklerine hiç şahit oldunuz mu?

Tabii, onlar gibi olmak isteyenler oluyor. Mesela, söyleşilerimden sonra çocuklara “*Kitapları okuduktan sonra Harita Koruyucuları’nınki gibi haritanız olsun ister miydiniz?*”, “*Mahir’e yardım etmek ister miydiniz?*”, “*Mahir’in yoldaşı olmak ister misiniz?*” gibi, ya da “*Yamaç gibi Emanetdar olmak ister miydiniz?*” diye soruyorum.

“Evet” diyorlar. Genellikle okurlarımın romanlarımda adı geçen favori karakterleri var. Popüler ifadeyle kahramanlarımda sinema perdesinde görünmemelerine rağmen kendileriyle özdeşleştirilen hatırı sayılır “*Fan*” ları var.

Bu konuda hikâyelerinizin Harry Potter serisi gibi çocukların ve gençlerin hayal dünyasında kalıcı bir etkisi olabileceğini düşünüyor musunuz? Yahut kalıcı olabilmesi için neler yapılması gerekir?

Bu hikayelerin sadece çocuk hikayesi değil, yetişkinlere de hitap eden hikayeler olduğunu yapılan yorumlardan görüyorum. Fakat kitaplarımın Harry Potter serisi gibi olması çok zor. Çünkü Harry Potter sinemasıyla, oyuncaklarıyla, reklamıyla, arka planıyla vb. bir sektör hâline gelmiştir. Türkiye’de bir yazarın kitabı keşke bu şekilde desteklenebilse.

Özellikle de fantastik kurguyu benimsemiş yazar, bir kadın

Esra Bahadır Cesar

yazarsa bir de tesettürlüye çok ön yargıyla bakılıyor. Üstesinden gelemeyeceğimizi, yapamayacağımızı düşünüyorlar. Bunun yanı sıra Türkiye'de sosyal medyada çok takipçisi olan influencer yazarlar var. Çeşitli mecralarda menfaat birliktelikleriyle desteklendikleri için konu edebiyattan, sanattan çok ticarete dönüşüyor. Bu durum kalbiyle yazan, bu işe gerçekten zaman ve emek harcayan yazarların motivasyonunu düşürüyor. Halbuki dünyada edebiyat hiçbir şekilde sosyal medya hesapları üzerinden yapılmıyor. Dolayısıyla kendi kitaplarını üzerinden değil de genel olarak konuşmak gerekirse bizde de Harry Potter gibi bir eser yazılabilir, yazılmış da olabilir, raflarda bekliyor bile diyebilirim. Belki de yazılacaktır. Hatta belki daha iyisi de vardır ama bunu kim ortaya çıkarıyor ya da ortaya çıkartmayı istiyor mu?

Bizim bir sıkıntımız da bu anlamda ailelerin çocuklarını aşırı reklamı yapmış kitapları okumaya zorlamalarıdır. Sonra da aileler kalitesiz metinler yüzünden çocuklarının kitap okumadıklarından yakınıyorlar. Bir başka sıkıntı da içeriği açısından sakıncalı kitapların elden ele dolaşmasıdır. Bu tarz kitapları bırakın çocukları gençlerin, yetişkinlerin dahi okumaması gerekiyor. Genellikle dağılmış aileler, yalnızlaştırılmış ve ailelerinden koparılmış gençler ve çocuklar vb. gibi konular işleniyor. Karamsar, ahlaki yönden çok sıkıntılı hatta intihara teşvik eden kitaplar bunlar. Bizim çok iyi editörlere, çok iyi yayın yönetmenlerine ihtiyacımız var. Yayıncıların maddi ve manevi çok iyi desteklenmesi gerekiyor. Hatta sadaka, hayır ve yardımların kitaplara, film sektörüne yapılması

lazım. Dünyada çok büyük bir kültür dezenformasyonu sektörü var. Sinemayla, edebiyatla, sanatın çeşit çeşit alanlarında çocuklarımızı ve gençlerimizi kendi amaçları doğrultusunda yönlendiriyorlar. Bizim her şeyden önce bunlarla rekabet etmemiz gerekiyor. Kendi değerlerimizi, kahramanlarımızı ön plana çıkarmamız, görünür olmamız gerekiyor. Bu çabayla yazan yazarların, çizerlerin, sanatçıların, sinemacıların desteklenmesi gerekiyor. Ne yazık ki bizim birkaç haftalık planlarımız varken onların asırlık planları var. Kitaplarımızı elbette özellikle de Harita Koruyucuları serisini sinemada görmeyi çok ama çok isterdim. Karakterler ve diyaloglar çok uygun. Ama bunu yapacak, elini taşın altına koyacak yapımcılara ihtiyaç var.

Bir yazar olarak sizce edebiyata Kudüs'ü daha çok nasıl dahil edebiliriz?

Küçük yaşlardan itibaren başlamak lazım. Ailede ve okulda Kudüs bilincinin eğitime en aktif şekilde dahil edilmesi gerekiyor. Daha çocukluktan bilinçaltına yerleştiremediğiniz bir duyguyu ileride anlatmanız da anlattırmanız da zordur. Temelden başlayarak küçüklüğünüzden itibaren ne kadar çok hikâye dinlerseniz kitap okursanız mecburen yazarsınız. Yazmak zorunda kalırsınız, yazmadan duramazsınız. Öyleyse Kudüs içerikli okumalara daha küçük yaşlardan itibaren başlamak gerekiyor. Aslında günümüzde okumak çok da kolay bir iş değil. Ekranla geçirdiğimiz zamanın çoğalmasıyla birlikte yetişkinlerin dahi dikkat süreleri çok azaldı. Maruz bıraktığımız kaydırarak izlediğimiz kısa videolar nedeniyle insanlarda dikkat süresinin 19 saniyenin

Ailede ve okulda Kudüs bilincinin eğitime en aktif şekilde dahil edilmesi gerekiyor. Daha çocukluktan bilinçaltına yerleştiremediğiniz bir duyguyu ileride anlatmanız da anlattırmanız da zordur...

...Yazmak zorunda kalırsınız, yazmadan duramazsınız. Öyleyse Kudüs içerikli okumalara daha küçük yaşlardan itibaren başlamak gerekiyor.

altına düştüğünü söyleyen uzmanlar var. Bu durumda önce okuma sürelerini arttırmak gerekiyor diyebiliriz. Belki bunun için toplu okumalar yapılabilir. Hem teşvik olur hem arkasından kitap kritikleri yapılır. Daha sonra bu gruplarla yazma çalışmaları yapılabilir. Yazılan metinler karşılıklı okunur. Bu gruplara yazarlar davet edilebilir. Daha geniş yelpazede düşünürsek sivil toplum kuruluşları Kudüs temalı okumaya ve yazmaya yönelik edebiyat yarışmaları düzenleyebilir. Belediyeler yine Kültür Müdürlükleri aracılığı ile Kudüs temalı yarışmalar organize edebilirler. Bu yarışmalar kitap okuma yarışması olabileceği gibi yazma yarışması da olabilir. Hem yazılmış eserlerin okunmasına ve tanınmasına, hem de yeni eserlerin yazılmasına öncülük edebilirler. Tüm dünyada edebiyatın sinemayla yan yana hareket ettiğini görüyoruz. Kudüs konulu bir eserin sinemada ya da en azından televizyon dizisi anlamında modern anlatımlı senaryoya dönüştürülmesi de Kudüs'ün edebiyata aktarımında çok önemli bir farkındalığa sebep olabilir. ■

GÖNÜLLÜLÜK VE İZZET

Merve Akar

Aziz olan Allah ayet-i kerimede “... *Halbuki asıl güç ve izzet Allah'ındır, Rasulünündür, müminlerindir; fakat münafıklar bunu bilmezler!*”⁽¹⁾ buyuyor ve izzetin kimlere ait olduğunu bildiriyor. İzzet sahibi olmayı bir yönüyle konuşacağız ve gönüllülüğün insana kattığı izzetten bahsedeceğiz.

Evela, “Gönüllülük Nedir?” diyerek söze başlayalım.

(Ve şöyle derler) “Biz sizi Allah rızası için duyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz. Biz, dehşetli, çetin bir günde Rabbimizden korkarız.” (İnsan Suresi, 9-10)

Gönüllülük insanın yüzündeki nurlardan bir nurdur. İnsanın yüzünü bir kandil gibi aydınlatır. Gönüllü faaliyetlerde ana gaye Allah rızası olmalıdır ki o işte bir bereket, hayatımıza bir fayda, ahiretimize bir kandil olsun. Allah rızasını öncelemeyen her faaliyet gönüllülüğün dışıdır, görevli olmaya evrilir.

Gönüllülük insanın yüzündeki nurlardan bir nurdur. İnsanın yüzünü bir kandil gibi aydınlatır. Gönüllü faaliyetlerde ana gaye Allah rızası olmalıdır ki o işte bir bereket, hayatımıza bir fayda, ahiretimize bir kandil olsun. Allah rızasını öncelemeyen her faaliyet gönüllülükten çıkar, görevli olmaya evrilir.

Evet, gönüllü olmak görevli olmak değildir. Görevli bir işle yetinir, olabildiğince en güzel görevi yapmak ister. Ama gönüllü, iş ne olursa olsun herkesten önce ben varım diyebilendir, elbette gücü ölçüsünde. Yeri geldiğinde yüzlerce belki binlerce insana sunum yapan kişi yeri geldiğinde çöp toplama görevinden gocunmamalıdır. Kişi, çöp toplamak gibi kendisini aciz gösterecek görevlerden imtina etmeye başlayınca bir silkelenmelidir. İki rekât namaz kılıp niyetlerini tazelemeli, bu işin makam mevki işi olmadığı, temelinde gönüllülük yattığını hatırlamalı ve nefisini terbiye etmek için belli bir müddet bu işlerle hemhal olmaya gayret etmelidir.

Gönüllülük o kadar azizdir ki insanı en aşağılardan en yüksek mertebelere çıkarır. Düşüp düşüp kaldırır ama kalkınca gelen o yüksek bilinç, düşmenin hikmeti içindeki nimetini gösterir. Evet bu yolda düşmek bile nimettir ama hatalardan ders çıkarılırsa. Belki de gönüllünün bir günlüğü olmalıdır. Her yeni adımda kazandığı değerleri not düşmelidir, düşünce niye düştüğünü, bunun sonuçlarının neler olduğunu, yeniden ayağa kaldıran gücün ne olduğunu yazmalıdır ki hatadan ders çıkarmak kolaylaşsın.

İnsan yorulur, gönüllü de yorulur. Hem de öyle bir yorulur ki küçücük yorgunluk gözünde kocaman bir dağ olur. O dağ şeytanın oyunlarından bir oyundur. Şeytan öyle vesveselerle doldurur ki o yorgunluğun içini, zan içinde zanna kapılır insan. Öyle bir yere getirir ki neyin hakikat neyin yanlış olduğunu unutturur. **“Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının.”**⁽²⁾ der ayet-i kerimede. Yorulunca oturup dua etmeli, düşünceler içinde boğulmanın önüne geçilmelidir. Ve en önemlisi insan gönüllü faaliyetler içerisinde kendisini unutmamalıdır, kendisini de beslemelidir ki vesvese kolay kolay boğazını sıkmasın. Kendisini unutmayan ve besleyen insan kolay kolay yo-

Gönüllülük insanın ruhuna ayna tutar. Kişiyi kimliğiyle, kabiliyetleriyle, hedefleriyle tanıştırrır. Yapararak ve yaşatarak öğretir. Güzel yürekli insanlarla tanıştırrır, yalnızlığın sıkıntısından kurtarırr... Bu yolda kazanılan izzeti beslemek mühimdir. Bu ise farzlarla, sünnetlerle, nafil ibadetlerle olur.

rulmaz. İnsanın kendisini unuttuğu gönüllü faaliyetlerden bereket beklemek zordur. Elbette ben merkezli de yaşamamalıdır. Sözün özü; her şeyde ifrat ve tefritten kaçınmalıdır.

Gönüllülük insanın ruhuna ayna tutar. Kişiyi kimliğiyle, kabiliyetleriyle, hedefleriyle tanıştırrır. Yapararak ve yaşatarak öğretir. Güzel yürekli insanlarla tanıştırrır, yalnızlığın sıkıntısından kurtarırr. Üstte değindiğimiz sınırlara dikkat edince, gönüllülük hayata can verir. Yapararak ve yaşayarak öğrendiğimiz bu yolda kazanılan izzeti beslemek mühimdir. Bu ise farzlarla, sünnetlerle, nafil ibadetlerle olur. En çok duayla olur.

Gayret bizden başarı Allah'tandır. ■

Dipnot:

(1) Münafıkun Suresi, 8

(2) Hucurat Suresi, 12

MESİH'ÜL İSLAM

EBU ZER EL-ĞİFÂRİ

(RADIYALLAHU ANH)

Şenay Şeker

Takvada en güzel örneğimiz Allah Rasülü'dür (sav). Kulluk bilinciyle, davranışları, konuşmaları ve ahlâki değerleriyle Kur'an'ın canlı hâlidir. Her şeyi yerli yerinde, olması gerektiği gibi bazen anlatarak bazen de susarak en çok da yaşayarak öğretmiştir.

Takva, Kur'an hükümlerini ve Rasulullah'ın sünnetini bir bütün olarak yaşama ahlâkıdır. Hassasiyet sahibi Müslümanlara has bir kavram olan takvayı Hz. Ömer (ra) Efendimiz dikenli bir arazide ayağına diken batmadan titizlikle yürümektir diyerek tanımlar. Takva, temiz bir kalp, temiz bir lisan ve davranışlar kadar ilme de ihtiyaç duyar. Bundan dolayı dinimiz ilme çok kıymet vermiş ve özellikle ih-

las sahibi âlimlerin üstün derecelerinden ayetlerde ve hadislerde bahsedilmiştir.

Takvada en güzel örneğimiz Allah Rasülü'dür (sav). Kulluk bilinciyle, davranışları, konuşmaları ve ahlâki değerleriyle Kur'an'ın canlı hâlidir. Her şeyi yerli yerinde, olması gerektiği gibi bazen anlatarak bazen de susarak en çok da yaşayarak öğretmiştir.

Ashab-ı Kiram efendilerimizin çoğunluğu onun geçmişteki ahlâkını da referans alarak Müslüman olmuştur. Fakat, takva denildiğinde akla ilk gelen şahsiyetlerden biri olan Ebu Zer el-Ğifari, (ra) Peygamber Efendimizi tanımadan ve henüz kendisine peygamberlik verilmeden evvel tek olan yaratıcının varlığını kabul etmiş ve İslâm'ı aramaya başlamıştı.

Asıl adı Cündüb bin Cünâde olan Ebu Zer (ra), Mekke ve Medine arasında Şam kervanlarının geçtiği bir mevki olan Ğifâr'dandır. Yol kesicilikleriyle ünlenen bir kavim olan Ğifârlılar bedevi hayatı süren, kervanların yolunu keserek mallarına el koyan putperest bir topluluktur.

Asıl adı Cündüb bin Cünâde olan Ebu Zer (ra), Mekke ve Medine arasında Şam kervanlarının geçtiği bir mevki olan Ğifâr'dandır. Yol kesicilikleriyle ünlenen bir kavim olan Ğifârlılar bedevi hayatı süren, kervanların yolunu keserek mallarına el koyan putperest bir topluluktur. Cahiliye müşriklerinin bile hürmet gösterdiği haram aylarda dahi bu hallerinden vazgeçmeyen bu topluluk, çok geçmeden Ebu Zer'in (ra) muallimliğinde İslâm'la tanışacak ve İslâm ordularında yer alacaklardı.

İlk ayetler inmeye başlamış ve Allah Rasulü'ne (sav) peygamberlik görevi verilmişti. Kalk ve uyar, emriyle birlikte Muhammed (sav) ilk olarak tebliğini kavmine yapmak üzere onları Safa tepesine davet etmişti.

Allah Rasulü (sav) şöyle sesleniyordu kavmine: **"Ey Kureyşliler! Size karşı benim hâlim, düşmanı gören ve ailesine zarar vereceğinden korkarak hemen haber vermeye koşan bir adamın hâli gibidir.**

Ey Kureyş cemaati! Siz uykuya dalar gibi öleceksiniz. Uykudan uyanır gibi de dirileceksiniz. Kabirden kalkıp Allah'ın huzuruna varmanız, dünyadaki her hareketinizin hesabını vermeniz muhakkaktır. Neticede hayır ve ibadetlerinizin mükâfatını, kötü işlerinizin de ceza ve şiddetli azabını göreceksiniz! Mükâfat ebedî bir cennet; mücazat da daimî bir cehennemdir." (Buhârî, Tefsir, 26)

Bu tebliğ, beklenen son peygamberin Arap kavminden gelişinin de ilanı olmuştu. Lakin, başta amcası Ebu Leheb olmak üzere kavminin itirazları ve zulümleri başladı. Bunun üzerine belli bir sayıya ve güce ulaşana kadar gizli tebliğ kararı alınmıştı. Bu haber Ebu Zer'e ((ra) kadar ulaşmış ve kendisinin peygamber olduğunu iddia eden zatı araştırması için kardeşi Uney'si Mekke'ye göndermişti.

Kardeşinin getirdiği bilgiler üzerine Ebu Zer (ra), kavminin yalanladığı ve hakkında "sihirbaz, büyücü ve kâhin" diyerek haksızlık yaptığı son Nebi ile tanışmak üzere yollara düştü. Bazı rivayetlere göre Ebu Zer'in (ra) günlerce Kâbe'nin etrafında sadece Zemzem ile beslenerek Allah Rasulü'nün (sav) izini sürdüğü rivayet edilmektedir. Şehre gelen bu yabancı, Hz. Ali'nin ilgisini çekmiş ve kendisine selam vererek evine davet etmişti. Üç gün misafirlikten sonra Hz. Ali Ebu Zer'e (ra) Mekke'ye gelişi sebebi ve ne aradığını sordu. Ebu Zer (ra) samimiyetine inandığı Hz. Ali'ye, "Yakın zamanda kendisine Allah tarafından peygamberlik verilen zatı bulmak için geldiğini" söylediğinde Hz. Ali: "Evet O zat Allah Rasulü'dür (sav). Dilersen seni sabahleyin Erkam'ın evinde buluşturayım" dedi.

"Yarın sabah beni arkadan takip edersen,

eğer bir tehlike sezersem ayakkabımı düzeltir gibi yaparım orayı terk edersin. Yoksa benim arkamdan eve girersin" dedi.

Allah Rasulü (sav) Ebu Zer (ra) ile karşılaştığında onun bedevi bir Arap, üstelik yol kesicilikleriyle meşhur Ğifârlılar'dan olduğunu öğrendiğinde oldukça şaşırılmış ve "Allah dilerse istediğine hidayet verir" (İbn Sad, IV,223) diyerek sevincini dile getirmişti.

Ebu Zer (ra) aradığını bulmuştu ve bunu tüm âleme duyurmak, tebliğ etmek istiyordu. Allah Rasulü (sav) bir müddet sabretmesini ve gizliden tebliğ yapmasını tavsiye etse de o, soluğu Kabe'de almış ve herkesin duyacağı bir şekilde Kelime-i Tevhid getirerek İslâm'ın gelişini haykırmıştı. Bu seslenişi duyan Mekke müşrikleri Ebu Zer'i (ra) öldüresiye dövmeye başladılar. Ağzı gözü kan revan içinde kalan Ebu Zer'i (ra) müşriklerin elinden Abdulmuttalib'in oğlu Abbas kurtarmıştı. Ebu Zer'in (ra) bu halini gören Hz. Peygamber uyarısını hatırlattı ve cesaretinden dolayı kendisine dua etti. İçindeki Allah aşkını ve İslâm'a olan muhabbetini saklayamayan Ebu Zer (ra) üç gün bu davranışını yinledi ve her seferinde de müşrikler tarafından hırpalandı, hakarete uğradı. Hakikati arayan ve Allah'ın lütfuyla İslâm'dan ha-

**Allah Rasulü (sav)
Ebu Zer (ra) ile
karşılaştığında onun
bedevi bir Arap, üstelik
yol kesicilikleriyle
meşhur Ğifârlılar'dan
olduğunu öğrendiğinde
oldukça şaşırmış ve
"Allah dilerse istediğine
hidayet verir" (İbn Sad,
IV,223) diyerek sevincini
dile getirmişti.**

berdar olarak ilk on Müslümanın arasında yer alan Ebu Zer'i (ra), Allah Rasulü (sav) kendi kavmini tebliğle vazifelendirdi ve kendisinden emir gelinceye kadar Mekke'ye gelmemesini emretti.

Hız. Peygamberin emrine itaat ederek kendi yöresine dönen Ebu Zer (ra) aslında İs-

lâm'ın ilk muallimlerinden kabul edilir. Aynı heyecan ve yüreklilikle İslam'ı duyurmaya gayret eden Ebu Zer hicrete kadar kavminin yarısının İslam'a girişine vesile olmuştur.

İlk Müslüman olduğu vakit kısa bir süre Peygamber Efendimizle birlikte olan Ebu Zer (ra) Allah Rasul'ünden (sav) emir gelmeden bir daha Mekke'ye hiç dönmemiştir. (Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr 33)

Rivayetlere göre, Uhud savaşından sonra Allah Rasulü'nün (sav) davetiyle Medine'ye hicret etmiştir. Hicretten sonra kavminin tamamının Müslüman olduğu rivayet edilmektedir. Bu sebeple peygamber övgüsüne mazhar olmuştur.

Medine'ye hicret ettikten sonra Efendimizin (sav) vefatına kadar Onunla 6 yıl gibi kısa bir zaman beraber olmuş ve yanından hiç ayrılmamıştır. Züht ve takva ehli bir sahabe olan Ebu Zer (ra) hem ilim tahsil etmek hem de Rasulullah'ın yanında olmak için Suffa'ya yerleşmişti. Madden zayıf ve kimsesiz sahabelere sığınak olan Suffa meclisi bazı imkân sahibi sahabelere de sırf Allah Rasulü'ne (sav) muhabbetlerinden dolayı ev sahipliği yapmıştır. Bu sahabeler Allah Rasulü'nün her haline şahitlik etmelerinden dolayı en fazla hadis rivayet eden kişiler olmuşlardır.

Ebu Zer bir seferinde Allah Rasulü'nden (sav) emirlik talep etmiş lakin bu isteği yöneticilik konusunda zayıf olabileceğinden dolayı reddedilmiştir. (Müslim, İmare 16-17) Bu hadiseden sonra devlet işlerine hiç yaklaşmayan Ebu Zer (ra) Medine yakınlarında Gabe denilen merada devlete ait sağmal develerini otlatmakla meşgul olmuştur.

Ebu Zer (ra) Allah Rasulü'ne (sav) iman ettiği bir kalbe iki sevgi sığmaz, diyerek dünyayı elinin tersiyle itmiş ve İslâm'a uygun sade bir yaşamı tercih etmişti. Özellikle halifeler döneminde fetihlerle İslam topraklarının ve imkanlarının genişlemesiyle Müslümanların refah seviyesinin artması Ebu Zer'i (ra) rahatsız ediyor ve O, Hz. Peygamber dönemindeki mütevaziliği aradığı için toplumu sert şekilde uyarıyordu. O, inandıklarından hiçbir zaman taviz vermemiş ve doğruları yöneticilerin yüzüne dahi söylemekten çekinmemiştir.

Allah Rasulü (sav) Tebuk gazvesi esnasında onun hakkında: **"Gök kubbenin altında ve yeryüzünün üstünde Ebû Zer'den daha doğru sözlü kimse yoktur"** diyerek met-hetmiştir. (Tirmizi, "Menâkıb", 35; İbn Mâce, "Mukaddime")

Tebük seferi İslam ordusunun Kudüs'ü elinde bulduran ve böylelikle dünyada söz sahibi olan Bizans'a karşı yapılan bir seferdi. Yaz mevsiminin en sıcak günleri ve hurma bahçelerinin hasadının ve ticaretinin yapılacağı bir zamanda, yüzlerce kilometre uzakta bulunan bir mevkiye cihat için yola düşmüştü İslam ordusu. Ebu Zer'in (ra) bineği yaşlı ve güçsüz olduğundan kızgın çöllerin sıcaklığına dayanamamış ve Ebu Zer'i (ra) yarı yolda bırakmıştı. 65 yaşında olmasına rağmen çıplak ayaklarıyla, yürüyerek orduya yetişen Ebu Zer'in karaltısını görenler merakla kim olduğunu birbirlerine sorarken, Allah Rasulü (sav) gelen kişinin Ebu Zer (ra) olmasını murat ettiğini söylemiştir. Muhabbet gerçekten de karşılıklı bir şey. Allah Rasulü'ne (sav) olan sevgi ve bağlılığı onu tek başına bineksiz olarak yollara düşürmüştü ve Efendimiz de bu seferin mükafatından Ebu Zer'in de (ra) mahrum kalmamasını arzulamıştı.

Karşidan orduya doğru gelen kişinin Ebu Zer (ra) olduğu anlaşıldığında Efendimiz (sav) bundan çok hoşnut olmuş ve **“Allah Ebû Zer’e rahmet eylesin! O, yalnız yaşar, yalnız yürür, yalnız başına vefat eder ve yalnız başına haşrolur.”** Demiştir.

Gerçekten de o bir Peygamber sevdalısıydı ve Efendimizin (sav) yanından hiç ayrılmazdı. Onunla Huneyn’e ve Mekke’nin fethine katıldı ve hâttâ kendi kavminin sancağını taşıdı.

Efendimizin vefatından sonra da mahzun ve tek başınaydı. Hz. Ali’nin halife olmasını arzulasa da sırasıyla Hz. Ebubekir’e, Hz. Ömer’e ve Hz. Osman’a biat etmiş ve cihat ibadetinden asla geri durmamıştır. Hz. Ömer döneminde Medine’den ayrılarak Şam bölgesindeki fetih hareketlerine katılmıştır. Bedir Gazvesi’ne katılmadığı halde kendisine ata maaşı bağlanmış ve Ebu Zer (ra) bu para ile atlar satın alarak seferlerde sahabelerle kullanmak üzere beslemiştir. Kudüs’ün fethinde bizzat görev alan Ebu Zer’in (ra) Hz. Ömer ile şehrin anahtarlarını almak için Kudüs’e beraber girdikleri rivayet edilmektedir (18/638). Allah Rasulü’nden (sav) 281 hadis nakleden Ebu Zer’in (ra) Mescid-i Aksâ ile ilgili rivayet ettiği şu hadis çok meşhurdur:

Ebu Zer (ra) şöyle dedi: **“Ya Rasûlallah! Yeryüzünde ilk kurulan mescid hangisidir?”** dedim. **“Mescid-i Haram’dır”** buyurdu. **“Sonra hangisidir?”** diye sordum. O, **“Mescid-i Aksâ’dır”** buyurdu. **“Bunların arasında ne kadar zaman vardır?”** dedim. **“Kırk yıl vardır”** buyurdu. (Müslim, Mesacid, 2)

Allah Rasulü (sav) özellikle Miraç hadisesinden sonra Beytülmakdis’in fethine yönelmiş ve ashabını öncelikle ilmi olarak bu sefere hazırlamıştır. Mukaddes belde ile ilgili bilgilerin çoğunu Peygamber Efendimize (sav) yöneltilen sorulardan ve ikili diyaloglardan anlıyoruz. Ebu Zer’den rivayet edilen bu hadis ile Mescid-i Aksâ’nın yeryüzünde ilk inşa edilen Kabe’den kırk yıl sonra Hz. Âdem ve evlatları tarafından yapıldığını ve insanlık tarihiyle yaşıt olduğunu anlamaktayız ki bu çok önemli bir bilgidir.

Bu bilginin verildiği tarihten çok da uzun

Medine’ye hicret ettikten sonra Efendimizin (sav) vefatına kadar Onunla 6 yıl gibi kısa bir zaman beraber olmuş ve yanından hiç ayrılmamıştır. Züht ve takva ehli bir sahabe olan Ebu Zer (ra) hem ilim tahsil etmek hem de Rasulullah’ın yanında olmak için Suffa’ya yerleşmişti.

bir süre geçmeden Kudüs’ün fethine ve Mescid-i Aksâ’nın özgürlüğüne kavuşmasına şahitlik etmesi Ebu Zer (ra) açısından büyük bir nasip ve ikramdır. Rabbim bizlere de bu şahitliği yaşamayı nasip etsin Âmin.

Ebu Zer (ra) daha sonra Amr bin Âs (Radıyallahu Anh) komutasındaki orduya katılarak Mısır’ın fethinde de (21/641) bulunmuş ve hatta bir müddet Mısır’a yerleşerek orada yaşamaya başlamıştı. Yaşlanmasına rağmen Hz. Muaviye idaresindeki Anadolu fetihlerinde Ammuriye’ye, bugünkü adıyla Afyon Emirdağ’a kadar gel-

miş ve Kıbrıs’ın fethine de bizzat katılmıştır.

Hz. Muaviye’nin Şam valiliği yaptığı bu dönemde aralarında yaşam tarzından dolayı gerginlikler yaşanmış, züht ve takva sahibi bir zat olan Ebu Zer (ra) Hz. Muaviye’nin ve halkının şatafatlı yaşantılarına tepki göstermişti. Hatta meşhur olan şu hadise asırlardır dilden dile günümüze kadar gelmiştir. Hz. Muaviye’nin yaptırdığı sarayı gören Ebu Zer (ra): **“Ey Muaviye! Eğer bu sarayı kendi paranla yaptırdıysan israftır. Eğer halkın parasıyla yaptırdıysan ihanettir, haramdır, kul hakkıdır.”** Der ve bu şatafatlı yaşantıyı her fırsatta eleştirmeye devam eder. Bu hal Hz. Muaviye’nin hoşuna gitmez ve durumu Halife Hz. Osman’a iletir. Hz. Osman Ebu Zer’i (ra) Medine’ye çağırır. Hz. Peygamberin vefatının ardından ayrıldığı Medine’ye dönen Ebu Zer (ra) refah içerisinde yaşayan halkı gördüğünde Hz. Osman’ın huzuruna varmış ve kendisine: **“Halkın, mallarını biriktirmeyip dağıtmasını niçin emretmiyorsun”** diyerek sitemde bulunmuştu.

Hz. Osman, Müslümanların Allah ve Rasulü’nün emirlerine isyan etmeden, ibadetlerini yaparak, zekatlarını vererek helal dairede diledikleri gibi yaşayabilecekleri hususunda Ebu Zer’i (ra) ikna edememişti. Onun bakış açısı halifeye muhalefet olarak algılanmamalıdır. Zira O, şahsına münhasır bir kişilik ve inandığı değer yargılarını zamanın ve imkanların değişimine feda etmeyecek kadar sağlam bir duruşa sahipti. Bugünün deyimiyile, mücahitlerin

Efendimizin vefatından sonra da mahzun ve tek başınaydı. Hz. Ali'nin halife olmasını arzulası da sırasıyla Hz. Ebubekir'e, Hz. Ömer'e ve Hz. Osman'a biat etmiş ve cihat ibadetinden asla geri durmamıştır. Hz. Ömer döneminde Medine'den ayrılarak Şam bölgesindeki fetih hareketlerine katılmıştır.

zamanla müteahhit olmalarını kabul etmesi mümkün değildi. Her şartta yozlaşmadan, İslâm'ı Rasulullah devrindeki hâliyle yaşanmasını savundu. Bu sebeple çoğu zaman yalnız kalmış ve anlaşılamamıştır.

Dünya hayatında Allah'tan (cc) başkasına boyun eğmeyenler için hep bir yalnızlık vardır. Allah (cc) için doğruyu söyleyenlerin, inancından taviz vermeyenlerin ve istikametten ayrılmayanların çevresinde kalabalıkları bulamazsınız. Ebu Zer'de (ra) tek başına bir adamdı. Dünyayı tercih etmedi, dünyayı tercih edenleri gönül kabul etmedi. Daha İslam gelmeden İslam'ın peşine düştü. Kendisine iman teklif edilmeden kendi arayarak imanı buldu. Varlık sahibi olmasına rağmen kalbinde dünyaya ait zerre bir sevgi bırakmadı. Helal dairede de olsa dünya nimetlerini tadanlara hoş bakmadı. **ÇÜNKÜ O RASULULLAH'IN DEYİ-MİYLE MESİH'UL İSLÂM'DI.**

Medine'de Müslümanların rahatlığa ve rehavete düşmesi onu huzursuz etmiş ve halifeden müsaade alarak Medine'ye 160 km uzaklıktaki Rebeze denilen ısız

bir beldede yaşamaya başlamıştı. Hz. Osman'ın kendisine birkaç hayvan ve yarıdımca iki kişi verdiği rivayet edilmektedir. Fakat Rabbine kavuşma vakti geldiğinde yanında eşinden başka kimsesi yoktu (M. 653). Ne sarılacak bir kefen ne de yıkayıp defnedecek bir insan. Eşi Ebu Zer'in (ra) bedenini kuru bir tahtanın üzerine uzatmış ve umutsuzca sağa sola koştururken, işte tam o sırada karşıdan birkaç atlının geldiğini görmüş ve ağlamaya başlamıştı. Gelen Abdullah bin Mesud (ra) idi. Yerde yatanın kim olduğunu sorduğunda Hz. Muhammed'in (sav) talebesi Ebu Zer'dir denildiğinde, Abdullah bin Mesud (ra) çok duygulandı. Allah Rasulü'nün Tebük'te Ebu Zer'in (ra) yalnız yaşayıp, yalnız öleceğini ve cenazesini kıymetli insanların kaldıracağını haber vermesini hatırladı. Allah Rasulü'nün (sav) bir mucizesinin daha gerçekleşmesine şahitlik ediyor ve sevdiği bir dostunun cenazesini kefenleyip defnetmenin üzüntüsünü yaşıyordu.

Ebu Zer (ra) zahit olarak bu dünyadan ay-

rıldı. Hz. Peygamber onun hakkında **"Ebu Zer yeryüzünde İsa b. Meryem'in zühtüyle yürür"** buyurmuştu.

Ebu Zer için söylenecek çok söz var lakin yaşadığımız dünyada onu anlayacak çok az insan var. Dünya sevgisiyle dolu kalpler, lüks ve rahat yaşamlar, Kur'an ve sünnetten bihaber Müslümanlar Ebu Zer'i anlayamazlar. Zalim sultanın yüzüne hakkı haykıramayanlar, cihat toplantılarına zaman ayıramayanlar Ebu Zer'i anlayamazlar. Yaşasaydı ve bizleri görseydi, inanın o da bizi hiç anlayamazdı. ■

Kaynaklar:

- (1) TDV İslam Ansiklopedisi.org.tr /Ebu Zer el-Gifari
- (2) Osman Nur Topbaş, Hz. Muhammed Mustafa 1, Erkam Yayınları.
- (3) Diyanet.tv / Takva/ Ebu Zer El- Gifari- Ashaba Selam Olsun 23. Blm.
- (4) En Güzel Örneğn En Güzel Örnekleri 82 | 82 Sahabi?
- (5) Muhammed Emin Yıldırım, SAHABE İKLİMİ, Siyer Yayınları

Çizgi: Gülcan Yıldız - Türkiye

Kötülüğün Sıradanlığı mı, Tevarüs Edilen Bir Kötülük mü?

Şeyma Çiçek

“Kötü iyiyi tanır ama iyi kötüyü tanıyamaz.”

Franz Kafka

İyilik ve kötülük meselesi, ilk insandan beri temel imtihanımız. Yaratılışın galyesinde iyiliğin kötülüğe galebe çalması, Nur'un Nâr'a üstün gelmesi saklıdır. Zaten insanlık tarihi boyunca anlatı-

lan bütün masallar da iyiler ile kötüler, iyilik ve kötülük arasında geçmez mi? O tek gözlü ejderha, kuyunun içindeki canavar, halka musallat olan dev, mutlaka inançlı ve az sayıda kişi tarafından mağlup edi-

li. Peygamber kıssalarında aynı döngü yer alır. Az sayıda seçkin ve inanan bir topluluk, azgın ve kendini islah edici sanan bozgunculara karşı gelir. Böylece iyilik ve kötülüğün kaynağı da varoluşsal sorula-

rimızdan biri olarak karşımıza çıkar. Peki kim, kime göre iyi veya kötüdür? Yusuf'un on kardeşi kendi aralarında mantık yürütüp karar vererek Yusuf'u kuyuya atmadı mı? Onlara hiç "doğrularını" fısıldayan da kimdi?

İçine doğduğumuz Dünya, son 300 yılda daha evvel görülmemiş yoğunlukta ve hızda bozgunculuk, katliam, sömürü, haksızlık, adaletsizlik, çaresizlik içinde bulunmakta. Tarihte hiç kaydedilmediği kadar hızlı teknik gelişmelere de bu dönemde şahit olundu. Aynı şekilde; akla hayale gelmeyecek zenginleşme ve sermaye temerküzü⁽¹⁾ de bu dönemde oluşmuştur. Yine akla gelmeyecek kadar derin açlık ve yoksulluk da aynı zamanda yaşanmaktadır. 1994 yılında sadece Ruanda'da Belçika'nın ürettiği sahte ayrımcılıklar yüzünden ortaya çıkan iç savaşta 100 günde 1 milyon insan satırlarla doğandı. Bu insanlar normalde birlikte yaşayabiliyorken nasıl o korkunç noktaya gelebildiler? Kıtayı kendi yerlisinden kopararak milyonlarca yerlinin kanı üzerinde sözde medeniyet inşa eden ABD'nin, Fransa'nın, Hollanda'nın vb. Avrupa ülkelerinin kirlî sömürü tarihi bugün akıl almaz bir kâbus olarak hâlâ devam ediyor. Emperyalizm dönemi Hannah Arendt'e⁽²⁾ göre bu girişimlerin örnekleri ile doludur ve "İdarî katliamlar" tabiri Britanya emperyalizmi ile ortaya çıkmıştır. Medeniyet beşiği (!) Avrupa'nın ortasında herkesin gözü önünde soykırıma uğrayan Bosna daha dün yaşanmış gibidir. Benzer şekilde Arakan, Keşmir, Doğu Türkistan ve 1948'den beri işgal altında olan Kudüs ili (Filistin) hala kanayan yaralarımızdır. Peki bilimin, tekniğin bu kadar gelişmesine rağmen planlı katliamlar yaşanmasının temel sebebi nedir?

Esasında sömürgeciliğin ürettiği iki büyük Dünya Savaşı ve akabinde devam eden soğuk savaş yıllarındaki çatışmalar, çeşitli ülkelerde sürdürülen bilinçli soykırımlar, birbirine kırdırılan gruplar hep aynı amaçta hizmet eder. Çağdaş İngiliz-Yahudi Küresel Medeniyeti'ne(!)⁽³⁾ göre ulus devletlerin zayıflatılması, özgün değerlerin yitirilmesi, küresel biatlı seküler dünya vatandaşlarının çoğaltılması sayesinde ülkelerin yer altı ve yer üstü zenginliklerine uzak-

tan bile kolayca sahip olunur. Velhasıl, günümüzde yapılan katliamların kısmi küllisi Siyonist aklın dünyevi çıkarları sebebiyle çıkmaktadır. Müslümanlar ise sadece savunma hattında yer almakta, bu cephedeki ayrımlar sebebiyle fazlaca kayıplar verilmektedir. Petrol yüzünden önce parça parça edilerek ateş hattının etrafında tutulan, zaman zaman yakılarak ayar verilen Ortadoğu coğrafyası da son yarım yüzyılın odak noktasıdır. Özellikle 11 Eylül olaylarından sonra (din merkezli) medeniyet ça-

tık kötülüğü alenen, hiç çekinmeden ve herhangi bir yaptırım korkusu olmadan işlemekteler. Bu durumu küresel ölçekte çoğunluk fark etmesine rağmen, bilimsel olarak da ispatlanmıştır ki⁽⁶⁾ insanların çoğu baskı durumunda yanlış olanı seçmeye meyillidir. Böylece görece çoğunluk, güce (küresel ABD otokrasisine) boyun eğerek gerçeği haykırmak istemez. Bunu günümüzde çoğu Müslüman liderin yaşananlara karşı tepkisizliğinde gözlemleyebiliriz. Diğer yandan doğrunun yanında durmak ve iyilik için bedel ödemek acı verici olduğu için de kaçınma sebebi olabilir. Palyatif toplum-palyatif siyaset yorumuna göre Byung-Chul Han, acı korkusu ve acıdan kaçınmanın, uyum ve uyuşma baskısının keskin reformlar ve vizyoner değişikliklerin önündeki engel olduğunu ifade eder. Acı veren kalıcı değişimler yerine kısa vadeli ağrı kesiciler ile günü kurtarma çabası da palyatif demokrasi ürünü olarak görülür.⁽⁷⁾ Böylece doğru olanı yapmak yerine uzun vadede faydası olmayan ama günü kurtarmaya yönelik yol da tercih sebebi olabilir. İşte bu durum, doğru için ne kadar acı çekmeye, bedel ödemeye, çalışmaya ve gayret göstermeye razı olduğumuzla da yakından ilişkilidir.

Uzun bir girizgâhtan sonra gelmek istediğimiz nokta; kötülüğe karşı iyi bir duruş sergilemek için ilk adım olarak kötülüğün ne olduğuna⁽⁸⁾, neye göre tanımlandığına ve kötünün doğasına dair düşünmektir. Ayrıca 1963 yılında Kötülüğün Sıradanlılığı kavramını ortaya atan Amerikalı Yahudi Hannah Arendt'in değerlendirmelerinden hareketle, bugünün soykırımcı katillerinin nasıl yargılanabileceğinin ve bu kötülüğün nasıl isimlendirileceğinin yollarını düşünmeye vesile olmaktadır. Çünkü yaşanan katliam ve soykırımlar asla unutulmamalıdır ve "Unutulan soykırım tekrarlanır."⁽⁹⁾

Kötülüğün Sıradanlılığı

İkinci Dünya Savaşı atom bombaları ile bitirildikten sonra Hitler, karısı ile birlikte intihar etmişti. Nazi subaylarının belli bir kesimi ise Nürnberg mahkemelerinde yargılandı. Bir kısmı da Yahudi karşıtı uluslararası destekçiler sayesinde kaçtı ve gizlendi. Bunlardan biri de Nazi subayı Adolf Eichmann'di. Arjantin'e ailesi ile beraber ka-

1994 yılında sadece Ruanda'da Belçika'nın ürettiği sahte ayrımcılıklar yüzünden ortaya çıkan iç savaşta 100 günde 1 milyon insan satırlarla doğandı. Bu insanlar normalde birlikte yaşayabiliyorken nasıl o korkunç noktaya gelebildiler?

tışmaları⁽⁴⁾ algısı ile yürütülen ve kurgu eylemler ile meşrulaştırılan kötülük, Irak'tan başlayarak bütün bölgeyi kuşatmış durumdadır.

İronik olan, bütün bu işgal ve saldırıların iyilik söylemi ile gerçekleşiyor olmasıdır. Tıpkı kanser hücresi gibi. Ani bozulma ve hızlı büyüme ile önce etrafında çürümeye sebep olan hasta hücre, içinde bulunduğu vücudu düşman telakki eder. Fakat esas düşman olan, sistemde bozulmayı başlatan ve sürdüren, kendi sonunu da getiren yine kendisidir.

Kendilerini demokrasi dağıtan medeniler olarak tanıtılan günümüz zalimleri, yani islah edicilik iddiasındaki bozguncular⁽⁵⁾ ar-

çarak kimlik değiştiren Eichmann'ın kadere, Yahudi kovuşturmacasının günah keçisi ilan edilerek Kudüs'te uluslararası izleyicilerin gözü önünde yargılanmak ve 1962 yılında Ramla Hapishanesi'nde asılmak oldu. Sonra bedeni yakıldı ve külleri Akdeniz'e atıldı. Aslında bu süreç, tarihe geçirilmek istenen sembolik bir eylemdi. Nitekim dava zaten baştan aşağı bir kurgudan ibaretti.⁽¹⁰⁾

Bu yargılamanın önemli şahitlerinden biri olan Hannah Arendt, Amerikalı göçmen bir Yahudi olarak davayı izlemek ve yazıya geçirmek için The New Yorker gazetesi ile anlaşarak Kudüs'ün yolunu tuttu. Amerikalı, sol-liberal görüşlü Arendt, Almanya yıllarında Heidegger ile yakınlığı olan parlak bir öğrenciydi ve düşünmeyi ondan öğrendiğini iddia ediyordu. Fakat Heidegger bile bir dönem Nazi düşüncesini desteklemişti. Eichmann davasında Arendt, günlerce süren yargılamayı izleyip akabinde yüzlerce sayfa mahkeme raporunu okuduktan sonra kaleme aldığı yazı dizisi⁽¹¹⁾ Yahudiler arasında infial yarattı. Mahkemedeki söylemler ve tanıklıkların ardından Eichmann'ın kişiliği ve savunması üzerine kötülük kavramına dair farklı bir bakış açısı geliştirmiş, bu yaklaşımı ile neredeyse Eichmann'ın yaptıklarını mazur görüyor gibi anlaşılıyordu.⁽¹²⁾

Dava esnasında "korkunç derecede nor-

mal", hatta nazik görünen, birçok psikiyatri tarafından muayene edildikten sonra normal raporu alan hatta Yahudilere karşı özel bir nefreti bulunmayan⁽¹³⁾ Eichmann'ın savaş yıllarında nasıl sorgusuzca yüzlerce insanı ölüme gönderdiği Arendt için merak konusu olmuştu. Arendt, Eichmann'ın söylemlerinin ve genel tutumunun kötülüğü planlayamayacak kadar normal ve gerçek bir kötülüğü düşünemeyecek kadar sıradan olduğunu iddia etti ve buna Kötülüğün Sıradanlığı diyerek Eichmann'ın ve dolaylı olarak birçok Nazi subayının içinde bulunduğu durumu kavramsallaştırdı. "Bürokratik, sığ ve basmakalıp bir cümle kurmaktan öteye geçemeyen aciz bir insan" olarak tanımladığı Eichmann, beklenildiğinin aksine normal ve nazik tutumları ile dava izleyicilerini de şaşırtmıştı. Onun bu hâli, otokratik-totaliter bir siyasi iktidarın ve baskının olduğu ortamlarda herhangi bir davranış yanlış olsa ve insani değerlere uygun olmasa bile kimliksizleşen ve çarkın bir parçası haline gelen kimselerin, istenilen şekilde kötü davranmaya eğilimli olduğunu göstermişti. Eichmann kendi halini şu şekilde özetliyordu: "Çok sayıda insanın yer aldığı muntazam işleyen bir sistemimiz vardı ve ben o sistemin bir parçasıydım. Her şeyi, nasıl yapılması gerekiyorsa o şekilde yapıyordum. Ben sadece emri uyguluyordum."

Bilimsel açıdan sadece bir Nazi subayının

Palyatif toplum-palyatif siyaset yorumuna göre Byung-Chul Han, acı korkusu ve acıdan kaçınmanın, uyum ve uyuma baskısının keskin reformlar ve vizyoner değişikliklerin önündeki engel olduğunu ifade eder. Acı veren kalıcı değişimler yerine kısa vadeli ağrı kesiciler ile günü kurtarma çabası da palyatif demokrasi ürünü olarak görülür.

yargılanmasından hareketle elbette genel bir kaniya varmak pek mümkün değildir. Yargılamadan ve infazdan kısa zaman sonra yapılan bazı araştırmalar; Hapishane Deneyi, Milgram Deneyi, Üçüncü Dalga Deneyi gibi çeşitli psikolojik ve sosyal çalışmalar kötülüğün kaynağı ve insan davranışlarının kötülüğe karşı tepkisi üzerinde dikkat çekici bulgular sundular. Bu araştırmaların etik ilkelere uyup uymadığı ayrıca tartışma konusu olmakla beraber, bu deneyler çeşitli filmlere⁽¹⁴⁾ de konu edildi. Bulgulara göre kimliksizleşen ve birey olmaktan sıyrılarak suçun yükünü genele atabilecek hale gelen insanların, sorumluluğu daha üst mertebeye-iktidara vermek suretiyle kolayca kötü davranışa düşebileceği gözlemlenmektedir.⁽¹⁵⁾

İslami Kaynaklara göre Kötülük

Batı medeniyetinin, bu sosyal deneyler gibi etik kuralları ihlal ederek yaptığı birçok deneyin bulgularının metalaştırılması suretiyle toplum mühendisliği yapmak için bilgiyi kendi çıkarına kullandığı söylenebilir. Psikoloji bilimi bu bağlamda çağımızın insan yönetimi ve insan tüketimi ara-

cına dönüşmüştür. İslami kaynaklarda kötülük meselesi çeşitli görüşlere göre tartışma konusu olsa da ortak nokta kötülüğün kaynağının iki yerden kaynaklandığı ve Allah izin vermese asla bir kötülüğün meydana gelemeyeceğidir. Bu iki kaynak, şeytan ile nefistir. Kötülüğün ortaya çıkma durumu, yine de bu sebeplere mecbur değil, Allah'ın mutlak hakimiyeti dahilinde, izin vermesi suretiyle gerçekleşmektedir. Bu bağlam, şeytan ve nefisin varoluşsal olarak zayıf ve hüküm koyucu olmadığını temelde izah eder.⁽¹⁶⁾ En alt derece olan "kötülüğü emreden nefis (*nefs-i emmare*) taşıyan milyonlarca kişinin nefis mertebelerinde yükselmiş, kendi kontrolünü kendi eline almış insanlar gibi davranamayacağı muhakkaktır. İnsanın içsel yapısı ve tekâmül seyri hakkında malumat sahibi olmayan, davranış kalıpları ve toplumsal uyaranlara bağımlı bir insan modelini kabul eden modern bilim, eşref-i mahlukat olan insanı deneyler sayesinde laboratuvar faresi derekesine indirmektedir. İşte bu sebeplerle ne bilim ne kalkınma ne de teknik gelişmenin insanı kalkınmayı bütüncül olarak sağlayamadığı Siyonist İngiliz-Yahudi sistemi, esasında kendi sonunu hazırlamaktadır.

Biz bir insanın ne kadar derin bir karanlığa/zulme batabileceğini ancak ayetlerde bize anlatılanlar ile bir nebze fark edebiliriz. Çünkü iyiliğe yatkın yürekler, kendiliğinden kötülük üretiminin ne anlama geldiğini idrak edecek zihinsel yapıda değildir. Kötü insanın artık görmeyen, duymayan, akletmeyen⁽¹⁷⁾ hâle gelmesi, onun şeytanın ve nefsinin kölesi haline gelmesi ile aynı durum sayılabilir. Bu durumda insanı his ve duyuların gerçek manada çalışmadığı⁽¹⁸⁾ farklı bir insan yapısı söz konusudur.⁽¹⁹⁾ Bu insan, artık kötülük konusunda ısrarcı olarak "gerçek kötü" olarak kaydedilen, doğruyu ve gerçeği artık işite-meyen, anlamayan kimsedir. Kuran ayetleri ile sabittir ki insanların çoğu da zaten doğru yolda olmazlar.⁽²⁰⁾ Diğer yandan bütün insanlar her an kötülüğe, zulme, yanlış, fesada düşme ihtimali ile karşı karşıya olsa da Yaratıcı ile olan bağları nispetinde⁽²¹⁾ kötü eylemden kurtulma ihtimalleri gerçek kötü haline gelmedikçe her zaman

Atom bombası atılan Japon şehirlerinin hali.

mevcuttur. Kötülük kavramı İslami düşünceye göre sadece insan davranışındaki kötü eylem olarak ele alındığında daha çok zulüm kavramı üzerinden açıklanır. En büyük zulüm ise kişinin kendine yaptığı zulüm olan şirkittir. Nitekim Yaratıcısından uzak düşen bir kulun kendisine ve başkasına kötülük yapma ihtimali çok yüksektir. Ayrıca kötülüğün akıl ile bilinebilirliği veya ancak ilahi kaynaktan vazedilerek bilinebilirliği ile ilgili tartışmalar vardır. İslami kaynaklarda "Şer" kavramı ise genel anlamda kötü görünen her şeye ve olaya dair daha kapsamlı bir tanımlamadır.⁽²²⁾

Arsız Kötülük veya Kötülüğün Normalleştirilmesi

Hz. Adem'in oğlu Kabil, kardeşini öldürdükten sonra onu gömmek istemişti. Bir bakıma suçunu da görmek istemiyordu. Bugün geldiğimiz noktada kötülüğünü alenileştirerek normalleştirmek isteyen bir yapı ile karşı karşıyayız. ABD atom bombası ile İkinci Dünya Savaşı'nı sonlandırdıktan sonra korku üzerine kurduğu zorbalık zaferini(!) o tarihten itibaren kurumları üzerinden küresel alanda da işletmekte. En son 24 Temmuz 2024⁽²³⁾ tarihinde soykırımcı bir siyonisti kendi meclisinde ayakta alkışlayarak ağırlayan ABD, tarihine bir kara leke daha ekleyerek kötülüğün açıkça işlenebilirliğini dünya nezdinde

Arendt, Eichmann'ın söylemlerinin ve genel tutumunun kötülüğü planlayamayacak kadar normal ve gerçek bir kötülüğü düşünemeyecek kadar sıradan olduğunu iddia etti ve buna Kötülüğün Sıradanlığı diyerek Eichmann'ın ve dolaylı olarak birçok Nazi subayının içinde bulunduğu durumu kavramsallaştırdı.

meşrulaştırmaya çalışmıştır. Devletlerin kurumsal olarak kötü olması ve kötülük üretmesi nasıl olabilir, bunu İkinci Dünya Savaşı sonrası kartlar yeniden dağıtıldığında izlemiştik. Şimdi ise roller değişmiş olduğu halde ikinci sezon Yahudi sorunu ile karşı karşıyayız. Bu defa sahnede kötülüğü en gaddar ve utanmaz hâliyle işleyen gözü dönmüş bir güruh

İslami kaynaklarda kötülük meselesi çeşitli görüşlere göre tartışma konusu olsa da ortak nokta kötülüğün kaynağının iki yerden kaynaklandığı ve Allah izin vermese asla bir kötülüğün meydana gelemeceğidir. Bu iki kaynak, şeytan ile nefistir.

bulunmakta. Öyle ki, kendi çocuklarının masum fitratını bozarak nesillerini canavar olarak yetiştirirken, diğer yandan düşman belledikleri Müslüman çocuklarını doğrudan hedef alarak masumluğun en saf hâline düşman salt bir kötülük düşüncesinin mimarı olmakla iftihar ediyorlar. Özellikle 2024 yılında dünyanın gözü önünde yapılan bu zulümler, ancak kötülüğü tevarüs eden ve miras bırakmaya da niyetli bir guruhun sıradan sayılamayacak kadar gaddar kötülüğü

olarak görülebilir.

Son 75 yıldır Yahudiler sadece kendilerine karşı işlenmemiş olan⁽²⁴⁾ ama "Yahudi soykırımı" olarak adlandırılan olayların diyetini yıllardır ödetmeye hâlâ devam ediyorlar. Amerika'nın ve Avrupa'nın sistematik bir biçimde Yahudi sermayesinin tahakkümü altına girmesi ve onların planları dahilinde birleşmesi ekonomi sisteminin işlevselliğini kullanarak mümkün olmuştur. Uzun zaman Avrupa'da istenmeyen karakter olan Yahudi, yüzyıllardır sinsi aklını kullanarak elindeki sermayeyi varlık sebebi ve amacı olarak kullanmasını bilmiştir. Bu-

güne geldiğinde arka plandaki menfaat ağları sayesinde siyasi ve ekonomik olarak görünmeyen ellerin sadece Müslümanları değil, birçok halkı nasıl mağdur ettiği ayrıca inceleme konusudur. Yine de bugün yaşananlar, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudilere ve diğer gruplara yapılan zulmü meşru kılmamakla beraber kendilerinin diğer bütün insanlara uyguladığı kötülüğün derecesini de azaltmamaktadır.

Arendt'e göre Kudüs'teki duruşmadan çıkarılabilecek bir ders de şuydu; gerçeklikten bu kadar uzak ve bu kadar fıkırsız olmak, belki de insanın bünyesinde bulunan bütün şeytani içgüdülerin vereceği zarardan daha büyük bir yıkıma yol açabilir. Çünkü Eichmann canı değildi, normal, işini iyi yapan bir askerdi. Fakat yaptığı en büyük kötülük, ne yaptığını hiç fark etmemesiydi.⁽²⁵⁾ Bugün yaşadığımız küresel Gazze imtihanında, Eichmann'ın düşüğü kötülüğün benzerini demokratik ve eşitlikçi, gelişmiş ülkelerin ve zengin Arap ülkelerinin liderlerinde organize bir biçimde izliyoruz. Çünkü onlar, kötülüğe sistem gereği karşı durulmaması düşüncesizliğinin konforunu sürmeyi tercih etmekte.

İyilik, bilinçli gayret, gerçek iyi niyet ve uyanık bir bilinçlilik hâli gerektirmektedir. Eğer karanlığa odaklanırsak, ışığın yoksunluğunun karanlık olarak tanımlandığını da unutmuş oluruz. Bu bakımdan iyilerin; var olmayan, yani iyiliğin yoklu-

7 Ekim sonrası Gazze'de bir çocuk...

Nâr'a karşı Nur'un yanında olmayı seçmemenin en büyük karanlık olduğunu da aklımızdan çıkarmadan unutmamalıyız ki, "Karanlığa alışmış olan köstebekler, ışığa müsamaha gösteremezler.

ğ u anlamına gelen karanlığı müstakil şekilde tanımlanmak ve kavramsallaştırılmak konusunda çok dikkatli olması gerekir. Yoksa kötülüğün savılmasının, çoğunlukla iyi ellerin çalışmasına bağlı olduğuna olan inancımız zedelenebilir.

⁽²⁶⁾ Nâr'a karşı Nur'un yanında olmayı seçmemenin en büyük karanlık olduğunu da aklımızdan çıkarmadan unutmamalıyız ki, "Karanlığa alışmış olan köstebekler, ışığa müsamaha gösteremezler."⁽²⁷⁾ ■

Kaynakça:

- 1) Byung-Chul Han, Palyatif Toplum, (çev: Haluk Barışcan), Metis Yayınları
- 2) Hannah Arendt, Adolf Eichmann Kudüst'te (çev: Özge Çelik) İstanbul: Metis Yayınları, Metis Yayınları
- 3) M.J.L.Young, (çev: Süleyman Gezer), Kuran'da Kötülük İlkesinin Ele Alınışı, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi
- 4) <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/oxfam-krizler-zengini-daha-zengin-yoksulu-daha-yoksul-yapiyor/3115424>
- 5) <https://newrepublic.com/article/176019/samuel-huntington-clash-civilizations-wrong>
- 6) <https://www.raporlar.org/2022-dunya-esitsizlik-raporu/>
- 7) <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/savas-suclusu-netanyahu-abd-kongresinde-daha-kotu-ne-olabilir/3284019>
- 8) <https://fikircogrfyasi.com/makale/hannah-arendt-ve-kotulugun-siradanligi>
- 9) <https://islamansiklopedisi.org.tr/zulum>,
- 10) <https://islamansiklopedisi.org.tr/ser-kotuluk>

Dipnotlar:

(1) Dünya'daki en zengin %1'lik kesim küresel olarak tüm finansal varlıkların %43'üne sahiptir. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/oxfam-krizler-zengini-daha-zengin-yoksulu-daha-yoksul-yapiyor/3115424>

7 Ekim sonrası Gazze'de bir çocuk...

- [com.tr/tr/ekonomi/oxfam-krizler-zengini-daha-zengin-yoksulu-daha-yoksul-yapiyor/3115424](https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/oxfam-krizler-zengini-daha-zengin-yoksulu-daha-yoksul-yapiyor/3115424). En zengin %10'luk kesim ise küresel servetin %76'sına sahip, diğer yandan dünyanın en yoksul yarısı küresel gelirin %8,5 kadanna sahip olabiliyor. <https://www.raporlar.org/2022-dunya-esitsizlik-raporu/>
- (2) 1906 Almanya doğumlu, felsefeci ve siyaset bilimci olan Arendt; 1933'te Fransa'ya, 1941'de ABD'ye sığınarak çeşitli üniversitelerde dersler yürütmüştür. Totalitarizmin Kaynakları önemli eserlerinden biridir.
- (3) Kötülük üreten sistemin kurumsal ve felsefi arka planı için Teoman Durallı'nın "Çağdaş Küresel Medeniyet" isimli kitabında tafsilatlı bilgi bulunmaktadır.
- (4) <https://newrepublic.com/article/176019/samuel-huntington-clash-civilizations-wrong>
- (5) "Onlara "Yenyüzünde düzeni bozmayın" denildiğinde, "Hayır, biz yalnızca ıslah edenleriz" derler." Bakara Suresi, 11. Ayet, Kuran Yolu Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı
- (6) Asch Uyum Deneyi (Conformity Experiment), [https://socialsci.libretxts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Sociology_\(Boundless\)/06%3A_Social_Groups_and_Organization/6.05%3A_Group_Dynamics/6.5C%3A_The_Asch_Experiment_The_Power_of_Peer_Pressure](https://socialsci.libretxts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Sociology_(Boundless)/06%3A_Social_Groups_and_Organization/6.05%3A_Group_Dynamics/6.5C%3A_The_Asch_Experiment_The_Power_of_Peer_Pressure)
- (7) Byung-Chul Han, Palyatif Toplum, çev: Haluk Barışcan, Metis Yayınları, s. 14
- (8) Hz. Adem'in ilk yanılışı, hiç bilmediği bir yöntem ile kandırılmak oldu. Bir yaratılmışın Allah adına yemin ederek yalan söyleyebilme ihtimalini bilmiyordu ve ilk günah bu şekilde işlendi.
- (9) Aliya İzzetbegović
- (10) Hannah Arendt, "Kötülüğün Sıradanlığı" Adolf Eichmann Kudüst'te (çev: Özge Çelik) İstanbul: Metis Yayınları, 2017
- (11) 16.02.1963 tarihli The New Yorker'da yayımlanan yazı için bkz: <https://www.newyorker.com/magazine/1963/02/16/eichmann-in-jerusalem-i>
- (12) Arendt, bu yazı dizisinden sonra Yahudi düşmanı bir Yahudi olmakla suçlanmıştı. Bu suçlamaların fikri bir arka planı olmadığını ve Yahudi liderlerin Nazi politikaları-

- na karşı zayıflıklarını eleştirilmesi sebebiyle verilen histerik bir tepki olduğunu biliyordu. <https://fikircogrfyasi.com/makale/hannah-arendt-ve-kotulugun-siradanligi>
- (13) Hannah Arendt, "Kötülüğün Sıradanlığı" Adolf Eichmann Kudüst'te (çev: Özge Çelik) İstanbul: Metis Yayınları, 2017, s.36
- (14) Hapishane Deneyi için "The Stanford Prison Experiment" filmi ve Milgram Deneyi için "The Experiment" filmi, Üçüncü Dalga Deneyi için "The Welle" filmi izlenebilir.
- (15) Milgram'ın etkilendiği kişi olan Ash'in Uyum Deneyi'nden elde edilen bulgulara göre insanların önemli bir kısmı (%75) kötülük apaçık belli olmasına rağmen kendi doğrularını savunmama eğilimi göstererek, yanlış destekleyen çoğunluğa uyum sağlamaya yatkındır.
- (16) Tafsilatlı bilgi için; M.J.L.Young, (çev: Süleyman Gezer), Kuran'da Kötülük İlkesinin Ele Alınışı, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. II, sayı: 3, s. 175-182.
- (17) Araf Suresi, 179. Ayet
- (18) Bakara Suresi, 7. Ayet
- (19) Nisa Suresi 155., Tevbe Suresi 93., Araf Suresi 100. Ayetler
- (20) Enam Suresi 111., 116., Yusuf Suresi, 103, Rad Suresi 1. Ayetler
- (21) İsrâ Suresi 65. Ayet, Hicr Suresi 42. Ayet
- (22) Hem şer kavramı hem de zulüm kavramı için daha geniş izah için bkz: <https://islamansiklopedisi.org.tr/zulum>, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ser-kotuluk>
- (23) <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/savas-suclusu-netanyahu-abd-kongresinde-daha-kotu-ne-olabilir/3284019>
- (24) Hitler Alman ırkının üstünlüğü düşüncesi sebebiyle sadece Yahudileri değil, hitleri, hasta ve sakat insanları da toplumdaki ayırarak arı ırk ortaya çıkarmayı hedeflemişti. Bu sebeple Sinti, Roman asıllı olanlar ve engelliler de öldürülmüştü.
- (25) Hannah Arendt (çev: Özge Çelik) İstanbul: Metis Yayınları, 2016, s.292
- (26) Bkz. Fussilet Suresi, 34., Neml Suresi 11. Ayetler
- (27) Aliya İzzetbegović

BEYTÜLMAKDİS HAC TARİHİ

Suna Durmaz

İnsanları ve cinleri ancak kendine ibadet için yarattığını beyan eden Rabbimiz, bu ibadeti somutlaştırmak için yer yüzünde mescit inşa ettirmiştir. Ali İmran Suresi 96. ayet, yer yüzünde inşa edilen ilk mescidin Kâbe olduğunu ortaya koymaktadır.

“Gerçek şu ki insanlar için yapılmış olan ilk ev, âlemlere bir hidayet ve bir bereket kaynağı olan Mekke’deki evdir.”

Ebu Zer Ğifârî’nin naklettiği bir hadise göre ise yer yüzünde ibadet maksatlı inşa edilen ikinci ev, Mescid-i Aksâ’dır.

“Ya Rasûlallah! Yeryüzünde ilk kurulan mescit hangisidir?” dedim. “Mescid-i Haram’dır.” Buyurdu. “Sonra hangisidir?” Diye sordum. O, “Mescid-i Aksâ’dır.” buyurdu. “Bunların arasında ne kadar zaman vardır?” Dedim. “Kırk yıl vardır.” Buyurdu. (Müslim)

*Tevhid akidesi sebebiyle
elde ettiği kutsiyet
Mekke’yi emin belde kılmış,
Kâbe’ye sığınan kişiye
kimse dokunmamıştır.*

Kâbe'nin insanlık için hidayet merkezi olmasını irade eden Allah Teâlâ, zamanla yer yüzünde izi kalmamış olan Kâbe'nin yerini Hz. İbrahim'e (as) göstermiş, onu yeniden inşa etmesi ve insanları hac ibadetine davet etmesi için emir vermiştir.

"İbrâhîm'i Beytullah'ın bulunduğu yere yerleştirdiğimizde de şöyle demiştik: "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, kıyamda duranlar, rûkû ve secdeye varanlar için evimi tertemiz tut. İnsanlara hac ibadetini duyur. Gerek ya ya olarak gerekse yorgun argın develer üzerinde uzak yollardan gelerek sana ulaşsınlar. Böylece kendileri için faydalı olan şeyleri açık seçik görsünler ve Allah'ın onlara rızık olarak verdiği, belirlenen günlerde kesecekleri kurbanlık hayvanlar üzerine O'nun adını ansınlar. Artık onlardan hem kendiniz yiyecek hem sıkıntı içindeki yoksulları doyurun. Sonra kalan hac fiillerini tamamlayıp temizlensinler, adaklarını yerine getirsinler ve o kadim evi (Kâbe) tavaf etsinler." (Hac, 26-29)

Kadim zamanlarda, Arap Yarımadası sakinleri, Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail'in sütunlarını inşa ettikleri (Bakara, 127) Kâbe'yi ziyaret etmek için Mekke'ye gelmeye özen gösterirlerdi. Böylece, Mekke hem maneviyat hem de ticaret ve kültür merkezi olmuştur. Tevhid akidesi sebebiyle elde ettiği kutsiyet Mekke'yi emin belde kılmış, Kâbe'ye sığınan kişiye kimse dokunmamıştır. Lakin, zamanla Hz. İbrahim'in (as) tevhid dininden uzaklaşan Araplar, Kâbe içine putlar yerleştirmişlerdir. Rasulullah Efendimiz (sav) Mekke'yi fethettiğinde, İsrâ Suresinin 81. ayetini okuyarak Kâbe içinde ve çevresinde bulunan putları tek tek kırmıştır.

"Hak geldi, bâtil zâil oldu. Muhakkak ki bâtil yok olup gidicidir."

Put temizliğinden sonra Mescid-i Harâm'a giden Efendimiz (sav), Kâbe'yi tavaf ettikten sonra yaptığı konuşmada, Allah'ın emri üzerine Mekke'nin kadim zamanlardan beridir harem (kutsal alan) olduğunu ve bu statünün devam edeceğini beyan etmiştir.

İslâm'ın beş temel ibadetinden biri olan hac, bedenî ve mâlî olarak yapılan meşakkatli bir ibadettir. Bununla beraber; makam, mal-mülk, aile-dost gibi dünyalık bağımlılıklardan kurtulmamızın yolunu açan, zorluklara tahammül etme becerisi kazandıran, renkler ve ırklar fark-

lı olsa da Allah katında insanların eşit olduğunu ispat eden bir kulluk göstergesidir. Bir hadise göre, Rabbimiz hacılarla övünmüştür.

"Cenâb-ı Hakk'ın, Arefe günü (vakfe sırasında) cehennemden azad ettiği kulların sayısı diğer günlerde azad edilenlerle kıyaslanmayacak kadar çoktur. Allah, Arefe günü vakfe yapanlara yaklaşır. Sonra onlarla meleklerle karşı iftihar ederek 'Bunlar ne istiyorlar ki bütün işlerini bırakıp burada toplandılar?' der." (Müslim, Hacc, 1348)

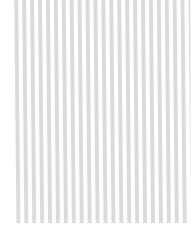
Arapçada "gitmek, yönelmek, ziyaret etmek" anlamlarına gelen hac kelimesi, fıkıh terimi olarak imkânı olan her Müslümanın kameri aylardan Zilhicce'de Kâbe'yi, Arafat, Müzdelife ve Mina'yı ziyaret etmek ve belli bazı dinî görevleri yerine getirmek suretiyle yaptığı ibadeti ifade eder. Zilhicce'nin dokuzuncu günü öğle vakti ile onuncu günü fecr-i sâdik arasında yapılabilen Arafat vakfesini yapan kimsenin haccı geçerli olur. Bu ibadeti yerine getirenler, "Hâc/Hacı" olarak anılırlar.

Hac Suresi ayetlerinden anladığımız kadarıyla; hac, Hz. İbrâhîm'den (as) beri süregelen bir ibadettir. Tevhid dininin toplu kulluk göstergesi olan hac ibadeti, Kuran risaletiyle, ömürde bir defa olmak üzere her milletten Müslümana farz kılınmıştır. Ancak, ne zaman farz kılındığı konusunda ihtilaf vardır. İslami kaynaklarda hicretin 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. yıllarında olduğu yönün-

Arapçada "gitmek, yönelmek, ziyaret etmek" anlamlarına gelen hac kelimesi, fıkıh terimi olarak imkânı olan her Müslümanın kameri aylardan Zilhicce'de Kâbe'yi, Arafat, Müzdelife ve Mina'yı ziyaret etmek ve belli bazı dinî görevleri yerine getirmek suretiyle yaptığı ibadeti ifade eder. Zilhicce'nin dokuzuncu günü öğle vakti ile onuncu günü fecr-i sâdik arasında yapılabilen Arafat vakfesini yapan kimsenin haccı geçerli olur. Bu ibadeti yerine getirenler, "Hâc/Hacı" olarak anılırlar.

Polonya Müftüsü Jakup Szymkiewicz

de görüşler vardır.

İslam dini, fetihler vesilesiyle Arap yarımadası dışına yayıldı ve müminlerin yüreği Mekte-Medine-Kudüs kutsal şehirlerini ziyaret etmek için atmaya başladı. Kiş demeden yaz demeden, yollarda ölme ya da öldürülme tehlikesine aldırış etmeden hacca gitmek için çaba gösterdiler. Balkanlardan, Anadolu'dan, Mâverâünnehir'den, Horasan'dan, Türkistan illerinden yola koyulan hacılar; yüzlerce kilometre yol katederek Hicaz'a varmışlardır. Bazen, çok ağır yol şartları, hastalık ya da eşkıyaların yol kesmesi sebebiyle hacca ulaşmadan yolda vefat etmişler ya da yine aynı sebeplerden dolayı dönüş yolunda vefat etmişlerdir.

Beşir Abdulğani Berekât, "Tarihü Mevsimu'l Hac fi Beytılmakdis / Beytılmakdis Hac Tarihi" adlı Arapça eserinde, Kudüs mahkeme sicillerine dayanarak müminlerin hac ibadeti uğruna yaptıkları maddi-manevi fedakarlıklar ve yollar-da çektikleri sıkıntılar ile hac ticareti, hac izinleri ve kadınların hacı hakkında önemli bilgiler

Hacılar yola koyulmadan önce azıklarını Kudüs'ten almaya gayret ederlerdi. Ticaret maksatlı da alışveriş yapanlar olurdu. Mekke'de satmak üzere gül suyu, mum, sabun ve kırba en çok satın aldıkları ürün idi. Dönüşte ise Hicaz, Yemen ve Hint kumaşı, baharat gibi ürünler getirip Kudüs'te satarak dönüş azığı satın alırlardı.

vermektedir. Kitapta yer alan kayıtların çoğu Osmanlı Dönemi'ne (1517-1917), çok az kısmı Memlûklü dönemine, bir kısmı da Osmanlı sonrası işgal dönemine aittir.

Bu makalede Osmanlı dönemine ait olan bazı önemli kayıtları özetlemeye gayret ettim.

Mescid-i Aksâ'da Hacı Kutsama

Hac tarihini incelediğimizde, bu muazzam ibadeti yapmak isteyen müminler nazarında Kudüs'ün çok önemli bir yerinin olduğunu görürüz. Kudüs, Hz. Ömer'in hilafet döneminde fetihledikten (638) sonra, hacı adaylarının uğrak yeri olmuştur. Müminler; İsra Suresi birinci ayette Mescid-i Haram ile zikredilen ve içinde kılınan namazın fazileti hakkında çokça hadis rivayet edilen Mescid-i Aksâ'yı da ziyaret etmeye özen göstermişlerdir. Haccdan dönünce Kudüs'e yaptıkları ziyarete "Hacı kutsama" manasına "Takdisu'l Hac" demişlerdir. Bu kutsama ziyareti hacılar için o kadar çok önem arz ederdi ki hacı tamamlayıcı bir ziyaret gibi görürlerdi. Mescid-i Aksâ hizmetçilerine saygı duyar-

lar ve onlara bolca ikramiyeler verirdi. Özellikle de türbe ziyaretlerinde kendilerine refakat eden hademelere. Hademelerin türbe ziyaretlerinde hacılara refakat etmeleri ve bunun bir nevi para kazanma vesilesi haline dönüşmesi sebebiyle, 1587 tarihinde Kudüs Kadısı olaya müdahale ederek hademelerin görev yerlerini terk etmemeleri emrini vermişti. Hacca gidişte ya da dönüşte Kudüs'te vefat eden hacıların geride bıraktıkları para ve eşyalar, hacının yanında vasiyeti ya da varisi yoksa, muhtaç olan hacılara verilmesi için Mescid-i Aksâ Vakfı'na devredilirdi.

Foto: Polonya Müftüsü Jakup Szynekiewicz, Hacı Kutsama maksadıyla 1930 yılı safer ayında Kudüs'ü ziyaret etmiştir.

Mescid-i Aksâ Kandilleri için Yağ Bağışı

Mescid-i Aksâ'ya sahip çıkma hususunda, Rasulullah'ın (sav) hizmetçisi Meymüne b. Saad'ın (ra) Efendimizden rivayet ettiği çok önemli bir hadis var.

"Ya Rasulallah! Beyt-i Makdis'e gidip gitme hakkında bize ne buyurursunuz?" dedi. Allah Rasulü: "Gidin ve orada namaz kılın!" diye cevap verir. Fakat o zaman orada (Bizans ile Persler arasında) savaş vardı ve bunu dikkate alan Peygamber (sav) Efendimiz şöyle buyurdu: "Şayet oraya gidemez ve orada namaz kılamazsanız, oranın kandillerini aydınlatacak yağ gönderin!" buyurdu." (Ebu Davud, Salat, 14)

Bu hadise itaat etmek isteyen Müminler, hacılarıyla beraber Mescid-i Aksâ'nın kandillerine yağ göndermişlerdir. Bu yağlar özel bir kuyuda biriktirilmiş ve kuyudan sorumlu olan iki beççi tayin edilmiştir. 1599 yılında Kadı tarafından tayin edilen beççilerinin adları, Muhammed b. Muhammed el- Kadiri ve Zekeriyya b. Sidi er-Rûmi idi. Yağlar Zekeriyya Efendi'nin huzurunda kuyuya dökülürdü.

Mescid-i Aksâ'nın onarım işlerinde kullanılması için bağışlarda bulunan hacılar da olmuştur. Örneğin, 1929 yılında Kudüs'e gelen Salih ve İbrahim el-Hindi kardeşler, kardeşleri Seyfeddin adına Mescid-i Aksâ'nın onarımı için 500 Mısır parası (EGP) bağış yapmışlardır.

Kudüs, Hac Ticaret Merkeziydi

Hacca gidiş ya da dönüşte Kudüs'e uğrayan

Hac kabileleri çoğu zaman bedeviler ve eşkiyaların saldırılarına uğradı. Eşkiya ve bedevilerin en çok rağbet ettikleri mal, kahve çekirdeği olurdu. Örneğin 1682 yılında meydana gelen bir saldırıda, Hacı Muhyiddin b. Sultan'ın Mekke'den satın aldığı kahve çekirdeği heybeleri Akabe çıkışında çalınmıştır. 1700 yılında ise 5 katır yükü kahve çekirdeği bedevilerin eline geçmiştir.

müminler, şehrin ekonomisine büyük katkıda bulunmuşlardır. El-Ahmar Hanı, ez-Zâhir Hanı, Beni Saad Hanı, Kattanin Hanı gibi konaklama

mekanları hacılarla dolup taşardı. Bazı hacılar da sur içindeki evlerden birini kiralayıp konaklardı. Mağrip (Kuzey Afrika) hacılarının konakladığı mahalle, yüzyıllarca "Mağâribe Mahallesi" (1967'de işgalci İsrail tarafından tamamen yıkılıp yerine Yahudi ayin sahası yapıldı) olarak anıldı. Hindistan Müslümanları da kendi tekkelerini kurmuşlardı.

Hacılar yola koyulmadan önce azıklarını Kudüs'ten almaya gayret ederlerdi. Ticaret mak-satlı da alışveriş yapanlar olurdu. Mekke'de satmak üzere gül suyu, mum, sabun ve kırba en çok satın aldıkları ürün idi. Dönüşte ise Hicaz, Yemen ve Hint kumaşı, baharat gibi ürünler getirip Kudüs'te satarak dönüş azığı satın alırlardı.

Mağrip Hacıları kendi ülkelerine has sanat değeri yüksek olan gümüş ya da altın kaplamalı bıçaklar getirip, Kudüs'te zenginlere ya da yüksek rütbeli memurlara satarlardı. Örneğin: 1565 yılında, el- Halil eşrafından olan Muhammed b. Halife el- Cibrîti, Marâkeşli (Fas) Said b. Muhammed el- Mağribeyn'den Fildiş saplı, gümüş kakmalı, üzerine kufi hatla Sâd Suresi 13. ayetten "Nasrun min Allahi ve Fethun Karib/ Allah'in yardımı ve yakın bir fetih" yazılmış olan kırmızı renkli deri kılıflı bir bıçak satın aldı. Bıçağın değeri 1 altın sultanîye idi.

Hac kabileleri çoğu zaman bedeviler ve eşki-

**Hac izni alanlar;
borcu olduğuna,
ya da olmadığına,
alacağına, hac
yolculuğunda yanında
neler götürdüğüne
dair Kadı önünde
birtakım beyanlarda
bulunuyorlardı.**

yalının saldırılarına uğradı. Eşkıya ve bedevilerin en çok rağbet ettikleri mal, kahve çekirdeği olurdu. Örneğin 1682 yılında meydana gelen bir saldırıda, Hacı Muhyiddin b. Sultan'ın Mekke'den satın aldığı kahve çekirdeği heybeleri Akabe çıkışında çalınmıştır. 1700 yılında ise 5 katır yükü kahve çekirdeği bedevilerin eline geçmiştir.

Hac mevsiminde, Filistin'in Kudüs, el-Halil, Safed, Nablus; Suriye'nin Halep, Lübnan'ın Baal-

bek şehirlerindeki dericiler iyi para kazanırlardı. Bu şehirlerde hazırlanan su ve yağ kırıbalı harçlara satılırdı. 1675 yılında Kudüs'teki en meşhur tabakhane (derinin işlendiği yer), Şeref Mahallesindeki Halil b. Mahmüd b. Ayd el-Kirabi Tabakhanesi idi.

Bazı dönemlerde savaş ya da salgın hastalık sebebiyle hac yolları kapanırdı, bu da ticareti olumsuz yönde etkilerdi. Şah İsmail Safevi'nin Hicaz'a gideceği haberi yayılınca 1511 yılında Şam Hac Kafilesi yola koyulmadı. Şam pazarlarındaki ticaret bundan çok etkilendi.

Misafir Hacılara Hizmet

Hac mevsiminde ziyaretçiler sebebiyle Kudüs'te su ve sıkıntısı çekildiği olurdu. 1577 yılında, zamanın Kudüs Valisi (*Mirliva/Paşa*), kanal vasıtasıyla el-Halil'den Kudüs'e ulaştırılan suların hamamlara verilmeyip hacıların hizmeti için çeşmelere yönlendirilmesi emrini verdi. Yine aynı yıl, Kadı Efendi hacıların ihtiyacını gidermek için fırınlara yeterli verilmesi için değirmencilere emretti. Bu emirlere itaat etmeyenler cezalandırıldı.

Kudüslü Hacıların Kadı'dan İzin Alma Şartı

Kudüs'te hac izin başvuruları genelde üç aylar girmeden (*Cemaziyelevvel, Cemaziyeahir*) yapılırdı. Hacca gitmek isteyen Kudüslülerin,

özellikle de asker-sivil-devlet memurlarının Kadı'ya gidip izin almaları, geride bıraktıkları aileleri hakkında bilgi vermeleri, yanlarında götürdükleri eşyalar (emtia) hususunda (*hacı adayı yolculuk esnasında ölürse mirasçıların hakkı kaybolmasın maksadıyla*) mal beyanında bulunmaları gerekirdi. Kadı, hac izni verdiği devlet memurlarının yerine uygun gördüğü kişileri vekil olarak atardı. 1554 yılında, Kadı Efendi, Eşrefiyye Medresesi (*Kayıtbey Sebili Karşısında*) müderrislerinden olan İbrahim b. Emînüddin el-Kabâkbi'ye hac izni verip yerine vekil olarak kardeşi Esîruddin Hoca'yı atadı.

Kudüs Müftüsü Sirâcüddin b. Ebi'l Lutf, 1560 yılında hac için izin aldı. Yine, bir başka Kudüs Müftüsü Ali Efendi 1657'de izin aldı. Kadı Efendi, Şerefüddin Efendi'yi vekil olarak Fetva Makamına ve Hanefi Medresesi'ne müderris olarak tayin etti.

Kadı Efendi'nin bazı izin taleplerini de geri çevirme yetkisi vardı. Örneğin, Kudüs'te kasaplık yapan Hacı Ahmed b. Mirân hac izni istedi. Kadı Efendi, bahsi geçen kişinin farz olan hac vazifesini yapmış olmasına dayanarak, müminlere hizmet etmenin nafle hac yapmaktan daha faziletli olduğuna karar verip izin talebini reddetti. Asker-kale komutanı, vali gibi devlet adamlarının Kadı Efendi'den izin almaları

nin yansira Sultan'dan da izin almaları gerekirdi.

Hacca Gitmeden Önce Beyanda Bulunmak

Hac izni alanlar; borcu olduğuna ya da olmadığına, alacağına, hac yolculuğunda yanında neler götürdüğüne dair Kadı önünde birtakım beyanlarda bulunuyorlardı. 1618 yılında, Rabia bint Abdullah er-Rûmi Kadı'ya gelerek, eşi Mustafa b. Ahmed er-Rûmi ile hacca gideceğini, üstündeki giysilerden ve yolda kullanacağı kilimden başka bir malının olmadığını beyan etti. Kudüs kalesi yeniçeri ağası Ali Bey, 1666 yılında Kadı'ya gelerek, üzerinde velayeti bulunan Hasen er-Rûmi kızı Mümine'nin velayetini kızın annesi Sâkine bint İsmail'e devretmek istediğini beyan etti.

Kadın Hacılar

Hacca gitmek isteyen Kudüslü kadınlar, bazen nikah kıyılırken mihr olarak hacca götürülmeyi istemişlerdir. 1590 yılında Ayşe bint Mübarek el-Mağribi, boşandığı eşine tekrar geri dönmek için mihr olarak aynı yıl hacca götürülmesini istemiştir. Kronik aile sorunlarının çözülmesi için hac şartı koyan kadınlar da vardı. 1594 yılında Hacı Muhammed b. Ahmed el-Mağribi kızı Emire ve eşi Abdullah, birtakım aile problemlerinin çözümü için Hacı Muhammed'den hacca gittiği zaman kendilerini de yanında götürmesini istemişlerdir.

Hacca gitmek isteyen Kudüslü yaşlı kadınlar,

Bazı kadınlar da hac yolunda kendisine refakat etmesi için kocalarına para vermişlerdir. 1595 yılında hacca gitmek isteyen Nurussabâh bint Abdullah, kocası Ahmed b. Şaban eş-Şâmi'ye kendisine refakat etmesi için 30 sultaniye ödemiştir.

mahrem bulamazlarsa bir grup kadınla hac kafilesine katılırlardı. İşlerini gördürmek için de kafiledeki bir adamla anlaşılırdı. 1674 yılına ait bir kayıta, Hacı Muhammed b. Hâmid'in Sûbhiyye bint Salâh'a ücret karşılığı hac yaptırdığı, kadının ölmeden önce mirasının üçte birini kendisine miras olarak verilmesini vasiyet ettiği yazılı. 1696 yılına ait başka bir kayıta ise Omar Bey b. Habîb Çelebi es-Sipâhî'nin Şerefiyye bint Abdullah ile hac yolculuğu için anlaştığı,

kadının şayet yolda ölürse defin için 100 kuruş harcanmasını, geri kalanın da Omar Bey'e kalmasını vasiyet ettiği yazılı.

Bazı kadınlar da hac yolunda kendisine refakat etmesi için kocalarına para vermişlerdir. 1595 yılında hacca gitmek isteyen Nurussabâh bint Abdullah, kocası Ahmed b. Şaban eş-Şâmi'ye kendisine refakat etmesi için 30 sultaniye ödemiştir. Bazı fakir kadın hacılar, memleketlerine dönecek imkân bulamayınca, Medine'de ikamet etmek ve geçim için dilenmek zorunda kalmışlardır. Bunlardan biri, hikayesi 1670 yılı kayıtlarına geçen Âmine bint el-Hâc Ali el-Mağribî'dir. Kocası Ahmed b. Hasen el-Mağribi, iki kişinin dönüşü için yeterli maddi imkân bulamayınca karısını Medine'de terk etmiştir. Kadın burada 3 yıl boyunca muhtaç durumda yaşamıştır. Tâ ki zamanın Şam Hac Kafilesi Emiri Asâf Paşa durumu öğrenene kadar. Asâf Paşa kadının masraflarını karşılayarak onu Kudüs'e göndermiştir.

Hacca Gidiş Vasıtaları

Hac vasıtaları genellikle deve veya katır olurdu. Devenin iki tarafına küfe benzeri bir oturak konurdu. Hacı eşyalarıyla beraber bu oturak içinde otururdu. Bazen de iki ya da dört devenin taşıdığı üstü örtülü tahtirevan içinde yolculuk yapılırdı; tahtirevan içinde iki üç kişi oturabilirdi. Tahtirevan pahalı bir araç sayıldığından ancak zenginler binebilirdi. 1676 yılında hacca gitmek isteyen Kudüs kadısı Abdullah Efendi, de-

Maddi durumu müsait olmayan müminler, hacca yaya olarak giderlerdi. İmkânı olanlar ise özellikle yanlarında kadın götürülenler, gidiş-geliş için deve/katır kiralarlardı. Deve kiralama işi yapanlara "el- Mekkâr" denirdi.

veci Abdurrahman b. Ali b. Nablusî'den 16 deve kiraladı. Üç tanesi tahtirevan taşıyacaktı. Üç deve yedek olarak gidecekti. Gerisi Kadı Efendi'nin yanında giden refakatçiler ve eşyaları taşıyacaktı.

Maddi durumu müsait olmayan müminler, hacca yaya olarak giderlerdi. İmkânı olanlar ise özellikle yanlarında kadın götürülenler, gidiş- ge-

liş için deve/katır kiralarlardı. Deve kiralama işi yapanlara "el- Mekkâr" denirdi. Deveci ve hacı adayı arasındaki anlaşma Kadı huzurunda olurdu. Kiralama ücreti ve ödemelerin ne şekilde olacağı kaydedilirdi. 1541 yılında, hacca gitmek isteyen Kudüs ve el- Halil Kadısı Salih Efendi, yolda tüm hizmetlerini görmesi için Hacı Mahlûf b. Abdurrahman el-Attâl ile 8 Kıbrıs dinarı (altın) karşılığı anlaştı. Üç dinar peşin, gerisi dönüşte ödenecekti.

1579 yılında Haseki Sultan Tekke Şeyhi, Sinan Halife b. İsmail, 70 altın sultanîye karşılığında deveci Ali b. Ahmed ile iki deve üzerine anlaştı. Anlaşmaya göre, Kudüs'ten Gazze'ye sonra Akabe'ye, orada Mısır kafilesine katılıp Medine-i Münevver'e, Mekke'ye, Arafat'a gidilecek ve aynı şekilde dönülecekti. Deveci; yemek pişirmek, yük taşımak, elbise yıkamak gibi hizmetler de yapacaktı. 40 sultanîye peşin, geri kalanı dönüşte teslim edilecekti. Bazı zenginler, gidiş gelişte kendilerine hizmet etmeleri için hademeler, hamallar (Akkâm) tutarlardı. Kudüs'te hamallar kendilerine reis seçmişlerdi. Bu rütbeye "Akkâmbâşî/ Başşamal" denirdi. Başşamal, hac hamallarının kuvvetli ve emin olmalarına özen gösterirdi. Onlara da bir baş seçerdi. 1674 yılında Kudüs'ten hareket eden hac kafilesinin Hamalbaşî Kerîmuddîn b. Muhammed el- Hamevî idi.

Hac Emirliği

Hac Emirliği vazifesi Resulullah (sav) zamanında başlamıştır. Resulullah Efendimiz hicri 9. yılda (631) Hz. Ebubekirî (ra) Hac Emiri olarak tayin etmiştir. Hz. Ebubekir (ra) 300 kişilik bir kafileden sorumlu kılınmıştır. İslam dini yayılınca hac kafilelerinin sayısı artmış, böylece her kafileye bir Hac Emiri tayin edilmiştir. Valiler tarafından tayin edilen Hac Emirinin takva sahibi, asaletli, kafileye söz geçirebilecek dirayetle olan, hikmetli, gözü pek ve emin şahsiyet olmasına oldukça özen gösterilmiştir.

Osmanlı Devleti, Şam Kafilesinin Hac Emirini genelde Halep, Kudüs, Nablus ya da Gazze emirlerinden seçerdi. Çünkü, bu emirler hac yollarını iyi biliyorlardı ve Bedevilerle uzlaşabilme kabiliyetleri vardı. 1587-1573'te Aclûn ve Kerak Emiri Kansu el- Gazzâvi, 1682-1678 tarihlerinde, Kudüs ve Nablus Valisi Cenâb Halil Paşa, 1700 yılında Şam ve Kudüs Valisi Hasan Paşa, Şam kafilesinin Hac Emiri olmuşlardı.

Hac Rotaları ve Güvenlik Meselesi

Hac kafileleri, Irak- Mısır-Suriye-Yemen olmak üzere dört ana yolu takip ederek hacca giderlerdi. Kudüs kafilesi genelde Şevval ayı ortasında yola koyulur, safer ayında da geri dönerdi. Nadiren hacdan sonra Hicaz'da kalıp gelecek yılın hac vazifesini yaparak dönen Kudüslü hac-

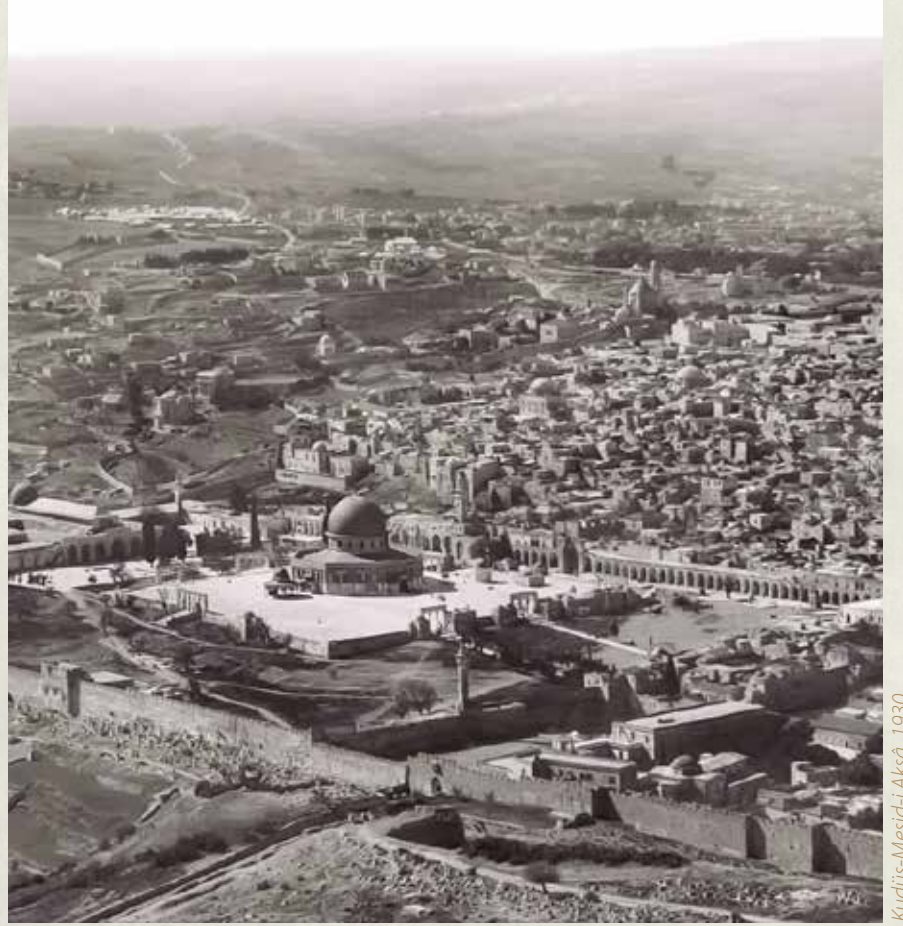
Hac kabileleri, Irak- Mısır- Suriye-Yemen olmak üzere dört ana yolu takip ederek hacca giderlerdi. Kudüs kafilesini genelde Şevval ayı ortasında yola koyulur, safer ayında da geri dönerdi.

cı da olurdu. Çoğu zaman Kudüs valisinin eşlik ettiği kafile, önce el- Halil şehrine uğrayarak Hz. İbrahim'in kabrini ziyaret eder, sonra Gazze'ye giderdi. Oradan da Akabe liman şehrine geçerek deniz yoluyla Hicaz'a gitmek için Mısır ya da Şam kabilelerine katılırdı. Bu rota üzerinde güvenlik sağlanması için bazı Bedevi kabilelerle (*Urban*) ücret karşılığı anlaşılırdı. Bu anlaşma, bazen devlet yetkilisi tarafından bazen de hacıların kendileri tarafından yapılırdı. Örneğin 1582 yılında, Kudüs Valisi Hüsrev Bey, Çeribaşı Ali b. Murad'ı Şemmer Kabilesi şeyhi Ğennâm b. Atik ed- Duvaymir ile yol güvenliği sağlanması hususunda görüşme yapması için görevlendirdi. Bazı kabileler, devletten aldığı ücret karşılığında hac kabilelerinin güvenliğini sağlamakla meşhur olmuştu. Bunlardan biri Beni Atıyye kabilesi idi.

Bedevi kabilelerinin himayesi altına girmeyen hac kabileleri, gidiş veya dönüş yolunda eşkiyalar tarafından genelde saldırıya uğrarlardı.

Kudüs-Mesid-i Aksâ, 1930.

1673 yılına ait bir kayıta, Hacı Muhammed b. Muhammed b. De'âr ve Hacı Hasan b. ed- Dîmişki Kadî Efendi'ye gelerek Bedevi kabilelerin yıllardır âdet haline gelmiş olan yol güvenliği ücret miktarını o yıl çok artırdıklarını şikâyet etmişlerdir. Kadî Efendi, eski fiyatın devam etmesi üzerine hüküm vermiştir.

Bedevi kabilelerinin himayesi altına girmeyen hac kabileleri, gidiş veya dönüş yolunda eşkiyalar tarafından genelde saldırıya uğrarlardı. 1682 yılında Türk, Acem ve Şamlılardan oluşan büyük bir gurup Kudüs mahkemesine gelerek, hac vazifesini selamete yaptıktan sonra, dönüş yolunda Akabe çıkışında Bedevi saldırısına uğradıklarını, kafileden birçok kişinin öldürüldüğünü, yol azıklarının, mallarının ve bineklerinin çalındığını, aç ve yalınayak çöllerde bir hafta boyunca yol alıp el- Halil kentine ulaştıklarını, Kudüse varmaları için halkın kendilerine yardım ettiklerini beyan etmişlerdir.

Yol kesenler sadece Bedeviler değildi. Bu işi ya-

pan eşkiya çeteleri de vardı. 1576-84 yılları arasındaki en meşhur eşkiya Muhammed b. el- Halili ve Harb b. el- Ceyyûsi idi.

Kudüs Hac Vergisinden Muaf Tutulmuştur

Osmanlı döneminde Kudüs'e sevgi ve şefkatle yaklaşmıştır. Hatta bu yaklaşım, şehir Osmanlı idaresi altına girmeden evvel başlamıştır. 1429-1430 yıllarında II. Murad'ın Kudüs'e surre gönderdiği kaynaklarda yer almaktadır. Hac mevsiminde, Mekke ve Medine halkına gönderilen hediyelerden (*surre*) Kudüs'e de pay ayrılmıştır. Beytülmakdis ahalisi hac vergisinden muaf tutulmuştur. Bazı dönemlerde, hac bütçesinde açık olunca bölgede yaşayan Hristiyan ve Yahudilerden alınan vergilerle (*cizye*) açık kapatılmıştır. ■

Kaynak:

Beşîr Abdulğani Berekât, "Tarihü Mevsimu'l Hac fî Beytülmakdis" Mektebetü ve Merkez Fehed b Muhammed ed- Debbûs / Kuveyt

MİRASIMIZ KUDÜS

6. Uluslararası Karikatür Yarışması

Birincilik Ödülü

75.000

Türk Lirası

İkincilik Ödülü

60.000

Türk Lirası

**Özgür
Kudüs'ü
Çiziyoruz!**

Üçüncülük Ödülü

50.000

Türk Lirası

Başarı Ödülleri (5adet)

20.000

Türk Lirası

SON KATILIM

29

**KASIM
2024**

İletişim: kuduscartoon@gmail.com

KudusCartoon
JerusalemCartoon

KudusCartoon
JSalemCartoon

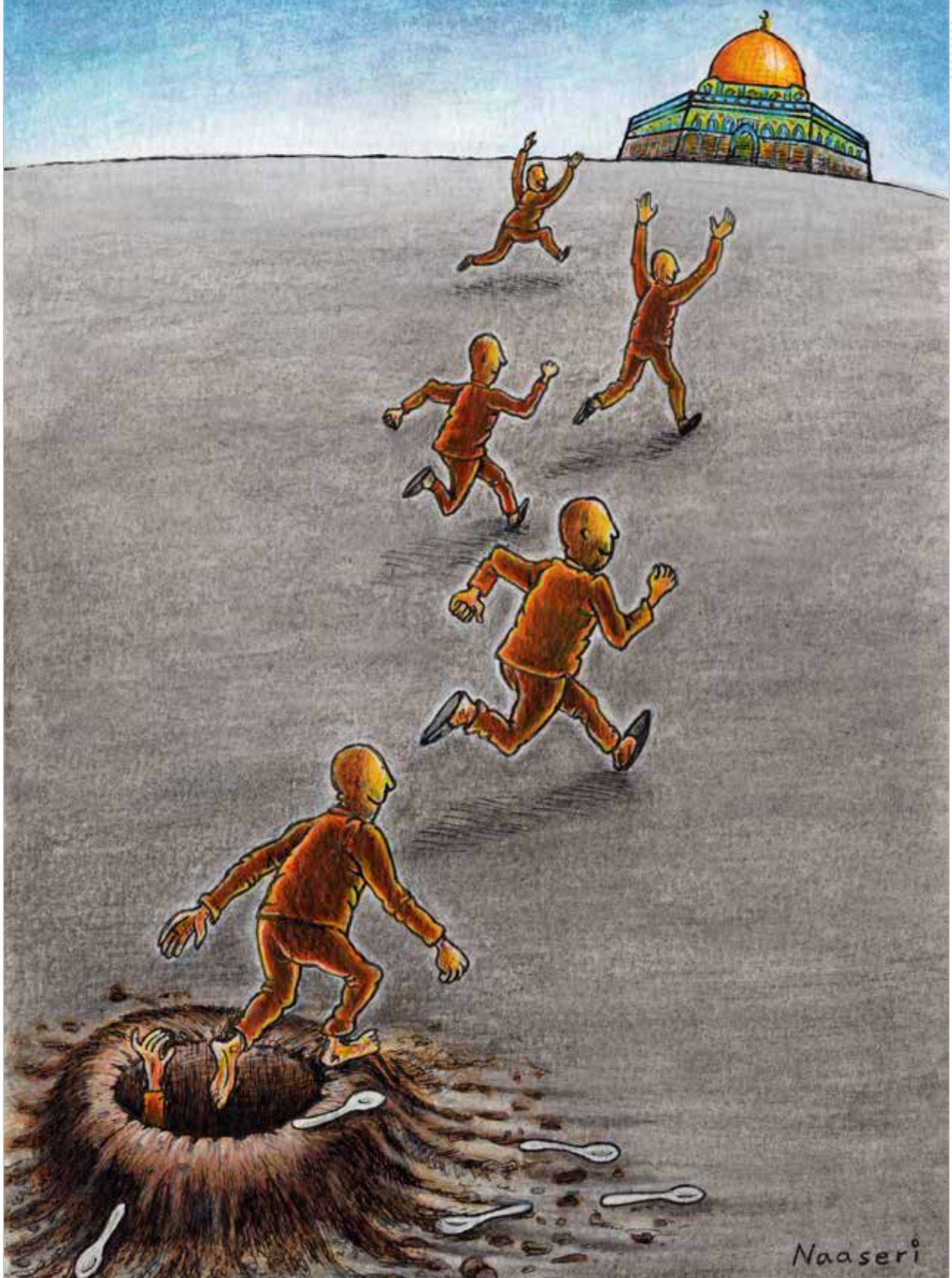

KudusCartoon
JerusalemCartoon

kuduscartoon.com | jerusalemcartoon.com

MİRASIMIZ
KUDÜS DERNEĞİ

ÜZÜLME EY AKSÂ

Acı ve hüznle,
Kudüŕe bakıyorum sessizce.
İçimde bir yeis, binbir feryad.
Çocuk çığlıkları akŕamın sessizliğine karıŐıyor.
Aksâ'da binbir feryat, duvarlarda binbir leke.
Miracın yolu suskun.
Bahtını bekler sessizce.

Yok mu bir Ömer diye bakar,
Yok mu bir Selahaddin?
Sesler kesilir,
Dünya gömülür sessizliđe.
Çeker içini sorar ümmete,
Nerde sözünüz nerede ruhunuz?

Sanki kararmış kalpler, çekilmiş ruhlar.
Aksâ sessiz bir umutla bekler.
Gökten bir ses; "sabret ey Aksâ"
Elbet miraç yolu açılır bir gün.
Sarar etrafını çocuk gülüŐleri.
Elbet ebabiller sana da uğrar.

Üzülme ey Aksâ,
Filler kuŐlara yenilir bir gün.

Merhum Onur Bilmez hatırasına..

BÜYÜDÜĞÜMDE MAVİ KELEBEK OLACAĞIM

Esra Yurttaş Yılık

Kömür karası gözlerini açan Reem, soğuktan büzülmüş ellerini bacaklarının arasına koymuş ve masum şekilde uyuyan kardeşi Saad'a baktı. Parmağını Saad'ın burnuna getirdi ve nefes alıp almadığını kontrol etmeye çalıştı. Kardeşinin üzerine örtebileceği bir şey var mı yok mu diye yakın-

tıların arasında etrafa bakındı. Üzerinde hala tozları uçuşan ve yanık kokusunun hakim olduğu, yıkılmış koca binanın enkazında kendilerine göre küçücük bir yer bulmuşlardı ve geceleri burada yatıyorlardı. Küçücük bedenlerine ne çok acı sığdırmışlardı. Anne ve babaları hala bu enkazın altında diye burayı

terk edemiyorlardı. On yaşında kardeşine anne olmak zorunda kalan Reem onu alıp, çoğunluğun yaşadığı çadır kente gitmek istese de beş yaşındaki kardeşi Saad'ı ikna edemiyordu. Her seferinde Saad ağlayarak "Olmaz abla! Annemle babam burada saklanıyorlar! Ben onlardan ayrılmak istemiyorum." diye

karşı çıkıyordu. 7 Ekim'den bu yana çok zaman geçmişti ve artık Reem minicik yara bere içindeki parmaklarıyla günleri saymayı bile unutmuştu. Saad'ın açlıktan kaburgalarına yapışmış karnını tutarak ağlamaya başlamasıyla, Reem zorlu bir güne daha merhaba demiş bulundu.

- Abla çok acıktım. Karnımda ağrı var yine. Dün de bir şey yemedik. Bugün ekmek parçası bulabilecek miyiz?

- Aa ablacım, kim demiş bir şey yemedik diye. Sen yemek yiyince uykun geldi ve uyuya kaldığın için hatırlayamıyorsun. Dün Aişe teyze bize öyle yiyecekler getirdi ki... Çikolatalı pankek, ballı ekmek, süt, falafel, naneli çay, portakal reçelli ekmek...Tüm bunları bir bir sayan Reem gözlerini kapayarak, hayal dünyasına doğru kanatlanmıştı yine. Özellikle burnuna portakal reçelinin kokusu geldi. Hatırladığı en son şey annesiyle beraber portakal kabuklarını soyup, reçel yapmalarıydı. Nereden bilecekti ki son hatıralarının portakal kabuğundan şekiller yaparak eğlenmeleri ve son reçel yapışları olduğunu...

- Abla, sahi mi? Ben nasıl hatırlayamadım ki anlayamadım. Peki, portakallı şeker de var mıydı?

- Olmaz mı? En son onu yerken uyuyakaldın zaten ve bu yüzden yanakların şeker gibi deyip, kardeşinin kirden ve isden kararmış yanaklarından öptü ve onu gıdıklamaya başladı. Kardeşini öperken onun daha da zayıfladığını, şişkinliği inen yanaklarından anladı. Her gün açlıkla ve soğukla baş etmeye çalışan, anne ve babasını bombardımanda kaybetmiş, küçük yaşta anne olmak zorunda kalan Reem, kardeşini hayal dünyasındaki hikayelerle oyalamaya çalışıyordu ve bu durum gün geçtikçe daha da zorlaşıyordu. Neyse ki Saad gülmeye başlayınca karnının açlıktan ağrımalarını unutmuştu.

- Abla bugün ne yapacağız?

- Seni hayvanat bahçesine götüreceğim.

- Ne! Gerçekten mi? Yaşasın! Haydi hemen gidelim dedi ve uzandığı moloz yığınının üzerinden kalkıp sokağa atlaması saniye sürmüştü.

Derin bir iç çekerek kardeşinin elinden tutan Reem yürümeye başladı. İki sokak ötede-

Kardeşinin elinden tutarak koşmaya başladı ve ilk buldukları bir enkazın boşluğuna sığındılar.

ki Aişe teyzenin yolunu tuttular. Hoş artık sokaklarda kalmamıştı. Her yer enkazdı ve tozlardan bazen birbirlerini bile göremedikleri oluyordu.

- Abla neden bizim evlerimiz hep yıkılıyor? Dünyadaki tüm bombaları neden bize atıyorlar? Anne ve babalar hep saklanıyor. Burada artık anne babalardan çok çocuklar var. Bunu söylemediler mi büyüklere?

- Büyüklere aklı olsa da bazen kalbi yoktur Saad...

- O halde bize çocuk bombalardan atsinlar abla, büyüklere büyük bombalar. Ben çok korkuyorum, demeye kalmadan bomba sesi duyduklar ve bir anda ortalığı çığlık sesleri kapladı. Kar-

deşinin elini sıkı sıkı tutan Reem, onun gözlerine baktı ve kendi titreyen sesini bastırmaya ve olabildiğince cesur gözükmeye çalışarak şunları söyledi:

- Bak ben hiç korkuyorum muyum Saad? Şimdi bombalardan saklanma oyununu bugün de oynamaya devam edeceğiz. Bombalar bizi her bulamadığında 10 puan alacağız tamam mı?

Kardeşinin elinden tutarak koşmaya başladı ve ilk buldukları bir enkazın boşluğuna sığındılar. O anda bir bomba daha patladı. Reem bağırıldı:

- Yaşasın! Gördün mü? Bu bomba bizi bulamadı ve tam 70.100 puana ulaştık!

Gözleri far görmüş tavşan gibi açılan Saad, korkusunu gizlemeye çalışarak gülme ve ağlama arasında bir ses tonuyla kekeleyerek "Ya-şa-sın! 70.100 pu-a-nı-mız var!" diyebilirdi. Reem:

- Bir iki üç dört beş ebede

Bombalar bizi bulamaz Gazze'de

Haydi koşun sehrin kuzey şeridine

Abluka değil oyun parkuru bu bizeeee, diye yüksek sesle uydurduğu şarkısını

söylemeye çalışırken "abluka" kelimesine ge-

**Abluka değil oyun parkuru
bu bizeeee, diye yüksek sesle
uydurduğu şarkısını
söylemeye çalışırken
“abluka” kelimesine gelince
takıldı. “Abluka” doğru
kelime miydi hatırlayamadı
bir an. “Abluka, abulka ya da
abulaka” bu üç kelimededen
birinin olduğuna emindi
ama hangisiydi?**

lince takıldı. “Abluka” doğru kelime miydi hatırlayamadı bir an. “Abluka, abulka ya da abulaka” bu üç kelimededen birinin olduğuna emindi ama hangisiydi? Kardeşine yanlış olanı öğretmezdi. O an imdadına Saad yetişti. Korkusuyla heyecanı birbirine karışan Saad bağırılmaya başladı. “Abluka değil, oyun parkuru bu bizeee!”

- *Aa Saad sen nereden biliyorsun bu kelimeyi? Aferin doğru söyledin.*

- *Anlamını bilmiyorum abla, hep etraftaki büyükler söylüyor bu kelimeyi. Hem de annemle babam oyuna ilk başladığında bu kelimeyi onlardan da duydum.*

Doğru, beş yaşındaki çocuk abluka kelimesinin anlamını bırakın bilmeyi, doğru telaffuz bile edemezdi ama Gazzeli çocuklara hayatın öğrettiği çok daha büyük acıların yanın-da bu kelime deve de kulak kalırdı...

- *Bir, iki, üç. Koş Saad koş!*

- *Ko-şu-yo-ruum ab-la-aaa diye korkudan titreyen dudakları ile kekeleyerek koştu Saad ve tam da çıktıkları yere bir bomba daha düştü. Kulaklarının çınlaması durduktan sonra kardeşine seslendi hemen Reem:*

- *Gördün mü Saad? 70.110 puana ulaştık bile!*

- *Yaşasın abla. Annemle babam kaç puan ol-*

dular, diye titreyen bedeniyle ve titrek sesiyle sordu.

- *50 dedim ya.*

- *Hep 50 diyorsun ama abla. Hiç mi artmıyor onların puanı? Ne zamandır saklambaç oynuyoruz. Onlarda bizim binanın enkazlarında saklanmıyor mu?*

- *Onlar hep 50 puanda kalacak Saad... Büyüdüğünde anlayacaksınız...*

- *bla sen bu kadar şeyi nereden biliyorsun peki?*

- *Benim içimde konuşan bir kelebek var. O fıslıyor bana. Neyse, bu kadar gevezelik yeter. Bombalar sustuğuna göre şimdi sıra hayvanat bahçesinde.*

- *Ama ben çok acıktım abla!*

Saad'ın cümlesini duymazdan gelen Reem ona açlığını unutturmaya çalışırcasına konuşmaya devam etti:

- *Gözlerini kapa şimdi. Aferin, böyle. Şimdi aç. Bak etrafta koşuşan çocuklar var.*

- *Ama yok abla.*

- *Aad lütfen! Bir kere de anlattıklarımı hayal eder misin?*

Gözleri dolu dolu olan Saad titreyen dudakları-

nı büzerek “Tamam.” dedi. Reem:

- *Önce jeton alalım dedi ve sağdaki yıkılmış binanın bahçesinde ki zeytin ağacına gözü takıldı. Koşarak hemen dallarda birkaç tane kalmış ve büzüşmüş zeytinlerden topladı ve ekledi:*

- *Bak jetonlarımızda tamam. İşte şimdi kapısından giriyoruz hayvanat bahçesinin veee girdik bile. Ayyy şu ağaçtaki tatlı koalaları gördün mü Saad? Nasılda sarılmışlar birbirlerine! Saad gülümseyerek cevap verdi.*

- *Aynı bizim gibi değil mi abla? Biz de uyurken birbirimize böyle sarılıyoruz. Şimdi ne göreceğiz abla?*

- *Bak şu tarafa. Görüyor musun deve kuşlarını? Nasıl da boynunu uzatmış ve pörtlek gözleriyle bize bakıyor?*

İkisi birden kıkırdarak güldüler.

- *Abla sence kime benziyor? Aynı şeyi mi düşünüyoruz?*

- *Şiişt çok ayıp. Büyüklere öyle benzetilme yapılmaz. İçinde tut.*

İçinde tut dediyse de ablası, Saad içinde tutamıyordu. Aynı binalarının giriş katında oturan Hasan dedeye benziyordu işte bu deve kuşu. O da camdan iki üç tel saç kalmış başını aynı böyle uzatır, pörtlek gözleriyle çocuk-

lara bakar ve "Başımı şişirdiniz, yeter çocuklar!" diye bağırırdı. Saad gülererek "Hasan dede deve kuşu işte!" dedi. Kendini tutamayan Reem de güldü. Sonra boğazını öksürükle temizleyerek ve ciddi bir hal takınmaya çalışarak parmağını diğer tarafa uzattı.

- Bak görüyor musun? Şurada iki tane allı turna var. Karşılıklı boyunlarını eğerek kalp şekli oluşturmuşlar.

- Aynı annemle babam gibi değil mi abla? Onlar da birbirlerine böyle bakarlardı...

- Evet, diyebildi Reem gözünden akan damlayı kardeşi görmeden hemen silerek.

- Abla allı turnalara söyler misin, onlar uçtuklarında belki saklanan annemle babamı görebilirler, onlara selamımızı iletisin. Biz çok iyi saklambaç oynamaya devam ediyoruz. Her gün her düşen bomba ile puanlarımız giderek artıyor. Onlar gibi 50 puanda kalmadık...

Karşıdan dizlerinde mecal kalmamış ama yine de yürümeye devam etmeye çalışan Hasan dede belirdi. Elinde iki tane kurabiye benzer bir şeyle geldi. Saad'ın başını okşayarak konuştu:

- Akıllı Saad bak sana ne getirdim?

- Ne o Hasan dede?

Reem ve Hasan dede göz göze geldi. Ne diyeceğini bilemediği için, gördüğü acılardan ve döktüğü gözyaşlarından kırış kırış olmuş ama ışığını yine de hiç kaybetmemiş kapkara gözleriyle Reem'den yardım istedi Hasan dede. Hemen atıldı Reem söze:

- O bir at kurabiyesi! Onu yiyen at gibi güçlü ve ihtişamlı oluyormuş.

- Ama bu at yiyeceği arpa değil mi abla?

- Evet Saad. Bu sebeple arpadan yapılıyor bu kurabiye. Bak şimdi tam atların bölümünü gösterecektim sana. Haydi at kurabiyesinden şu uzun beyaz yeşilleri olan ata da verelim. Uzat, uzat. Aferin işte böyle! Bak benim elimden nasıl yedi beyaz at.

- Evet, benim elimi de yalayarak yiyor bu kurabiye yi at, diyerek kara gözleriyle gülümse-di Saad.

- Haydi, şimdi biz yiyelim o vakit. Bak ilk ısırığı-

**Aa ablamın içindeki
fısıldayan kelebek çıkmış!
Bundan sonra benim
içimde fısıldayacak
artık...**

mi aldım bile ben. Himm çok da lezzetliymiş.

- Ama çok sert ben ısırımıyorum bile abla!

"Dur biraz yumuşatayım onu sana evladım." diyerek, un bulamadıkları için hayvan yeminden yaptıkları sert, yemeye elverişli olmayan ekmeğe benzetmeye çalıştıkları şeyi suyla ıslatarak, Saad'ın eline verdi tekrar Hasan dede. İstemsizce bir ısırık aldı Saad. Tam söyle-necekti ki Hasan dede ondan önce davranarak soru sordu dikkatini dağıtmak istercesine:

- Söyle bakalım akıllı oğlan, büyüdüğünde ne olacaksın?

Saad baş parmağını şakağına götürdü ve marmara gibi çevirdikten sonra cevap verdi:

- Mavi kelebek! Şakınlıkla onu süzen Hasan dede anlamaya çalıştı.

- Mavi kelebek de ne demek? Sen doktor, öğretmen olmak istemiyor musun?

- Annem, babam, tüm akrabalarım bizim binamız bombalar tarafından yıkılınca herkes saklambaç oynamaya başladı ve saklandıkları yerden çıkmadılar. Kocaaamaann zaman geçince onların saklandıkları yerden mis kokular saçan mavi kelebekler çıktı hep. Ben de mavi kelebek olacağım büyüyünce!

Gazzeli bir çocuk büyüdüğünü elbette hayal edemezdi çünkü büyümeden mis kokulu mavi kelebeğe dönüşeceğini çok iyi bilirdi...

Gözlerini Aişe teyzenin kucağında açan Saad hemen fırladı ve koşmaya başladı. Aişe teyze bağırıyor arkasından:

- Oğlum ne olur gitme o enkazlara, bak başına bir şey gelir.

- Olmaz Aişe teyze, ablama bakıp geleceğim.

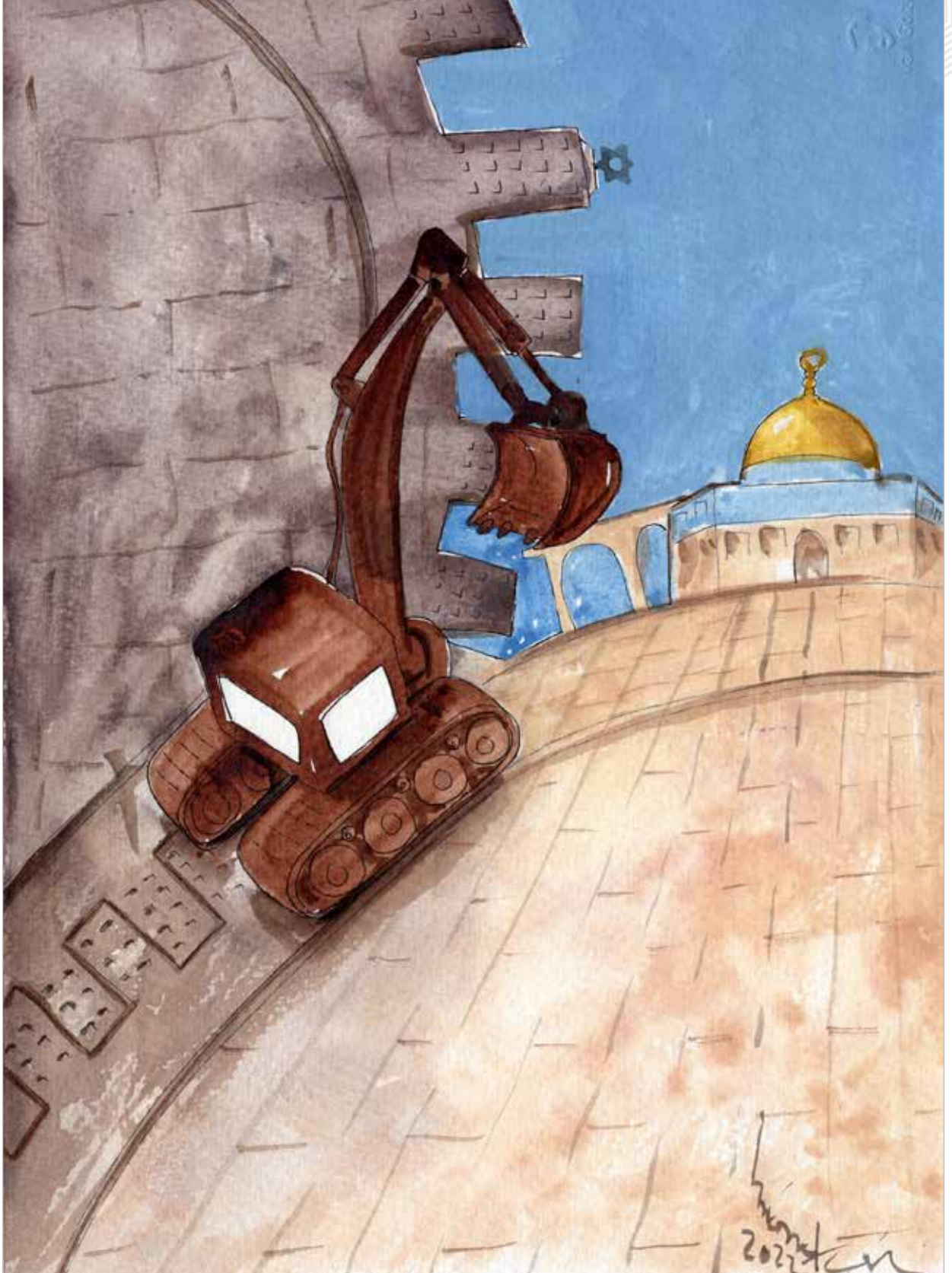
"Usanmadı garibim..." diyebildi ardından Aişe teyze. Saad tüm enkazın etrafında koştu. Her ışık gördüğü boşluğa bağırıyor:

- Ablaaa, neredesin? Çık artık. Bak ben tek başıma bu oyunu oynamaktan hiç ama hiç zevk almıyorum.

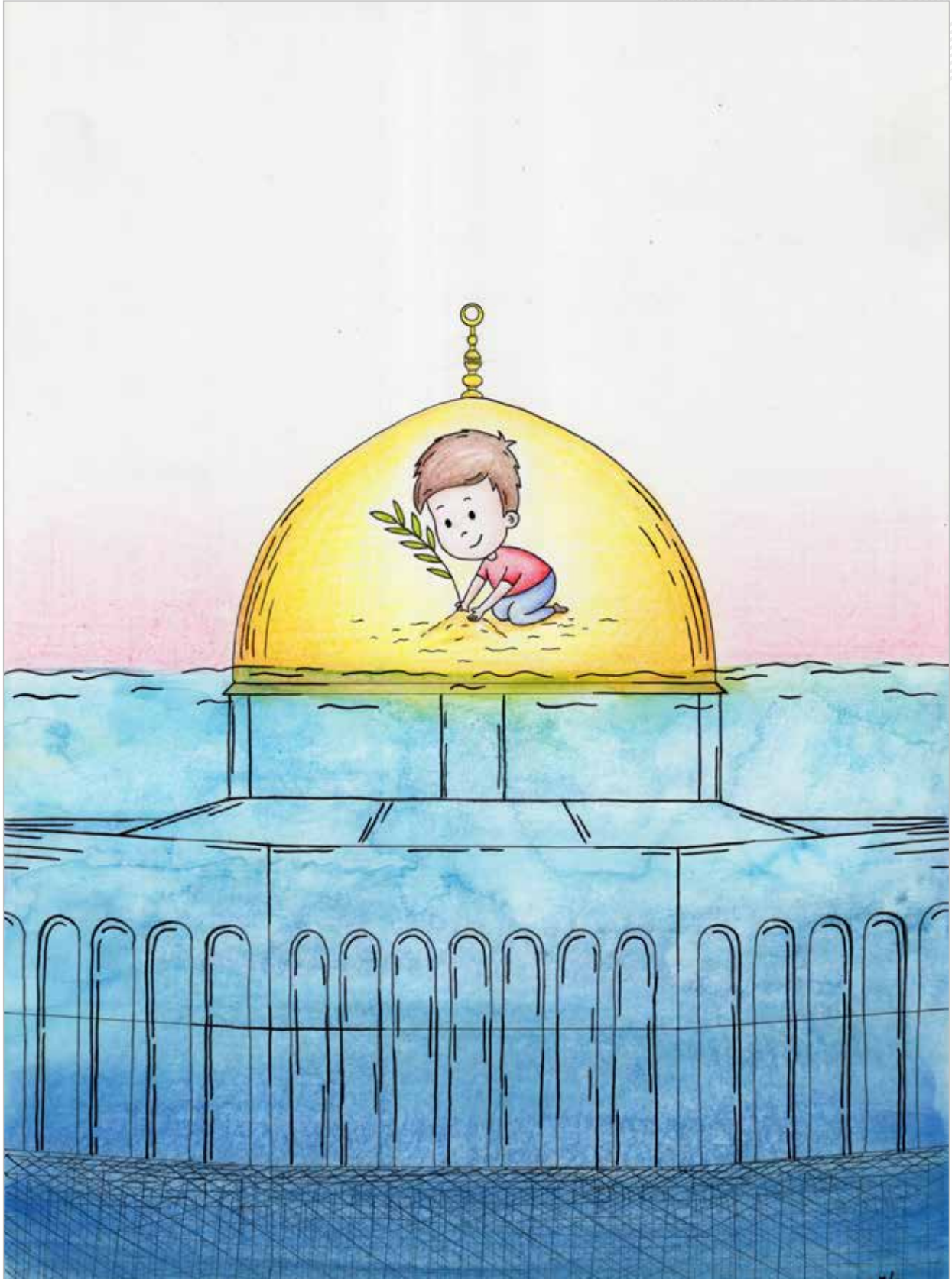
O anda enkazın ışık huzmesinin birinden bir mavi kelebek çıktı. Çok güzel motifler vardı kanatlarında. Saad'ın parmağına kondu ve korkusuzca orada durdu. Saad'ın ağzından bir cümle süzüldü:

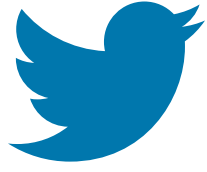
- Aa ablamın içindeki fısıldayan kelebek çıkmış! Bundan sonra benim içimde fısıldayacak artık... ■

Anne ve babasını kaybetmiş, 48 saat açlıkla mücadele eden edip sadece arpa yiyerek yaşam mücadelesi vermek ve hayatta bir başına "Ben tek, siz hepiniz!" demek zorunda kalan, küçük bedenlerine büyük acılar sığdıran, kardeşlerine anne-baba olmak zorunda bırakılan ve hep aynı puanda kalarak mavi kelebeğe dönüşen Gazzeli nice Reemlerin, Saad'lann anısına...

Çizgi: Hikmet Çil - Türkiye

TWİT KÜRSÜSÜ

SOSYAL MEDYA'DA KUDÜS

@hadisderyasi_

Bazı rüyalar elbet bir gün gerçek olacak !. Rüyamız Özgür Kudüs...

@gencdergi

Peygamber Efendimizin Miracı, Abdulhamit Han'ın Davası, Selahaddin Eyyûbi'nin rüyası olan Kudüs'ün özgürlüğüne bizleri de şahit kıl Allahım..!

@mfaikdogan

Nasılşın diye sorma! Filistin gibiyim, Gazze gibiyim, Kudüs gibiyim işte! Bir yanım işgal ediliyor, diğer yanım direnişte...

@NurhaanSultan

İslâm âlemine bir Yavuz gerek... Tavizsiz, gerçekçi ve kararlı bir siyasi çizgi #Kudüs'ü özgür kılacaktır. Merhûm Dedem Yavuz Sultan Selim Han'ı rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

@wayek21

Ümmet bir olursa, Kudüs özgür olacak!
If the Ummah is united, Jerusalem will be free!

@TokgozBulentt

Kıracaklar kapıları, yakındır. Lübnan'ı hale yola koysunlar sıra Kudüs'e gelecek. Trump da seçilirse süreç başlar. **Mescid-i Aksâ**'yı yıkmak için geri sayım için hazırlanıyorlar. Müslümanlar zaten hazır.

@DavamKudus

Toprağa düşe düşe şehidlerin ektiği bir Filistin var. Kudüs'ün eteklerinde yeşeren bir zafer var. **Mescid-i Aksâ**'nın gölgesinde büyüyen bir Hanzala var. Tüm dünyada Allahu Ekber için davet edilen bir haber var...

@EdaUruncu

"Filistin'i, Kuds-i Şerif'i ve **Mescid-i Aksâ**'yı sevmek ve benimsemek hem bir iman meselesidir hem de ecdada vefadır bizim için..." Mehmet Emin Ay

@PSevdalilari27

"Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz." [Hadis-i Şerif | Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59] **Mescid-i Aksâ**'nın özgür olduğunu görme ümidi ve duasıyla...

@KhurramAJK

Bir yanım Gazze'dir.
Bir yanım Kudüs...
Bir yanım El-Halil.
Bir yanım Aksâ.
Bu yolda verilecek bin canım olsa...
Kurtulacak Bir gün Mescid-i Aksâ.

@serapclkk_

Ben Kudüsüm! Allah'ın dokunulmaz kıldığı üç hareminden biri. Yeryüzünün süslerinden bir süsüm, Kalbinde **Mescid-i Aksâ**'yı taşıyan.

#Kudüs

/mirasimiz

derin_duygulu_sozler

8 milyonluk İsrail için,
1,5 milyar Müslüman
Ebabil bekliyorsa;
Ebabiller gelse
İsrail'i değil bizi taşlar...

Necmettin Erbakan

Vazgeçme!
Susma, unutma, unutturma, korkma!
Boycot etmekten ve Filistin'i konuşmaktan
vazgeçme!

monna.rozaa

seni yok sayacaklar, sen daha çok var olacaksın.

cizveanlat

" Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar

Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır

Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin"

Nuri Pakdil

sairkarakoc

DEVLER DE DİZ ÜSTÜ ÇÖKECEK BİR GÜN
PUTLAR DA GÖZ YAŞI DÖKECEK BİR GÜN
KURTULUŞ YOK... AMMA ERKEN, AMMA GEÇ;
EDEN ETTİĞİNİ ÇEKECEK BİR GÜN...

Kurtuluş yok...amma erken, amma geç;
Eden ettiğini çekecek bir gün...

bahardalitasarimatolyesi

Ey Kudüs, ey Sevgilim
Yarın çiçek açacak limon
Sevinecek yeşil sümbüller ve zeytin
Ve bir gün sokaklarımın sonu sana çıkacak
eminim.

Siz de sosyal medyada yaptığınız
Kudüs ve Mescid-i Aksa konulu
paylaşımlarınızda bizi etiketleyebilir
veya paylaşımlarınızı mail
yoluyla bize gönderebilirsiniz.
sosyalmedya@mirasimiz.org.tr

						Filistin şehri/ Çeşit. tür		Başlayış Başlama/ Lantan simgesi		Mescid-i Aksa'da Mescid
						Oğul, evlat/ Yetersiz				
								Rütbesiz asker/ Adam, erkek		
Aksırma (Osmanlıca)/ Mescid-i Aksa'da kapı		Taşınmayan mallar/ İzafiyet teorisi bulan kişi		Peygamber Efendimizin bir lakabı		Yunan alfabesinin birinci harfi	İlaç/ Bir cetvel türü		Boyun eğen	
				Donuk				Mesafe		
Mescid-i Aksa'da kapı/ Övgü, övme								Eski Dilde Ekmek/ Belçika plakası		
				National Formulary kısaca/ Amele			Sürmek		İlkel benlik	Notada duraklama
Asalak olarak yaşayan böcek	Kayak/ Sultan (...) kuyusu Mescid-i Aksa'da kuyu				Bir haber ajansı kısaca/ Altın simgesi			Ununbiyum olan Kopernikyum elementinin eski sembolü	Alt olmayan	
			Sporcuların arasında yaşasın söylenen bir söz			Filistin'nin kutsal şehri/ Güreşte bir oyun				
Kudüs'e hakim olmuş bir devlet/ Mavi (E.D.)									Lakin	(Resim) Kudüs'ün ilk valisi olan sahabe. (...) Bin Samit
			Bebek ağlama sesi		Bir renk		Gücü yeten, galip/ Yaratan			
Otomatik Pozlama	Nikel simgesi/ Güven			Baş/ Safha				Engel		Hakikatsızlık (Osmanlıca)
		National Futures Association kısaca/ Genişlik				Bir pamuk türü/ Yapılamaz				
Kudüs'te yıkılan tarihi mahalle/ Mescid-i Aksa'da kapı									İsim	
							Çekirdekli küçük meyve			

BİR AYET

"Birtakım insanlar onlara, " İnsanlar size karşı asker toplamışlar, onlardan korkun" dediler de bu, onların imanlarını arttırdı ve "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!" diye cevap verdiler" (Ali İmran,173)

BİR HADİS

Ebu Hureyre'den radiyallahu anh rivayetle: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kendimi Hicr'de gördüm. Kureyş bana İsrâ seyahatimi soruyordu. Ez cümle bana Beytü'l Makdis'ten tespit edemediğim bazı şeyler sordular. Bu sebeple öyle bir sıkıntıya düştüm ki kesinlikle onun gibi bir sıkıntıya düşmüş değildim. Derken Allah, onu bana arz eyledi. Onu görüyordum. (Artık) bana ne sordularsa kendilerine haber verdim. Bir de kendimi peygamberlerden oluşan bir cemaatin içinde gördüm. Baktım ki Musa kalkmış namaz kılıyor. Uzun boylu ve dolgun saçlı bir zat. Zannedersin Şenue kabilesi erkeklerinden biri. Bir de baktım İsa b. Meryem aleyhisselam kalkmış namaz kılıyor. İnsanların ona en çok benzeyeni Urve bin Mes'ud Essakafi'dir. Ve (baktım ki) İbrahim aleyhisselam da kalkmış namaz kılıyor. İnsanların ona en çok benzeyeni arkadaşınızdır (yani Efendimiz'in aleyhisselam kendisidir). Derken namaz vakti geldi. Ben onlara imam oldum. Namazı bitirince içlerinden biri: 'Ey Muhammed (aleyhissalatu vesselam)! Şu zat cehennemnin bekçisi Mâlik'tir, ona selam ver.' dedi. Ben ona doğru bakınca o bana selam verdi."

((Muslim, İman, 278/ 172. hadis))

KUDÜS'E FIDAN AKSA'YA KANDİL OL

BİR ZEYTİN
AĞACI FIDANI
600₺

Online Bağış:

mirasimiz.org.tr

MİRASIMIZ
KUDÜS DERNEĞİ
0212 524 01 01